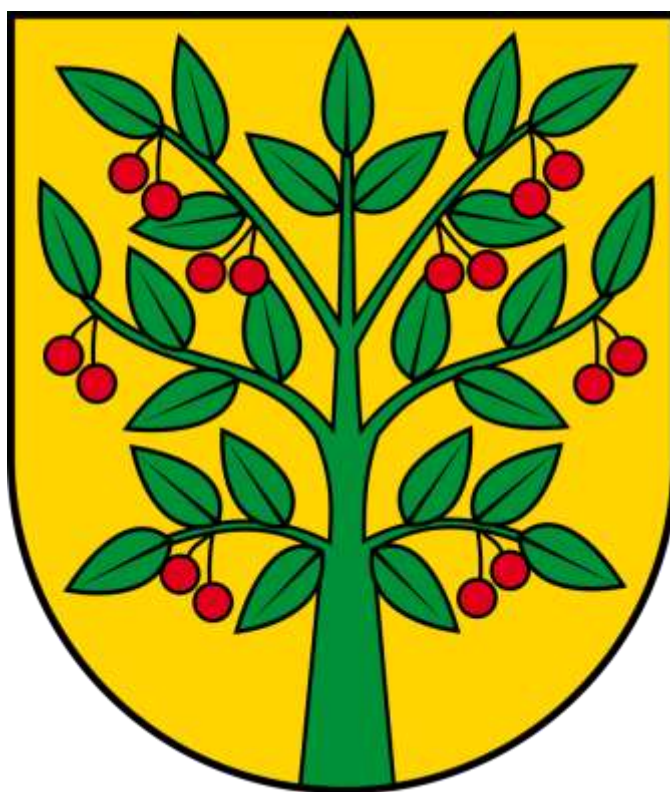

**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej,
przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej**
z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych,
w tym miejskich obszarów funkcjonalnych
przygotowana w celu opracowania „Strategii
Rozwoju Gminy Wiśniew na lata 2026-2036”

Maj, 2026 r.

**Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej,
przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej**
z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych,
w tym miejskich obszarów funkcjonalnych
przygotowana w celu opracowania „Strategii
Rozwoju Gminy Wiśniew na lata 2026-2036”

Zamawiający:

Gmina Wiśniew z siedzibą:

Urząd Gminy Wiśniew

ul. Siedlecka 13

08-112 Wiśniew

Wykonawca:

Opracowania Środowiskowe Andrzej Karkowski

Osiedle Czecha 127/30

61-298 Poznań

www.opracowaniasrodowiskowe.pl

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	5
1.1.	PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA	5
1.2.	DOTYCHCZAS OBOWIĄZUJĄCA STRATEGIA ROZWOJU	5
II.	SFERA SPOŁECZNA	9
2.1.	DEMOGRAFIA – ANALIZA STANU OBECNEGO	9
2.2.	PROGNOZA DEMOGRAFICZNA	14
2.3.	WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE I OŚWIATA	22
2.4.	ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	31
2.5.	WSPÓŁPRACA Z INNYMI SPOŁECZNOŚCIAMI SAMORZĄDOWYMI	34
2.6.	POMOC SPOŁECZNA	35
2.7.	WSPARCIE SENIORALNE	41
2.8.	BIBLIOTEKA	42
2.9.	KULTURA	43
2.10.	SPORT I REKREACJA	46
2.11.	OCHRONA ZDROWIA	47
III.	SFERA GOSPODARCZA	48
3.1.	AKTYWNOŚĆ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH	48
3.2.	BEZROBOCIE	52
3.3.	OFERTA INWESTYCYJNA I PROMOCJA GMINY	59
3.4.	ROLNICTWO	61
3.5.	TURYSTYKA I REKREACJA	65
3.6.	FINANSE GMINY WIŚNIEW – DOCHODY I WYDATKI	67
3.7.	ZASOBY MIESZKANIOWE	76
3.8.	MIENIE KOMUNALNE	76
IV.	SFERA PRZESTRZENNA	80
4.1.	POŁOŻENIE GMINY	80
4.2.	ŁAD PRZESTRZENNY	81
4.3.	UKŁAD KOMUNIKACYJNY	83
4.4.	TRANSPORT PUBLICZNY	90
4.5.	KOMUNIKACJA PIESZA I ROWEROWA	90
4.6.	WODOCIĄGI I KANALIZACJA	92
4.7.	ŁĄCZNOŚĆ, INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA ORAZ ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII WŁĄCZONE DO SYSTEMU ELEKTROENERGETYCZNEGO	95
4.8.	ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I GAZ	99
4.9.	ZABYTKI	100
V.	SFERA KLIMATYCZNO – ŚRODOWISKOWA	104
5.1.	KLIMAT	104
5.2.	RZEŻBA TERENU	108
5.3.	BUDOWA GEOLOGICZNA	109
5.4.	GLEBY	111
5.5.	KORYTARZE EKOLOGICZNE	112
5.6.	LASY	116
5.7.	ŚWIAT ROŚLIN I ZWIERZĄT	120

5.8.	PRAWNA OCHRONA PRZYRODY	123
5.9.	JAKOŚĆ POWIETRZA	134
5.10.	GOSPODAROWANIE WODAMI	140
5.11.	ZASOBY GEOLOGICZNE	159
5.12.	GOSPODARKA ODPADAMI	161
5.13.	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA DLA LUDZI I ŚRODOWISKA	165
VI.	LOKALIZACJA GMINY WZGLĘDEM MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH	169
6.1.	INFORMACJE OGÓLNE	169
6.2.	MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE (MOF)	169
VII.	LOKALIZACJA GMINY WZGLĘDEM OBSZARÓW STRATEGICZNEJ INTERWENCJI.....	174
7.1.	INFORMACJE OGÓLNE	174
7.2.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM	175
VIII.	NAWIĄZANIE DO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	179
8.1.	INFORMACJE OGÓLNE	179
	SPIS TABEL	181
	SPIS RYCIN	182

I. WSTĘP

1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

Strategia rozwoju to jeden z najważniejszych dokumentów ukierunkowujących politykę rozwoju gminy.

W celu realizacji obowiązku wynikającego z art. 10e ust. 1 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2024 poz. 1153 ze zm.) Gmina Wiśniew przystąpiła do sporządzenia „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew na lata 2026-2036”.

Art. 10a Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2025 poz. 198 ze zm.) stanowi, że w celu opracowania strategii rozwoju niezbędne jest przygotowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. Diagnoza została sporządzona w oparciu o zebrane dane ilościowe i jakościowe.

Uwzględniono także położenie Gminy Wiśniew w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF), a także do obszarów strategicznej interwencji (OSI).

1.2. DOTYCHCZAS OBOWIĄZUJĄCA STRATEGIA ROZWOJU

Strategia jest jednym z podstawowych instrumentów zarządzania i stanowi podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe długookresowej polityki rozwoju gminy. Uchwałą Nr XL/284/2014 Rady Gminy w Wiśniewie z dnia 28 kwietnia 2014 r. została przyjęta **Strategia Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025.**¹

Wg zapisów wymienionego dokumentu, **misją** wspólnoty Gminy Wiśniew stało się tworzenie przyjaznego otoczenia dla człowieka, w oparciu o rozwój gospodarczy, lokalne rolnictwo, wykorzystywanie zasobów przyrodniczych Gminy i potencjału turystycznego, w zgodzie z zasadami ekologii, a także spożytkowanie dziedzictwa kulturowego, kreowanie atrakcyjnego wizerunku Gminy, z uwzględnieniem efektywnego wykorzystywania funduszy unijnych.

¹ Strategia Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025 dostępna jest na stronie <https://www.e-bip.pl/file.ashx?hash=000000010000001400335FCB00000001005000002014063010113700000000EF>

Wizja określona w strategii rozwoju z 2014 r. to Gmina Wiśniew będąca samorządem rozwiniętym rolniczo i gospodarczo, uporządkowanym przestrzennie i szczytującym się wysokimi standardami życia wszystkich mieszkańców Gminy.

W Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025 wskazano **problemy i wyzwania strategiczne** Gminy:

- rozdrobnienie gospodarstw i działek rolnych, m.in. uniemożliwiające efektywne wykorzystanie wydajnych maszyn rolniczych,
- wyludnianie się Gminy, starzenie się społeczeństwa,
- brak terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe i inwestycyjne,
- niewystarczająca dostępność placówek wychowania przedszkolnego dla wszystkich dzieci (od 2,5 do 5 roku życia) oraz bazy usług opiekuńczych,
- stagnacja rozwoju gospodarczego gminy - brak miejsc pracy,
- zbyt wolny wzrost potencjału funkcjonujących zakładów przetwórczych na terenie Gminy,
- wzrost dochodów i zamożności mieszkańców,
- rozwój infrastruktury technicznej,
- aktywizacja mieszkańców,
- upowszechnianie postaw prospołecznych,
- dostosowanie bazy dydaktycznej oraz warunków kształcenia, wychowania i opieki do potrzeb i oczekiwań mieszkańców Gminy,
- wpisanie się Gminy Wiśniew w rolę gminy peryferyjnej dla aglomeracji siedleckiej,
- wykorzystanie ośrodka siedleckiego jako miejsca pracy dla mieszkańców Gminy, zbytu produktów rolnych oraz potencjalnych nabywców działek budowlanych lub korzystających z rekreacji na terenie Gminy,
- udział w partnerstwach samorządowych pozyskujących środki finansowe z funduszy krajowych i unijnych,
- współdziałanie w zakresie uzyskania korzyści z budowanej infrastruktury – system transportowy (autostrada), sieci przesyłowe, energia odnawialna – wiatraki, mała retencja.

W Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025 określone zostały **założenia strategiczne** dotyczące uwarunkowań rozwojowych i logiki zmian:

1. Gmina Wiśniew pozostanie gminą wiejską, będzie miała charakter rolniczy i będzie opierała swój rozwój głównie na produkcji rolnej i przetwórstwie, wykorzystując posiadane tereny o stosunkowo dobrych warunkach do produkcji rolnej oraz walory czystego środowiska.
2. Produkcja głównie rolna, przetwórstwo i rynek usług będą stabilne z tendencją wzrostową, będzie następowała stopniowa konsolidacja i intensyfikacja produkcji rolnej, zapewniająca pełne wykorzystanie potencjału społecznego i zawodowego mieszkańców.
3. Gmina będzie wykorzystywała społecznie (osadnictwo) i gospodarczo dobrą lokalizację (droga krajowa 63, autostrada A2, szybka kolej - kolejowy szlak międzynarodowy).
4. Liczba mieszkańców utrzymująca się w granicach 6 tys. będzie stale wzrastała, z uwagi na utrzymującą się tendencję przesiedlanie się mieszkańców miast na wieś oraz bliskość Siedlec i innych miast regionu a także dogodne warunki osiedlania się, zatrudnienia, oświaty, sieć połączeń drogowo-transportowych.
5. Gmina będzie w pełni zwodociągowana i skanalizowana na terenach zwartej zabudowy oraz zgazyfikowana (przez jej teren przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia).
6. Baza dydaktyczna placówek oświatowych i opiekuńczych będzie dostosowana i przygotowana do świadczenia wysokiej jakości usług edukacyjnych.

Jednocześnie zaznaczono, że „Strategia Rozwoju Gminy Wiśniew do 2025 roku” jest dokumentem otwartym, który powinien być cyklicznie aktualizowany i uzupełniany w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania, w tym szanse i zagrożenia rozwojowe.

Od początku obowiązywania Strategii znaczna część zadań w niej zawartych została w pełni zrealizowana bądź pozostaje w trakcie realizacji, z uwagi na swój ciągły charakter.

Ich systematyczne wypełnianie wpisuje się w realizację celów strategicznych oraz operacyjnych Gminy i uzależnione jest od możliwości i skuteczności absorpcji środków pozabudżetowych.

Gmina Wiśniew w 2025 roku **przystąpiła do opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew na lata 2026-2036”**. W związku z tym, została podjęta Uchwała nr XIII/82/2025 Rady Gminy Wiśniew z dnia 26 lutego 2025 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew na lata 2026-2036 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.²

Władze Gminy podczas realizowania Strategii wykorzystują operacyjne narzędzia planistyczne, pozwalające na podjęcie ostatecznych decyzji. Tymi narzędziami są:

- wieloletnia prognoza finansowa,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- budżet Gminy,
- konkretne projekty i programy,
- aplikacje o zewnętrzne źródła dofinansowania,
- zadania wyznaczane urzędnikom Gminy i jednostkom podległym Gminie.

Władze Gminy kompleksowo podchodzą do realizacji strategii, koncentrują środki na zadaniach skutkujących największymi korzyściami społecznymi, jak również weryfikują plany i działania mając na uwadze ich zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju. Postawiono na otwartą komunikację z mieszkańcami oraz rozwijanie współpracy partnerów społecznych, nie zapominając o ciągłym monitorowaniu realizacji strategii mając na uwadze jej długoterminowe cele.

W niniejszej diagnozie przedstawiono wiele statystyk i danych dotyczących realizacji dotychczas obowiązującej strategii rozwoju w okresie ostatnich pięciu lat. W zależności od dostępności danych w Głównym Urzędzie Statystycznym są to wyniki za lata 2019-2023 lub (przeważająco) 2020-2024. Diagnozę opracowano na podstawie danych dostępnych w sierpniu 2025 r.

Ponadto warto zauważyć, że do realizowanej dotychczas strategii rozwoju nawiązują inne programy i strategie, których efekty widoczne są także w opisywanych w niniejszej diagnozie danych.

² Link do uchwały <https://edziennik.mazowieckie.pl/legalact/2025/4048/>

II. SFERA SPOŁECZNA

2.1. DEMOGRAFIA – ANALIZA STANU OBECNEGO

Zgodnie z danymi zawartymi w „Raporcie o stanie Gminy Wiśniew za 2024 rok” liczba mieszkańców Gminy Wiśniew na dzień 31.12.2024 r. wynosiła 5 866.

Najliczniej reprezentowane są sołectwa: Wiśniew (917 osób), Borki-Paduchy (484 osoby) i Radomyśl (441 osób). Mniej liczebne są sołectwa: Wiśniew – Kolonia (271 osób), Łupiny (265 osób), Stare Okniny (263 osoby), Mościbrody (247 osób), Wólka Wiśniewska (242 osoby), Mroczyki (203 osoby). Pozostałe sołectwa liczą mniej niż 200 osób każde.

Należy jednak zauważyć, że liczba ludności może różnić się w zależności od źródła. Nieco inna liczba mieszkańców będzie objęta systemem gospodarki odpadami, na podstawie złożonych deklaracji, a jeszcze inna na podstawie danych GUS. Różnica wynika m.in. z faktu, że wielu uczniów i studentów kontynuuje naukę poza miejscem stałego zameldowania. Analogiczna sytuacja występuje wśród osób czynnych zawodowo, którzy ze względu na wykonywaną pracę przebywają poza opisywanym terenem. Prowadzone są działania mające na celu weryfikację danych zawartych w deklaracjach i sprawdzania ich ze stanem faktycznym.

Biorąc jednak pod uwagę, że dane statystyczne ujmowane w takich dokumentach jak strategia rozwoju powinny być w łatwy sposób weryfikowalne i porównywalne pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w dalszej części niniejszego opracowania prezentowane będą dane Głównego Urzędu Statystycznego. Wg GUS na koniec roku 2024 **liczba ludności** zamieszkująca Gminę Wiśniew wynosiła 5 730 osób, w tym 2 799 kobiet i 2 931 mężczyzn.

W ujęciu wieloletnim 2020-2024 obserwowany jest niewielki wzrost liczby ludności.

Przeanalizowano dane za ostatnie pięciolecie. Wg GUS w 2024 r. liczba ludności była wyższa o 26 osób w porównaniu do stanu z 2020 r. W opisywanym okresie liczba mieszkańców zmniejszyła się o 7 kobiet, ale jednocześnie wzrosła o 33 mężczyzn.

Przeciętna gęstość zaludnienia Gminy Wiśniew wg GUS (2024) wynosi 45,5 osób/km². Jest to wartość przeciętna jak na gminę wiejską. Dla porównania średnia wartość dla powiatu siedleckiego wynosi 50,2 osób/km², dla województwa mazowieckiego 154,9 osób/km² natomiast dla kraju 119,4 osób/km².

Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące ludności na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020- 2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
ludność na 1 km ² (osób)	45,3	45,1	45,3	45,5	45,5	+0,2
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców (osób)	4,70	-2,81	4,57	3,68	-0,87	-5,57
liczba mieszkańców ogółem, stan na 31 grudnia danego roku	5 704	5 688	5 714	5 735	5 730	+26
liczba mężczyzn, stan na 31 grudnia danego roku	2 898	2 892	2 903	2 921	2 931	+33
liczba kobiet, stan na 31 grudnia danego roku	2 806	2 796	2 811	2 814	2 799	-7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

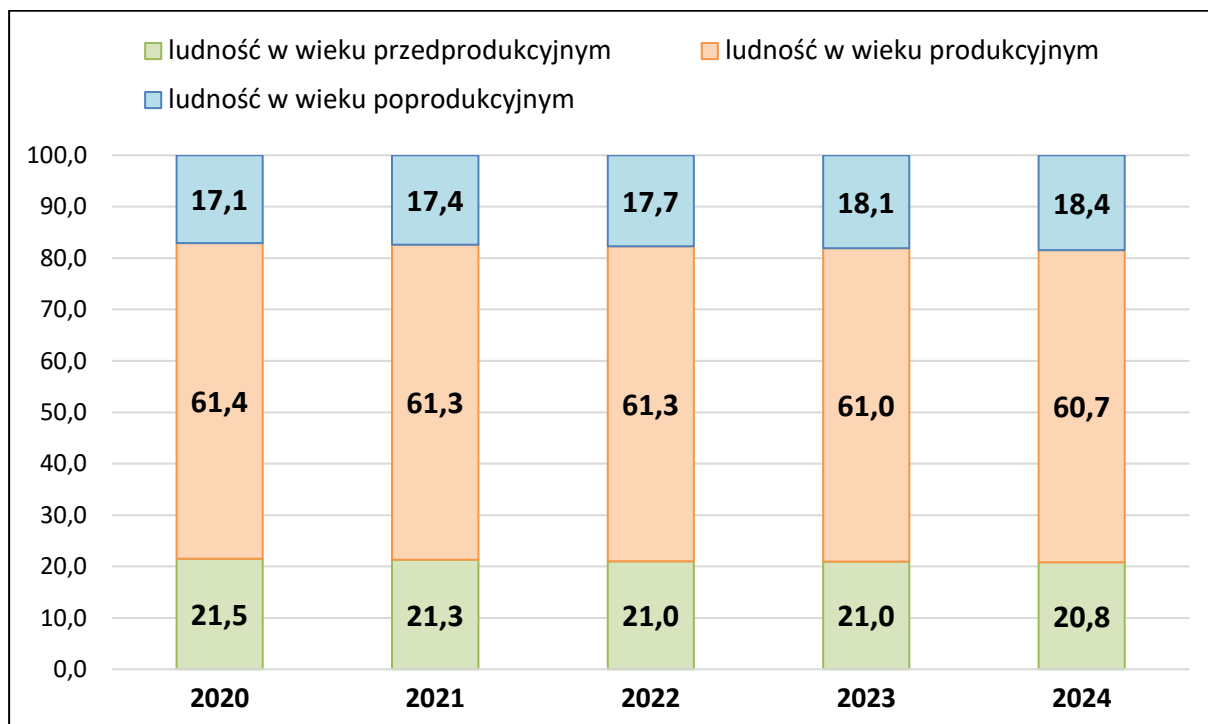
W ujęciu ekonomicznych grup wieku obserwowany jest proces zwiększania się udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety od 60 lat i mężczyźni od 65 lat włącznie), a zmniejszania udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Jednak ten proces zwiększania się udziału osób w wieku poprodukcyjnym ma mniejszy wymiar niż zwykle dla gmin wiejskich.

Tabela 2. Ludność Gminy Wiśniew wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020- 2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
ludność w wieku przedprodukcyjnym (osób)	1 228	1 212	1 201	1 202	1 194	-34
udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (%)	21,5	21,3	21,0	21,0	20,8	-0,7
ludność w wieku produkcyjnym (osób)	3 500	3 485	3 502	3 496	3 479	-21
udział ludności w wieku produkcyjnym (%)	61,4	61,3	61,3	61,0	60,7	-0,6
ludność w wieku poprodukcyjnym (osób)	976	991	1 011	1 037	1 057	+81

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020- 2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
udział ludności w wieku poprodukcyjnym (%)	17,1	17,4	17,7	18,1	18,4	+1,3
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	63	63,2	63,2	64	64,7	+1,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	79,5	81,8	84,2	86,3	88,5	+9,0
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	27,9	28,4	28,9	29,7	30,4	+2,5
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	21,3	21,8	22,6	22,7	23,1	+1,8
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	14,5	14,8	15,2	15,3	15,5	+1,0
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - mężczyźni	12,1	12,3	12,7	12,7	12,9	+0,8
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - kobiety	17	17,3	17,8	18,1	18,3	+1,3
współczynnik feminizacji - liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn	97	97	97	96	95	-2,0

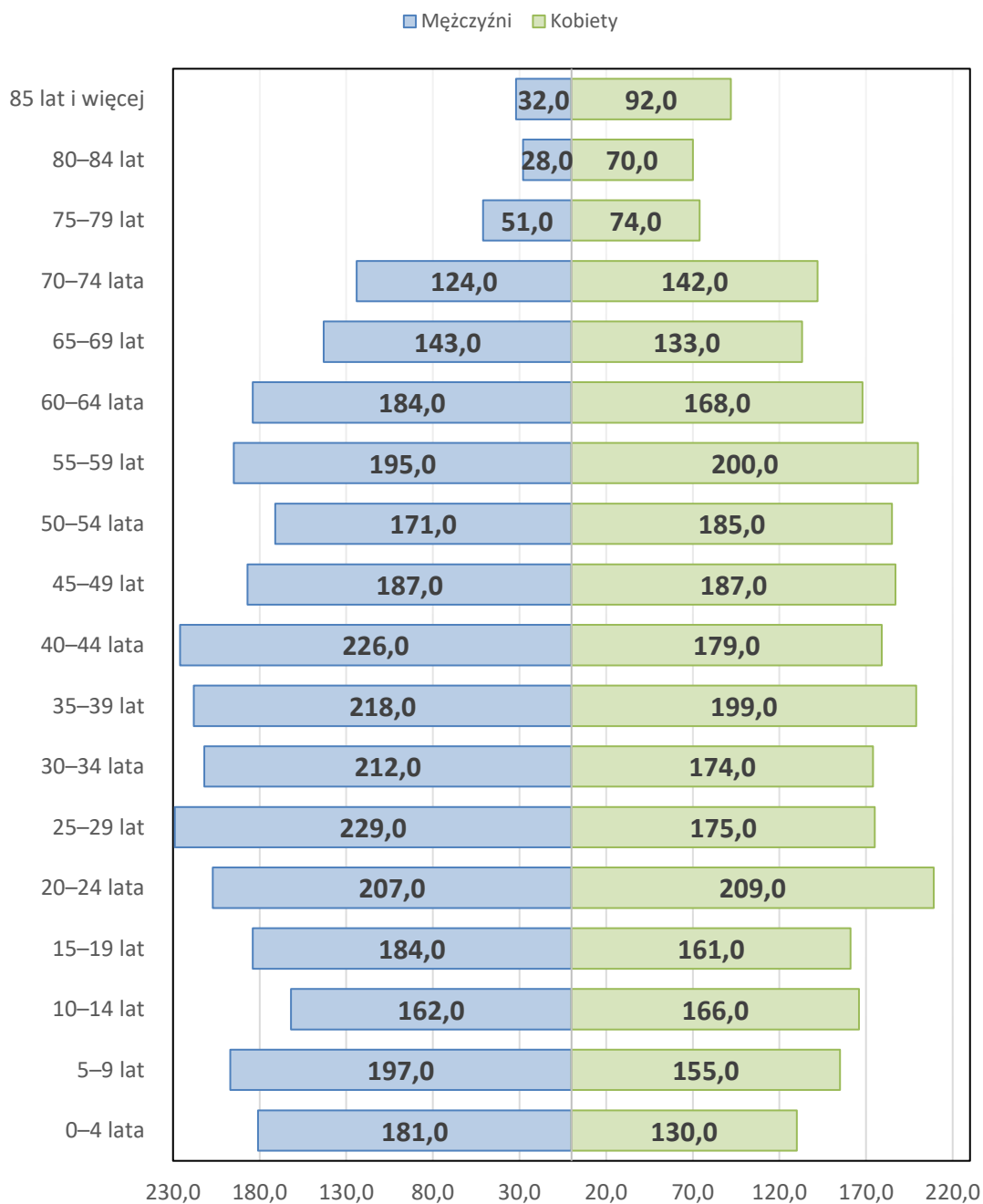
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Rycina 1. Struktura (%) ludności Gminy Wiśniew wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Strukturę wieku i płci Gminy Wiśniew wg stanu na 2024 r. przedstawiono w formie wykresu.

Rycina 2. Liczba ludności Gminy Wiśniew w 2024 r. wg płci i wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

2.2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Główny Urząd Statystyczny w listopadzie 2023 r. opublikował „**Prognozę ludności dla gmin na lata 2023-2040**”, będącą aneksem do publikacji „Prognoza ludności na lata 2023–2060”.³

Prognoza na lata 2023-2040 dostarcza informacji na wszystkich poziomach samorządu, w tym samorządu gminnego. Po raz pierwszy prognoza dla gmin ma status oficjalny. Jej założenia są tożsame z założeniami prognozy opublikowanej w sierpniu 2023 r., a dodane pliki stanowią jej uzupełnienie. Prognoza ludności dla poszczególnych gmin sumuje się po agregacji do wyników uzyskanych w prognozie powiatowej.

Ponadto w lipcu 2024 r. GUS w związku z licznymi zapytaniami, dotyczącymi prognozy ludności dla gmin po 2040 roku, opublikował prognozę dla gmin na lata 2041-2060. Wyniki prognozy na lata 2023-2040 pozostały niezmienione. Prognoza dla gmin na wszystkie lata jest zgodna z prognozą dla powiatów na lata 2023-2060.

Jako bazowy został przyjęty rok 2022 stąd dane za ten rok są zgodne z danymi rzeczywistymi, które są już dostępne w GUS. Natomiast dane rzeczywiste za rok 2023 i 2024 różnią się nieco od tych prognozowanych. Wg prognozy GUS na koniec roku 2036 **liczba ludności** zamieszkująca Gminę Wiśniew będzie wynosiła 5 452 osoby, w tym 2 754 kobiety i 2 698 mężczyzn. Będzie to oznaczało spadek o 262 mieszkańców względem roku bazowego 2022, co stanowi 4,59 % liczby mieszkańców zamieszkujących Gminę Wiśniew w 2022 r.

Tabela 3. Prognozowana przez GUS liczba ludności Gminy Wiśniew do 2036 r.

Rok	Liczba ludności			Wzrost (+) lub spadek (-) liczby osób względem roku 2022	
	ogółem	mężczyźni	kobiety	osób	%
2022	5714	2903	2811	0	0,00
2023	5705	2896	2809	-9	-0,16
2024	5683	2882	2801	-31	-0,54
2025	5666	2871	2795	-48	-0,84
2026	5655	2859	2796	-59	-1,03
2027	5647	2851	2796	-67	-1,17
2028	5639	2838	2801	-75	-1,31
2029	5628	2831	2797	-86	-1,51
2030	5619	2823	2796	-95	-1,66

³ Prognoza GUS jest ogólnodostępna na stronie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2023-2060,11,1.html>

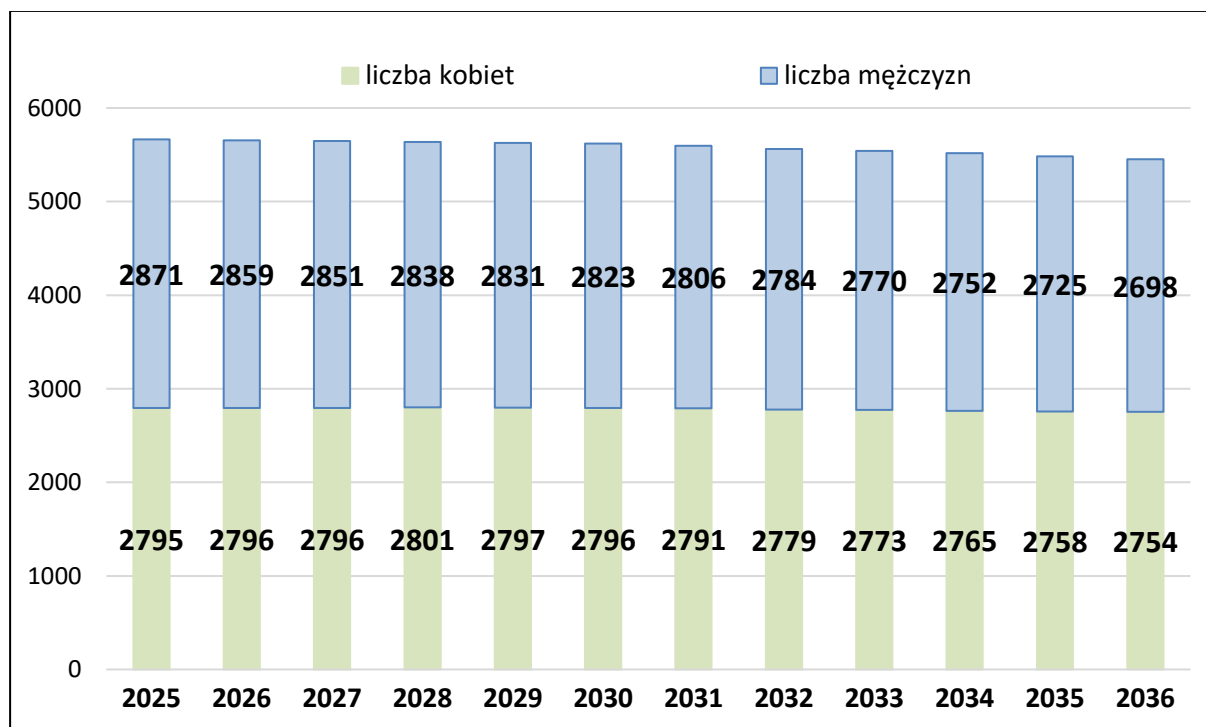
Rok	Liczba ludności			Wzrost (+) lub spadek (-) liczby osób względem roku 2022	
	ogółem	mężczyźni	kobiety	osób	%
2031	5597	2806	2791	-117	-2,05
2032	5563	2784	2779	-151	-2,64
2033	5543	2770	2773	-171	-2,99
2034	5517	2752	2765	-197	-3,45
2035	5483	2725	2758	-231	-4,04
2036	5452	2698	2754	-262	-4,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Warto jednak skupić się na danych za lata 2025-2036. Ujęcie graficzne prognozowanych przez GUS zmian liczby kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Wiśniew w latach 2025-2036, a więc od czasu rozpoczęcia prac nad gminną strategią rozwoju, a ostatnim rokiem jej realizacji przedstawiono na rycinie.

Prognoza przewiduje, że w dniu 31.12.2036 r. na terenie Gminy Wiśniew:

- liczba kobiet będzie niższa o 41 względem stanu na koniec roku 2025,
- liczba mężczyzn będzie niższa o 173 względem stanu na koniec roku 2025,
- ogólna liczba ludności będzie niższa o 214 względem stanu na koniec roku 2025.

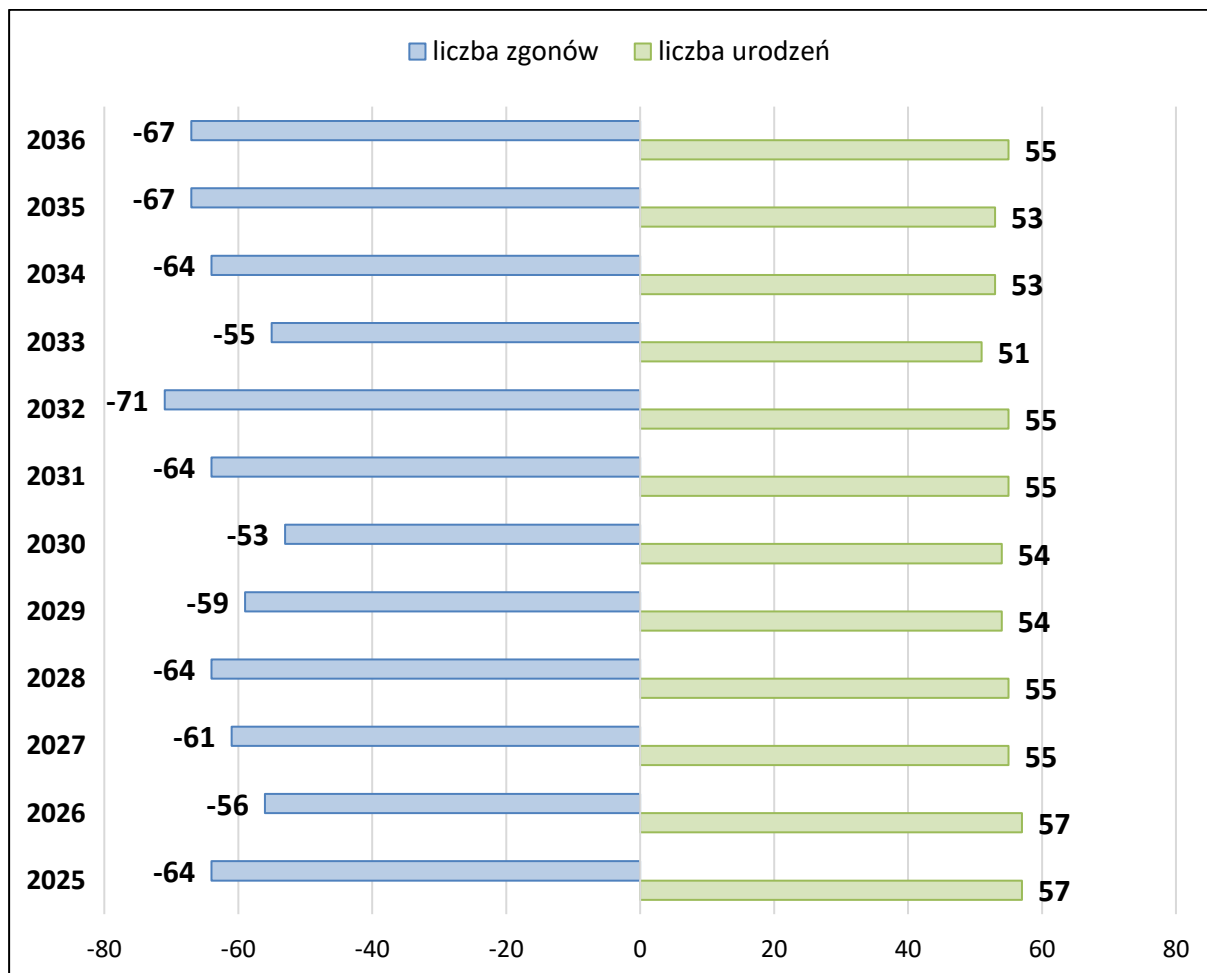

Rycina 3. Prognozowana przez Główny Urząd Statystyczny liczba kobiet i mężczyzn Gminy Wiśniew w latach 2025-2036

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Prognozowane przez GUS liczby urodzeń i zgonów w Gminie Wiśniew w latach 2025-2036 przedstawiono na rycinie.

Prognoza przewiduje, że w latach 2025-2035 na terenie Gminy Wiśniew liczba urodzeń wyniesie 654, liczba zgonów 745, a więc różnica wyniesie 91. Liczba ta stanowi ubytek liczby ludności wynikający bezpośrednio z urodzeń i zgonów.

Rycina 4. Prognozowana przez Główny Urząd Statystyczny liczba zgonów i liczba urodzeń na terenie Gminy Wiśniew w latach 2025-2036

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Ponadto należy uwzględnić, że w latach 2025-2036 będą miały migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały.

Zgodnie z definicją GUS **migracje wewnętrzne** to zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, w tym: - w przypadku gmin miejsko-wiejskich, - zmiany miejsca zamieszkania w obrębie gminy, - z terenów wiejskich na miejskie lub odwrotnie. Natomiast

migracje zagraniczne to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy

Wg prognoz GUS sumaryczna liczba migracji w latach 2025-2036 dla Gminy Wiśniew wyniesie:

- a. dla migracji wewnętrznych:
 - napływ – 517 osób,
 - odpływ – 713 osób,
- b. dla migracji zagranicznych:
 - imigracja – 56 osób,
 - emigracja – nie będzie występować.

Tabela 4. Prognozowany przez GUS ruch naturalny ludności, a także wielkość migracji wewnętrznych i zagranicznych dla Gminy Wiśniew w latach 2025-2036

Rok	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały		Migracje zagraniczne na pobyt stały	
	urodzenia	zgony	napływ	odpływ	imigracja	emigracja
2025	57	64	55	67	2	0
2026	57	56	54	68	2	0
2027	55	61	50	65	13	0
2027	55	64	47	61	15	0
2029	54	59	47	61	8	0
2030	54	53	44	60	6	0
2031	55	64	44	60	3	0
2032	55	71	41	61	2	0
2033	51	55	35	53	2	0
2034	53	64	34	50	1	0
2035	53	67	34	55	1	0
2036	55	67	32	52	1	0
suma	654	745	517	713	56	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Podsumowując, Główny Urząd Statystyczny prognozuje systematyczny spadek liczby ludności Gminy Wiśniew, który będzie wynikał m.in. z ujemnego ruchu naturalnego (nadwyżka zgonów nad urodzeniami) oraz ujemnym saldem migracji wewnętrznych (więcej wyjazdów za do innych jst niż przyjazdów). Jednak z drugiej strony ubytki te będą częściowo równoważone dodatnim saldem migracji zagranicznych.

Jednocześnie należy zauważyć, że **trend zmniejszania liczby ludności nie jest przesądzony**, gdyż dane GUS opierają się na uśrednionych w skali kraju wskaźnikach, które z racji ogólności

nie mogą uwzględniać wszystkich czynników, które determinować będą liczbę ludności w najbliższych latach.

Wg prognoz Urzędu Gminy Wiśniew liczba ludności w perspektywie do 2036 r. utrzyma się na tym samym poziomie co obecnie, natomiast w wariantcie optymistycznym nastąpi wzrost liczby mieszkańców. Taka prognoza podyktowana jest następującymi faktami:

1. **Aspekt społeczny** - corocznie zwiększa się liczba uczniów realizujących naukę w szkołach podstawowych oraz wychowanie przedszkolne w oddziałach przedszkolnych – szczegółowe dane za ostatnie 3 lata przedstawiono w rozdziale dotyczącym oświaty i wychowania przedszkolnego niniejszego opracowania.
2. **Aspekt gospodarczy** – w związku z otwarciem autostrady A2 oraz przygotowaniem przez Gminę Wiśniew terenu inwestycyjnego (docelowo usługowo-przemysłowy) blisko węzła autostradowego prognozowany jest napływ nowych inwestorów. Przełoży się to na zwiększenie liczby miejsc pracy i możliwości znalezienia dobrej pracy przez obecnych i przyszłych mieszkańców. Takie założenie znajduje potwierdzenie już w obecnie dostępnych danych – np. w Karcie Informacyjnej Przedsięwzięcia dla Centrum Logistycznego Dino Polska S.A. wskazano, że planowane zatrudnienie to 806 osób w ciągu doby (3 zmiany po 236 osób).
3. **Aspekt przestrzenny** – w sąsiednich gminach wiejskich: Siedlce, Zbuczyn wyczerpują się możliwości w zakresie dostępności terenów mieszkaniowych, ponadto tereny te są znacznie droższe, niż oferowane w Gminie Wiśniew. W związku z powyższym, Gmina Wiśniew będzie oczywistym obszarem rozbudowy terenów mieszkaniowych.
4. **Aspekt klimatyczno-środowiskowy** – Gmina Wiśniew jest obszarem w niewielkim stopniu przekształconym, bez uciążliwego przemysłu, co dla wielu osób będzie atutem podczas poszukiwania miejsca do zamieszkania.

Gmina Wiśniew realizuje obecnie, a także ma w planach szereg działań i inwestycji, które bez wątpienia zachęcą obecnych mieszkańców do pozostania na jej terenie, natomiast w perspektywie najbliższych lat mogą przekonać także osoby mieszkające poza Gminą Wiśniew do zamieszkania właśnie na jej obszarze. Wśród takich pozytywnych działań realizowanych przez Władze Gminy oraz inne podmioty tu działające należy wymienić:

- rozbudowę sieci wodociągowej oraz systemu odbioru i oczyszczania ścieków (liczne zadania wykazane w projekcie strategii rozwoju),
- inwestycje w drogi, chodniki, drogi dla pieszych i rowerów (m.in. realizowana obecnie droga dla pieszych i rowerów wzdłuż drogi krajowej nr 63),
- poprawę dostępności żłobków (żłobek obecnie w budowie – planowane otwarcie we wrześniu 2026 r. miejsce dla 32 dzieci, z czasem możliwość zwiększenia) i przedszkoli,
- zwiększenie jakości kształcenia, które znajduje odzwierciedlenie w liczbie uczniów, gdyż w roku szkolnym 2025/2026 ich liczba wzrosła aż o 57 w porównaniu do poprzedniego roku szkolnego,
- inwestycje w sport i edukację m.in. poprawa warunków nauczania w szkołach, remont boiska Orlik w Wiśniewie,
- dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy,
- poprawę oferty inwestycyjnej Gminy Wiśniew, w tym działka inwestycyjna przy autostradzie A2, przeznaczona na inwestycje,
- budowa centrum logistycznego Dino Polska S.A., które wg Karty Informacyjnej Przedsięwzięcia ma funkcjonować w trybie 3-zmianowym, zatrudniając łącznie około 708 osób (236 osób na każdej zmianie) – niewątpliwie możliwość pracy na miejscu skłoni do pozostania na terenie Gminy wielu obecnych mieszkańców, a także będzie zachętą dla napływu nowych mieszkańców,
- wspieranie przedsiębiorczości,
- wsparcie osób znajdujących się w kryzysach różnego rodzaju, pomoc społeczną, psychologiczną, itd.,
- poprawę oferty sportowej i rekreacyjnej i dostosowanie jej do potrzeb wszystkich grup wiekowych,
- poprawę jakości opieki zdrowotnej,
- optymalizację organizacji dowozu dzieci i młodzieży do szkół,
- poprawę dostępności i jakości transportu publicznego m.in. poprzez wydłużenie w 2026 r. linii komunikacyjnych uruchamianych przez MPK Siedlce do miejscowości Stok Wiśniewski i Wólka Wołyńska, kolejne połączenia są w planach,

- zwiększenie dostępności przestrzeni dla wszystkich użytkowników, np. usunięcie barier architektonicznych w postaci wysokich krawężników,
- poprawę oferty dla spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,
- aktywizację osób starszych i poprawę ich poziomu życia,
- organizację wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- poprawę jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ogrzewania, termomodernizację budynków dzięki wykorzystaniu ogólnodostępnych źródeł finansowania np. Programu Czyste Powietrze,
- promocję Gminy Wiśniew w regionie i kraju jako miejsca dobrego do osiedlenia się,
- promowanie walorów i zasobów Gminy Wiśniew (zróżnicowane i czyste środowisko przyrodnicze, cisza, spokój) jako miejsca atrakcyjnego dla wypoczynku i rekreacji,
- zwiększenie atrakcyjności ogólnodostępnych terenów zieleni urządzonej (parki, zieleńce, kwietniki),
- polepszenie estetyki i wyglądu przestrzeni ogólnodostępnych,
- poprawę obsługi interesantów w placówkach obsługujących mieszkańców.

Warto w tym miejscu przypomnieć wyniki ankietyzacji przeprowadzonej w 2025 r. na cele opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew na lata 2026-2036”. Jedno z zadanych pytań dotyczyło ogólnych ocen następujących stwierdzeń:

1. Gmina dotychczas dobrze wykorzystywała możliwości rozwoju.
2. Gmina jest obecnie dobrym miejscem do życia i rozwoju.
3. Gmina będzie za 10 lat dobrym miejscem do życia i rozwoju.

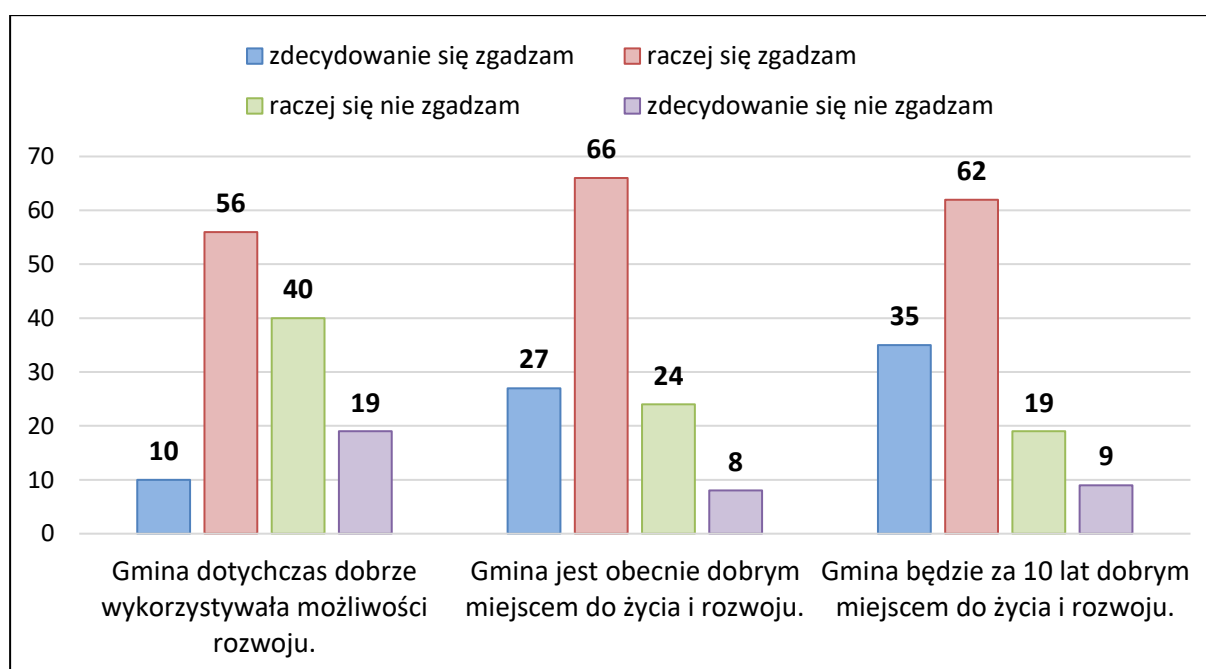
Udzielone odpowiedzi wskazują, że osoby ankietowane gorzej oceniają dotychczasowe wykorzystanie możliwości rozwoju w stosunku do możliwości ich wykorzystania obecnie oraz w przyszłości. Z pierwszym stwierdzeniem, zgodziło się 66 osób ankietowanych (w tym 56 raczej i 10 zdecydowanie). Znacznie więcej, tj. 93 osoby zgodziły się z drugim stwierdzeniem (w tym 66 raczej i 27 zdecydowanie). Najwięcej osób zgodziło się ze stwierdzeniem trzecim (łącznie 97 osób, z czego 35 zgadzających się zdecydowanie i 62 raczej). Liczbę wszystkich odpowiedzi przedstawiono w tabeli. Ankietowane oceniają zatem pozytywnie obecne i planowane zmiany.

Tabela 5. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Wiśniew?”

Stwierdzenie	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam
Gmina dotychczas dobrze wykorzystywała możliwości rozwoju.	10	56	40	19
Gmina jest obecnie dobrym miejscem do życia i rozwoju.	27	66	24	8
Gmina będzie za 10 lat dobrym miejscem do życia i rozwoju.	35	62	19	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego

Rozkład wszystkich odpowiedzi przedstawiono w formie ryciny.

Rycina 5. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Wiśniew?”

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego

Biorąc pod uwagę powyższe informacje należy dość ostrożnie traktować prognozy GUS dotyczące spadku liczby mieszkańców Gminy Wiśniew w najbliższych latach. Prognoza bazowała na danych dostępnych przed 2023 r. (jako rok bazowy przyjęto 2022).

Od tego czasu w Gminie Wiśniew podjęto szereg działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców i prowadzenia biznesu. Działania te będą kontynuowane, aby jeszcze bardziej wzmocnić pozycję opisywanego obszaru i przeciwdziałać zmniejszeniu liczby ludności.

Konsekwencją podjętych do tej pory działań oraz zaplanowanych na kolejne lata inwestycji, będzie **wzrost liczby mieszkańców**, którego wielkość przedstawiono w kolejnej tabeli w oparciu o założenia Gminy Wiśniew.

Tabela 6. Prognozowana przez Urząd Gminy Wiśniew liczba ludności do 2044 r.

Rok	Liczba ludności			Wzrost względem 2025 roku	
	ogółem	mężczyźni	kobiety	osób	%
2025	5894	2968	2926	0	0,00
2026	5920	2 981	2939	26	0,44
2027	5946	2 994	2952	52	0,89
2028	5973	3 007	2966	79	1,34
2029	5999	3 021	2979	105	1,79
2030	6026	3 034	2992	132	2,24
2031	6053	3 048	3005	159	2,69
2032	6080	3 061	3019	186	3,15
2033	6107	3 075	3032	213	3,61
2034	6134	3 088	3045	240	4,07
2035	6161	3 102	3059	267	4,53
2036	6188	3 116	3073	294	4,99
2037	6216	3 130	3086	322	5,46
2038	6243	3 144	3100	349	5,93
2039	6271	3 158	3114	377	6,40
2040	6299	3 172	3127	405	6,87
2041	6327	3 186	3141	433	7,35
2042	6355	3 200	3155	461	7,82
2043	6383	3 214	3169	489	8,30
2044	6412	3 228	3183	518	8,78

Źródło: dane otrzymane z Urzędu Gminy Wiśniew

2.3. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE I OŚWIATA

Sieć placówek oświatowych w Gminie Wiśniew tworzy:

1. Zespół Oświatowy w Wiśniewie, w tym:
 - Szkoła Podstawowa im. B. Chrobrego w Wiśniewie (z oddziałem przedszkolnym),
 - Przedszkole Samorządowe w Wiśniewie.
2. Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza w Radomyśli (z oddziałem przedszkolnym).
3. Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Śmiarach (z oddziałem przedszkolnym).

W miejscowości Gostchorz działa niepubliczny Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy będący całoroczną placówką resocjalizacyjną dla chłopców. Więcej informacji na temat tego ośrodka znajduje się na stronie, do której link podano w przypisie dolnym.⁴

Najbliższe placówki umożliwiające kształcenie na poziomie ponadpodstawowym zlokalizowane są w Siedlcach.

Dzieciom w wieku od 3 do 6 roku życia zapewniona jest opieka na terenie Gminy w oddziałach przedszkolnych (w Zespole Oświatowym w Wiśniewie oraz w Szkołach Podstawowych w Radomyśli i Śmiarach). Ponadto w Zespole Oświatowym w Wiśniewie funkcjonuje przedszkole.

Warto podkreślić rozszerzenie dostępu do oddziałów przedszkolnych dzieci od 2,5 roku życia. Rozbudowano Szkołę Podstawową w Radomyśli o oddział przedszkolny 3-4 latków.

Liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w roku 2024 wyniosła w miesiącach I-VIII – 190 dzieci (w poprzednim okresie - 186), natomiast w miesiącach IX-XII – 198 dzieci (w poprzednim okresie 190).

Nadrzędnym celem oddziałów przedszkolnych jest wspieranie rodziców w procesie właściwego wychowania dzieci oraz zapewnienie warunków do wszechstronnego rozwoju najmłodszych. Dzięki odpowiednio dobranym metodom i formom pracy, nauczyciele stymulują rozwój dzieci poprzez różnorodne aktywności ruchowe, umysłowe, artystyczne i społeczne. Oddziały przedszkolne inspirować dzieci do bycia samodzielными i kreatywnymi, ale także uczą współpracy w grupie przygotowując je do dalszych etapów edukacji.

Działalność wychowawczo-edukacyjna skupia się wokół rozwijania potencjału twórczego dziecka, jego talentów, zdolności czy zainteresowań.

W codziennej pracy opiekunowie wykorzystują posiadaną wiedzę, stosują różnorodne metody pracy i stwarzają ciekawe sytuacje dydaktyczne. Systematycznie doskonalą swój warsztat pracy, poprzez uczestnictwo w wielu szkoleniach i kursach kwalifikacyjnych.

⁴Informacje o Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Gostchorzy znajdują się na stronie <https://systemkierowania.ore.edu.pl/placowka/155>

Dzienny opiekun

Gmina pozyskała środki z Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat Aktywny Maluch – Pierwszy dzienny opiekun w gminie 2024 na realizację dwóch projektów:

- Pierwszy dzienny opiekun w gminie – Radomyśl,
- Pierwszy dzienny opiekun w gminie – Śmiary.

Każdy z wymienionych projektów otrzymał 150 tys. zł dofinansowania. Obecnie (stan na wrzesień 2025 r.) w ramach wymienionych projektów zapewniono 10 miejsc tj. po 5 osób na każdy z nich.

Budowa żłobka

W 2024 roku Gmina Wiśniew pozyskała środki w kwocie 2 264 302,08 zł z programu Aktywny Maluch 2022-2029 – edycja 3 na projekt „Budowa żłobka w m. Wiśniew”. W żłobku od września 2026 r. zostanie zapewnione miejsce dla 32 dzieci. W ramach realizacji projektu Gmina uzyskała też dofinansowanie na bieżące utrzymanie w kwocie 836 zł miesięcznie na każde dziecko na okres 3 lat. Żłobek powstaje na działce nr 959 obręb Wiśniew.

Informacja o Stanie Realizacji Zadań Oświatowych Gminy Wiśniew – 2023/2024

Cennych informacji o realizacji zadań oświatowych dostarcza „Informacja o Stanie Realizacji Zadań Oświatowych Gminy Wiśniew – 2023/2024”. Placówki oświatowe działają zgodnie z zatwierdzonymi przez Wójta Gminy arkuszami organizacyjnymi oraz aneksami do tych arkuszy. Stan bazy lokalowej placówek oświatowych przedstawiono w tabeli.

Tabela 7. Stan bazy lokalowej placówek oświatowych

Placówka	Powierzchnia użytkowa obiektu	Pomieszczenia					
		sale lekcyjne	pracownie komputerowe	pracownie przedmiotowe	sale gimnastyczne	świetlice	stołówki
Zespół Oświatowy w Wiśniewie	2314 m ²	19	2	0	1	1	1
Szkoła Podstawowa w Radomyśli	1480 m ²	9	1	2	1	1	1
Szkoła Podstawowa w Śmiarach	1917 m ²	6	1	3	1	1	1*

Placówka	Powierzchnia użytkowa obiektu	Pomieszczenia					
		sale lekcyjne	pracownie komputerowe	pracownie przedmiotowe	sale gimnastyczne	świetlice	stołówki
Razem	5 711 m²	34	4	5	3	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w publikacji „Informacja o Stanie Realizacji Zadań Oświatowych Gminy Wiśniew – 2023/2024”, *- pomieszczenie wspólne ze świetlicą

W roku szkolnym 2025/2026 łącznie 575 uczniów uczyło się w 3 szkołach podstawowych na terenie Gminy Wiśniew, z tego 202 dzieci objętych było wychowaniem przedszkolnym w przedszkolu i oddziałach przedszkolnych. Liczby te systematycznie rosną.

Statystykę liczebności klas w przedszkolu, oddziałach przedszkolnych i szkołach na terenie Gminy Wiśniew w ostatnich latach przedstawiono w tabeli.

Tabela 8. Statystyka liczebności klas w przedszkolu, oddziałach przedszkolnych i szkołach na terenie Gminy Wiśniew

Poziom kształcenia	Kryterium	Zespół Oświatowy w Wiśniewie			Szkoła Podstawowa w Radomyśli			Szkoła Podstawowa w Śmiarach		
Rok szkolny	Rok szkolny	2023 /2024	2024 /2025	2025 /2026	2023 /2024	2024 /2025	2025 /2026	2023 /2024	2024 /2025	2025 /2026
Wychowanie przedszkolne	Przedszkole	75	73	70	-	-	-	-	-	-
	Oddział przedszkolny	24	40	33	48	45	56	43	40	43
	Razem	99	113	103	48	45	56	43	40	43
Szkoły podstawowe	Klasa I	26	28	40	8	12	6	10	15	13
	Klasa II	26	27	28	7	10	12	8	8	15
	Klasa III	20	27	29	7	8	10	11	7	8
	Klasa IV	18	20	26	12	11	8	4	7	7
	Klasa V	33	18	19	8	4	11	6	13	6
	Klasa VI	29	34	18	12	6	5	10	9	13
	Klasa VII	17	28	34	7	10	6	8	12	9
	Klasa VIII	10	17	28	9	8	10	5	8	12
Ogólna liczba uczniów w placówce		278	312	325	118	114	124	105	119	126

Źródło: dane Gminy Wiśniew

Jeśli chodzi o Szkoły Podstawowe w Śmiarach i Radomyśli to pewnymi ich problemami są większa odległość od ośrodków kultury i sportu oraz problemy z demografią, która wpływa na ograniczoną możliwość planowania. Z powodu braku dowozu do szkoły dzieci z obwodu szkolnego mieszkające w Okninach Nowych, które terytorialnie należą do Szkoły

Podstawowej w Śmiarach (około 30 uczniów) uczęszczają do innej szkoły. Jednak z drugiej strony mała liczebność klas przekłada się na większą indywidualizację pracy i dobrą znajomość środowiska lokalnego i rodzinnego dzieci.

Realizując obowiązki określone w art. 39 ust. 4 pkt 3 ustawy prawo oświatowe Gmina Wiśniew organizuje dowóz uczniów do Zespołu Oświatowego w Wiśniewie, który realizowało Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Łukowie Spółka Akcyjna – w ramach komunikacji regularnej.

W 2024 r. - 24. uczniów klas ósmych trzech szkół podstawowych przystąpiło do egzaminu ósmoklasisty. Egzamin składał się z trzech części: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego (w Gminie Wiśniew z języka angielskiego). Wyniki przedstawiono w tabeli. W przypadku języka polskiego i matematyki wyniki uczniów z Gminy Wiśniew były lepsze niż średnie wyniki uczniów z terenu powiatu siedleckiego.

Tabela 9. Wyniki szkół z egzaminu ósmoklasisty 2024 r.

Przedmiot	Szkoła Podstawowa w Wiśniewie	Szkoła Podstawowa w Radomyśli	Szkoła Podstawowa w Śmiarach	Średni wynik w % dla:		
				Gminy Wiśniew*	Powiatu siedleckiego	Województwa mazowieckiego
Język polski	63,8	47	63	63,8	59,94	65,66
Matematyka	48,4	33	73	59,3	52,45	57,41
Język angielski	59,3	38	61	48,4	57,16	71,98

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w publikacji „Informacja o Stanie Realizacji Zadań Oświatowych Gminy Wiśniew – 2023/2024” *- Średnia Gminy zawiera wyniki osiągnięte przez 9 uczniów Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Gostchorzy

Wszystkie szkoły posiadają sale gimnastyczne, boiska sportowe, we wszystkich działają świetlice szkolne, pracownie komputerowe ze stałym łączem internetowym.

W stołówkach szkolnych wydawane są jednodaniowe gorące posiłki. Część uczniów korzysta z dofinansowania do posiłków w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu”.

We wszystkich placówkach działają biblioteki z księgozbiorem niezbędnym do realizacji podstawy programowej, a dwie z nich wyposażone są w Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej.

W trzech szkołach podstawowych znajdują się miejsca zabaw dla uczniów wychowania przedszkolnego oraz nauczania początkowego.

Do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego i rekreacji ruchowej szkoły wykorzystywały sale gimnastyczne, jak również urządzone obiekty sportowe na terenach szkolnych jak również leżące poza terenem szkolnym. Rodzaj obiektów sportowych i rekreacyjnych przedstawiono poniżej.⁵

1. Zespół Oświatowy w Wiśniewie:

- boisko ze sztuczną nawierzchnią – do gry w piłkę nożną,
- boisko uniwersalne z nawierzchnią tartanową – do gry w siatkówkę, koszykówkę, tenisa ziemnego,
- boisko wyposażone w szatnie, toalety,
- boisko dostępne dla młodzieży po zajęciach szkolnych pod opieką i nadzorem instruktora sportu,
- stadion trawiasty Ruda (poza terenem szkolnym),
- siłownia plenerowa,
- boisko o nawierzchni asfaltowej do gry w siatkówkę,
- sala gimnastyczna,
- ogólnodostępny plac zabaw.

2. Szkoła Podstawowa w Radomyśli:

- boisko trawiaste do gry w piłkę nożną,
- boisko wielofunkcyjne o sztucznej nawierzchni,
- otwarta strefa aktywności,
- sala gimnastyczna,
- ogólnodostępny plac zabaw dla dzieci (w tym plac zabawa dla dzieci wczesnoszkolnych).

3. Szkoła Podstawowa w Śmiarach:

- boisko uniwersalne z nawierzchnią tartanową – do gry w siatkówkę, koszykówkę, tenisa ziemnego,
- otwarta strefa aktywności,
- sala gimnastyczna,
- boisko trawiaste do gry w piłkę nożną (poza terenem szkolnym – nieopodal szkoły),

⁵ Wykaz przygotowano na podstawie „Informacji o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Wiśniew za rok szkolny 2023/2024” opublikowanej w październiku 2024 r.

- ogólnodostępny plac zabaw dla dzieci (w tym plac zabaw dla dzieci wczesnoszkolnych).

Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych uznać należy za dobry. Samorząd w każdym roku przeznacza środki finansowe na poprawę warunków nauczania oraz na doposażenie szkół.

Poziom zatrudnienia nauczycieli w szkołach Gminy Wiśniew od kilku lat jest bardzo zbliżony. Liczba zatrudnionych nauczycieli wynika przede wszystkim z liczby oddziałów i godzin zajęć obowiązkowych oraz dodatkowych w przedszkolu i szkołach zgodnie z ramowymi planami nauczania.

Z uwagi na fakt, że zwiększa się skala problemów uczniów zarówno o charakterze edukacyjnym, jak również społecznym w szkołach zatrudnieni są pedagodzy szkolni, psychologowie, logopedzi.

Pozostały personel administracji i obsługi szkół i przedszkola to zatrudnienie niezbędne do zapewnienia prawidłowego funkcjonowania placówek, w tym także dwóch stołówek szkolnych.

Zespół Oświatowy w Wiśniewie (ul. T. Kościuszki 54, 08-112 Wiśniew) dysponuje budynkami, które zostały poddane termomodernizacji (przebudowę dachu i budynku zakończono w 2015 r.). Na rok 2025 r. przewidziano wymianę kotłów grzewczych. Zespół Oświatowy w Wiśniewie posiada salę gimnastyczną, której remont przeprowadzono w 2024 r. Przy Zespole funkcjonuje Kompleks boisk Orlik 2012 zbudowany w ramach realizacji programu rządowego Moje boisko - Orlik 2012, a także ogólnodostępny plac zabaw dla dzieci wybudowany w 2024 r. w ramach dofinansowania zewnętrznego: Program „Dostępność Plus”, środki z funduszy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Na placu zabaw znajdują się urządzenia dostępne dla osób zdrowych i z naruszoną sprawnością fizyczną wzroku, słuchu oraz w zakresie innych zmysłów. Wartość projektu: 403 317 zł, w tym 80 663 zł to wkład własny.

W celu dalszego dobrego funkcjonowania w Zespole Oświatowym w Wiśniewie na najbliższe lata przewidziane są (nie określono terminu i kosztu realizacji):

1. Zaadaptowanie części szatni szkolnej na minisalę do zajęć ruchowych.
2. Modernizacja szatni szkolnej.

3. Zakup komputerów i oprogramowania do pracowni informatycznej, modernizacja pracowni informatycznej.
4. Utworzenie sali do terapii sensorycznej, terapia światła.
5. Budowa bieżni i skoczni w dal na placu szkolnym.
6. Modernizacja boiska Orlik.

W przypadku Szkoły Podstawowej w Śmiarach potrzeby są następujące:

- rozbudowa kuchni,
- rozbudowa świetlicy i zwiększenie ilości godzin pracy nauczyciela świetlicy,
- wymiana mebli (brak ławek i stolików z regulacją wysokości),
- zakup tablic interaktywnych do sal,
- budowa parkingu lub utwardzenie placu przy szkole,
- modernizacja trawiastego boiska sportowego,
- remont sali gimnastycznej,
- zamontowanie klimatyzacji w sali oddziału przedszkolnego 5-6 latków, sali komputerowej i sali nr 6.

W odniesieniu do całego systemu oświaty w najbliższych latach pewnymi wyzwaniami mogą być:

- duża liczba uczniów wymagająca wsparcia psychologiczno – pedagogicznego,
- niewystarczająca pomoc rodziców dzieciom w nauce i zbyt małe zainteresowanie rodziców nauką dzieci,
- oczekiwania rodziców, że szkoła powinna zaspokoić wszystkie potrzeby dzieci (zdrowotne, rozwijanie zainteresowań, pomoc psychologiczno–pedagogiczna, bez wkładu i udziału rodziców).

Zgodnie z dyspozycją art. 90b i art. 90m ustawy o systemie oświaty corocznie przyznaje się uczniom (spełniającym określone wymagania) pomoc w formie stypendiów szkolnych i zasiłków szkolnych. Stypendia dla uzdolnionych dzieci i młodzieży przyznawane są również w oparciu o:

1. Uchwałę Nr LXIV/413/2023 Rady Gminy Wiśniew z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie Lokalnego Programu Wspierania Edukacji Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży, pobierających naukę na terenie gminy Wiśniew.

2. Uchwałę Nr LXIV/414/2023 Rady Gminy Wiśniew z dnia 31 maja 2023 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu określającego szczegółowe warunki udzielania pomocy dzieciom i młodzieży pobierającej naukę na terenie gminy Wiśniew bez względu na miejsce zamieszkania, formy i zakres tej pomocy w tym stypendia dla uzdolnionych uczniów oraz tryb postępowania w związku z realizacją Lokalnego programu wspierania edukacji uzdolnionych uczniów.⁶

Młodzieżowa Rada Gminy Wiśniew (MRG) działa na podstawie Uchwały Nr XXVI/172/2017 Rady Gminy Wiśniew z dnia 26 stycznia 2017 r. (ze zm.) w sprawie powołania Młodzieżowej Rady Gminy Wiśniew.

W skład rady wchodzi 15 radnych. Kadencja Młodzieżowej Rady trwa 2 lata.

Uczniom szkoły i absolwentom każdej szkoły funkcjonującej na terenie Gminy Wiśniew przysługuje prawo wyboru przedstawicieli do Młodzieżowej Rady.

W roku 2023 i 2024 Gmina Wiśniew otrzymała na działalność Młodzieżowej Rady Gminy z Województwa Mazowieckiego pomoc finansową w kwocie 39 760,56 zł, przy wkładzie własnym w kwocie 4 585 zł.

Radni uczestniczyli m.in. w warsztatach: „Dyplomacja w trudnych czasach” warsztat z autoprezentacji, z zakresu edukacji obywatelskiej, o trudnej sztuce debatowania.

Ponadto zorganizowali Rajd rowerowy z Wiśniewa do Pomnika Ks. Stanisława Brzóska w Jacie. Radni uczestniczyli również w wyjeździe studyjnym do Młodzieżowej Rady Dzielnicy Ursynów oraz Młodzieżowej Rady w Michałowicach. W ramach projektu zorganizowano dwudniowy warsztat dla opiekunów Młodzieżowych Rad. Zakupiono także rollap i drukarkę.

W 2025 roku ponownie udało się otrzymać dofinansowanie do działań Młodzieżowej Rady Gminy Wiśniew. Z budżetu Województwa Mazowieckiego Radni otrzymali 23 650,00 zł, wkład własny z budżetu gminy Wiśniew to 2 650 zł. Z pozyskanych środków udało się kupić nowoczesny aparat fotograficzny, niezbędny do tworzenia treści z sesji, wyjazdów, czy wydarzeń organizowanych przez MRG. Zakupiono materiały dla Radnych i ich opiekunów – zestawy biurowe dla potrzeb zaplanowanych warsztatów.

⁶ Uchwały zamieszczono na stronie <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-wisniew/sesja-lxiv2023-rady-gminy-wisniew-z-dnia-31-maja-2023-roku>

Zorganizowano warsztaty dla młodych radnych – podstawy konstruktywnego dialogu oraz formy komunikacji w zespole. Przeprowadzono również kolejne warsztaty dla opiekunów MRG, gdyż skuteczny opiekun to aktywna młodzież.

W ramach inicjatywy MRG zorganizowano wydarzenie sportowe, integrujące radnych z okolicznymi MRG. Na potrzeby turnieju zakupiono puchary oraz drobne upominki dla uczestników wydarzenia.

2.4. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Corocznie realizowany jest **Program współpracy Gminy Wiśniew z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego** na dany rok. W 2024 r. realizowano Uchwałę Nr LXXI/460/2023 Rady Gminy Wiśniew z dnia 29 listopada 2023 r. w sprawie uchwalenia „Programu współpracy Gminy Wiśniew z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2024.

Głównym celem Programu było kształtowanie i wzmocnienie współpracy między Gminą, a organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w zakresie definiowania i zaspokajania potrzeb mieszkańców Gminy oraz zwiększania aktywności społeczności lokalnej.

Współpraca o charakterze finansowym Gminy Wiśniew z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego polegała na zlecaniu realizacji zadań publicznych w formie ich wspierania wraz z udzieleniem dotacji. W 2024 r. z budżetu Gminy przyznano dotację w kwocie 30 tys. zł dla Klubu Sportowego Amazonka Wiśniew na realizację zadania „Organizacja zajęć sportowych w ramach treningów i udziału drużyn piłki nożnej w rozgrywkach i turniejach sportowych”. Klub Sportowy Amazonka Wiśniew to klub zarejestrowany w ewidencji uczniowskich klubów sportowych i klubów sportowych działających w formie stowarzyszenia, których statuty nie przewidują prowadzenia działalności gospodarczej pod nr 1/2019. Ma siedzibę w Gostchorzy.

Koła Gospodyń Wiejskich działające na terenie Gminy Wiśniew dzielą się na:

1. Posiadające osobowość prawną: Koło Gospodyń Wiejskich „Dwórki Heleny”, Koło Gospodyń Wiejskich w Łupinach, Koło Gospodyń Wiejskich Pluty-Daćbogi, Koło Gospodyń Wiejskich w Wiśniewie, Koło Gospodyń Wiejskich „Mościanki” Borki-Kosiorki – Mościbrody, Koło Gospodyń Wiejskich „Kwiat Lipy” w Lipniaku.
2. Koła nierejestrowane: Koło Gospodyń Wiejskich Borki-Paduchy, Koło Gospodyń Wiejskich Wólka Wiśniewska, Koło Gospodyń Wiejskich Gostchorz, Koło Gospodyń Wiejskich Kaczory, Koło Gospodyń Wiejskich Mroczyki, Koło Gospodyń Wiejskich Radomyśl, Koło Gospodyń Wiejskich Tworki, Koło Gospodyń Wiejskich Śmiary, Koło Gospodyń Wiejskich Stare Okniny.

Na terenie Gminy Wiśniew działa 8 **Ochotniczych Straży Pożarnych**: Wiśniew, Radomyśl, Gostchorz, Stare Okniny, Śmiary, Łupiny, Wólka Wiśniewska, Borki-Kosiorki.

Na terenie Gminy Wiśniew działają także:

- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Razem,
- Fundacja Ludwika Maciąga „EOS” z siedzibą w Stoku Wiśniewskim,
- Lokalna Grupa Działania Ziemi Siedleckiej z siedzibą w Wiśniewie,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne „RAZEM” z siedzibą w Wiśniewie,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Zachowania Tożsamości Kulturowej Oraz Rozwoju Regionu Mazowsza i Podlasia „TRADYCJA-ROZWÓJ-PRZYSZŁOŚĆ” z siedzibą w Wiśniewie,
- Kółko Rolnicze w Wiśniewie.

Na terenie Gminy Wiśniew funkcjonuje nieformalna grupa „Wiśniew biega i maszeruje”. Jest to wspólnota ludzi lubiących sport. Grupa działa od lutego 2024 roku, skupia około 30 osób, a motywuje setki.

Organizacje pozarządowe biorą udział w tworzeniu gminnych polityk i strategii, są ważnym głosem doradczym i eksperckim, a także niezbędnym partnerem w budowaniu wizerunku Gminy.

Gmina Wiśniew jest głównym partnerem w podejmowanych przez lokalne organizacje społeczne działaniach, w szczególności na polach: kultury, sportu, rekreacji, turystyki, a także rozwoju lokalnego.

Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi ma również wymiar niefinansowy. Gmina wspiera organizacje pozarządowe między innymi poprzez fachowe doradztwo, użyczenie lokali i obiektów użytkowych stanowiących własność Gminy oraz poprzez promowanie i popularyzację działalności organizacji pozarządowych.

Ponadto warto przypomnieć (była już o tym mowa w rozdziale dotyczącym oświaty), że działa **Młodzieżowa Rada Gminy Wiśniew**. W 2024 roku Młodzieżowa Rada Gminy Wiśniew V kadencji obradowała na 2 sesjach i zrealizowała zadanie dofinansowane z budżetu województwa mazowieckiego w ramach zadania „Mazowsze dla młodzieży”, a także zorganizowała I Międzypokoleniowy Turniej Piłki Nożnej.

W dniu 8 listopada 2024 r. miała miejsce Sesja inauguracyjna Młodzieżowej Rady Gminy Wiśniew VI kadencji. W 2024 roku Młodzieżowa Rada Gminy Wiśniew VI kadencji obradowała na 1 sesji. Rada podjęła następujące działania:

- zaangażowanie w Obchody Świąta Niepodległości – w tym rozdawanie mieszkańcom kotylionów i tekstów hymnów,
- pomoc przy organizacji Turnieju Piłki Nożnej - wręczenie medali zwycięzcom oraz pomoc przy logistyce tego wydarzenia,
- wspieranie organizatora przy Biegu Niepodległościowym – rejestracja uczestników oraz wręczenie dyplomów i pucharów zwycięzcom biegu,
- udział w Jarmarku Bożonarodzeniowym – współpraca z organizatorem.

W 2025 roku Młodzieżowa Rada Gminy zorganizowała coroczne spotkanie przy kamieniu upamiętniającym rodzinę Krasuskich w Tworkach, zamordowanych podczas II Wojny Światowej za pomoc Żydom.

Radni aktywnie uczestniczyli w wydarzeniach organizowanych na terenie gminy, m.in.:

- Mazowiecki Turniej Piłki Nożnej SportSiedlce CUP 2025, który odbył się na stadionie RUDA Wiśniew,
- warsztaty profilaktyczne z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom chemicznym i behawioralnym zorganizowane przez siedlecką policję.

2.5. WSPÓŁPRACA Z INNYMI SPOŁECZNOŚCIAMI SAMORZĄDOWYMI

Gmina Wiśniew wraz z 10 gminami z powiatu siedleckiego utworzyła **Związek Międzygminny ZIELONE GMINY** (uchwała nr XLII/276/2021 Rady Gminy Wiśniew z 15 grudnia 2021 r.).

Do zadań Związku należy:

- a. koordynacja działań poszczególnych gmin – uczestników Związku i jednostek prowadzących działalność na ich terenie w zakresie wspólnego rozwiązywania problemów związanych z utrzymaniem czystości i porządku, gospodarką odpadami komunalnymi oraz ochroną środowiska,
- b. tworzenie warunków niezbędnych do utrzymania czystości i porządku na terenie gmin – uczestników Związku poprzez: budowę, utrzymanie i eksploatację regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w postaci składowiska odpadów oraz nadzór nad gospodarowaniem odpadami komunalnymi w zakresie realizacji zadań powierzonych podmiotom zarządzającym składowiskiem odpadów,
- c. propagowanie zasad prawidłowego gospodarowania odpadami komunalnymi w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
- d. propagowanie idei ochrony lokalnego środowiska naturalnego.

Stowarzyszenie **Lokalna Grupa Działania Ziemi Siedleckiej** liczy 81 członków, reprezentujących sektory: publiczny, gospodarczy i społeczny. Jednostkami samorządu terytorialnego wchodzącymi w skład LGD są gminy: Domanice, Kotuń, Mokobody, Mordy, Siedlce (wiejska), Skórzec, Suchożebry, Wiśniew, Wodynie, Zbuczyn, a także Powiat Siedlecki.

Członkami LGD są również podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe i osoby fizyczne, których pełny wykaz znajduje się na stronie LGD.⁷

LGD podejmuje liczne działania nastawione na promocję ruchu turystycznego na Ziemi Siedleckiej.

Ponadto w roku 2022 zawarto dwa **porozumienia**:

1. Porozumienie międzygminne w celu opracowania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 wraz z gminami sąsiadującymi: Siedlce, Zbuczyn, Mokobody, Kotuń, Wiśniew i Miastem Siedlce.

⁷ Członkowie LGD <https://lgdsiedlce.pl/index.php/onasss/wladze-3.html>

2. Porozumienie międzygminne dotyczące sporządzenia Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce 2030+(SUMP) zawarte z Gminami: Siedlce, Zbuczyn, Mokobody, Kotuń, Wiśniew i Miastem Siedlce.

Ponadto w ramach współpracy samorządów w 2024 r. Gmina Wiśniew współfinansowała jedną inwestycję drogową – drogi powiatowe: „Modernizacja dróg powiatowych na terenie Powiatu Siedleckiego” zadanie „Przebudowa drogi nr 3633W na odcinku Borki-Kosiorki granice Gminy” łączna wartość inwestycji 971 499,63 zł, w tym wkład Gminy Wiśniew – 13 896,50 zł.

2.6. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest jedną z instytucji polityki społecznej państwa, której głównym zadaniem jest pomoc osobom i rodzinom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są w stanie pokonać przy wykorzystaniu własnych możliwości, uprawnień i posiadanych zasobów.

Zadania z zakresu pomocy społecznej na rzecz mieszkańców Gminy Wiśniew realizuje **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie.**

Zasadniczym celem działania pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna w miarę możliwości doprowadza do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiśniewie jest jednostką organizacyjną Gminy Wiśniew. Zajmuje się prowadzeniem postępowań w zakresie przyznawania i wypłacania świadczeń ustawowych, realizuje zadania wynikające z rządowych programów bądź innych norm prawnych, wykonuje pracę socjalną, analizuje i ocenia zjawiska rodzące zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, rozwija różne formy pomocy w ramach potrzeb mieszkańców, a także zajmuje się realizacją innych zadań zleconych przez Gminę. Pomoc przyznawana w ramach zadań ustawowych może obejmować:

- zasiłek okresowy,

- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek stały,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne,
- dożywanie z programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”,
- usługi opiekuńcze,
- kierowanie i utrzymanie osób w domu pomocy społecznej,
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Powodami przyznania pomocy społecznej mogą być:

- bezrobocie,
- ubóstwo,
- niepełnosprawność,
- alkoholizm,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
- potrzeba ochrony macierzyństwa,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- przemoc domowa,
- zdarzenie losowe,
- sieroctwo.

Inne zadania realizowane przez GOPS w Wiśniewie, które zasługują na uwagę to: praca socjalna na rzecz rodzin, przeciwdziałanie przemocy domowej (w tym procedury „Niebieskie Karty”) czy wydawanie zaświadczeń o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka gospodarstwa domowego do programu „Czyste Powietrze”.

W realizacji zadań Ośrodek współdziała z organami administracji rządowej oraz samorządowej, urzędami, instytucjami i organizacjami społecznymi, kościołami i innymi związkami wyznaniowymi, fundacjami, innymi podmiotami realizującymi cele i zadania z zakresu zadań określonych w statucie Ośrodka i wynikających z przepisów prawa.

Wybrane dane dotyczące realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej przedstawiono w kolejnej tabeli w oparciu o informacje Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 10. Ujęcie wskaźnikowe realizowanych zadań z zakresu pomocy społecznej w ujęciu wieloletnim

Wskaźnik / forma pomocy społecznej	Kwota wydatków w danym roku (zł)					Zmiana 2019-2023
	2019	2020	2021	2022	2023	
Liczba osób - beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	659	532	489	457	447	-212,0
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	114	94	90	76	80	-34,0
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – poniżej kryterium dochodowego	63	51	39	33	37	-26,0
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – powyżej kryterium dochodowego	51	43	51	43	43	-8,0
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	379	303	278	260	256	-123,0
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – poniżej kryterium dochodowego	239	180	111	91	89	-150,0
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – powyżej kryterium dochodowego	140	123	167	169	167	+27,0
Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	192	156	149	133	100	-92
Liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	429	359	360	310	246	-183
Liczba dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	397	332	330	287	227	-170
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)	34,6	26,9	27,2	23,7	18,9	-15,7
Kwota świadczeń rodzinnych (tys. zł)	1 876	1 846	2 236	2 260	2 352	+476
Kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami (tys. zł)	884	770	817	675	538	-346
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych (tys. zł)	238	261	261	274	289	+51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Ważnym zadaniem w ostatnich latach była też realizacja **Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wiśniew na lata 2023-2025**, który został przyjęty Uchwałą Nr LXII/393/2023 Rady Gminy Wiśniew z dnia 29 marca 2023 r.

Działania podejmowane w ramach Programu adresowane są do rodzin wychowujących dzieci, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dotkniętych ubóstwem, doświadczających lub zagrożonych przemocą, problemem uzależnień.

Wspieranie rodzin z terenu Gminy Wiśniew poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Bardzo ważnym elementem oddziaływania na rodzinę były zadania podejmowane przez **asystenta rodziny**, którego praca opiera się na ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej. W roku 2024 wsparciem asystenta rodziny objętych było 13 rodzin, w tym 26 dzieci.

Istotnym oddziaływaniem na rodzinę były zadania podejmowane przez **Zespół Interdyscyplinarny** i jego grupy diagnostyczno-pomocowe, które opierają swą pracę na ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Zadaniem grup diagnostyczno-pomocowych jest m.in. opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy domowej, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań. Członkami Zespołu Interdyscyplinarnego i jego grup diagnostyczno-pomocowych są przedstawiciele pomocy społecznej, funkcjonariusze policji, członkowie GKRPA, przedstawiciele służby zdrowia, oświaty, a także kuratorska służba zawodowa Sądu Rejonowego w Siedlcach.

W 2024 roku w Gminie prowadzonych były 6 procedur „Niebieskie Karty”, z tego 3 wszczęte na terenie Gminy Wiśniew oraz 3 sporządzone przez inne jednostki – praca ze sprawcami przemocy domowej.

Wszystkim osobom zapewniono pomoc socjalną i psychologiczną. Pracami całego Zespołu Interdyscyplinarnego i jego grup, kieruje przewodniczący. W materiałach promocyjnych, które są udostępniane mieszkańcom gminy m.in. na tablicach ogłoszeń, na stronie internetowej lub w trakcie indywidualnych spotkań służb pomocy społecznej są udzielane informacje o formach wsparcia i miejscach wsparcia dla osób przeżywających trudności wynikające z przemocy domowej.

Realizowany był także **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Wiśniew na lata 2022-2025.**

Program określa w szczególności cele i zadania gminy wynikające z art. 41 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Są to najważniejsze kategorie zadań, które w ramach programu powinny realizować samorządy.

Zgodnie z treścią cyt. ustaw zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii realizuje się poprzez kształtowanie odpowiedniej polityki społecznej, w szczególności: rozwijanie edukacji publicznej mającej na celu promocję zdrowego stylu życia, trzeźwości i abstynencji, a także informowanie o problemach, szkodach oraz zachowaniach ryzykownych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, konsekwencjach takich zachowań, a także metodach leczenia i zapobiegania szkodom zdrowotnym w tym zakresie, leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, ograniczanie dostępności alkoholu, zapobieganie i zmniejszanie szkód związanych z alkoholem i narkotykami oraz przeciwdziałanie przemocy w domowej.

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii są środki finansowe z budżetu Gminy, pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W 2024 roku Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wydatkowała środki finansowe w wysokości 77 962,22 zł, w tym na profilaktykę narkomanii – 17 280,00 zł:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu – 27 100,00 zł,
- udzielenie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe – 30 490,74 zł,
- działalność profilaktyczna i informacyjna – 20 371,48 zł.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych liczy siedmiu członków. W roku 2024 Komisja odbyła 8 posiedzeń. Komisja wydała 11 postanowień opiniujących lokalizację miejsc sprzedaży napojów alkoholowych.

W roku 2024 pracę kontynuował Punkt Konsultacyjny świadczący usługi dla osób dotkniętych problemem alkoholowym, narkomanią i przemocą w rodzinie. Osoba pracująca w **Punkcie**

Konsultacyjnym posiadała kwalifikacje z zakresu terapii uzależnień, przeciwdziałania przemocy, profilaktyki w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom. W 2024 r. z porad skorzystało 36 osób. W punkcie udzielał porad terapeuta do spraw uzależnień, psycholog dla dorosłych oraz psycholog dla dzieci.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wraz z Gminnym Ośrodkiem Kultury w Wiśniewie organizuje warsztaty profilaktyczne dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Warsztaty są organizowane w świetlicach wiejskich. W 2024 r. troje dzieci wyjechało na kolonie profilaktyczne. Ponadto w 5 miejscowościach na terenie Gminy Wiśniew odbyły się pikniki integracyjne, które miały na celu promowanie profilaktyki uzależnień. Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie zorganizował konkurs „Najładniejsza praca o tematyce antyalkoholowej”.

W 2024 roku wpłynęło 2 wnioski o przymusowe leczenie odwykowe. Członkowie komisji przeprowadzili rozmowy z 7 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz z członkami ich rodzin.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wiśniew na lata 2021-2030

została przyjęta Uchwałą Nr XXXI/206/2021 Rady Gminy Wiśniew z dnia 24 lutego 2021 r.

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny: wspieranie rodziny, wsparcie osób niepełnosprawnych, zdrowie psychiczne, profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, aktywność i integrację społeczną seniorów, promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu, wsparcie osób z problemem ubóstwa, problem przestępczości, rewitalizację społeczną.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej.

Załącznikiem do strategii jest **Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Wiśniew na lata 2021-2030**, którego

głównym celem jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Gminy Wiśniew.

2.7. WSPARCIE SENIORALNE

Na terenie Gminy nie funkcjonują domy pomocy społecznej oraz dzienne zakłady rehabilitacji.

W 2024 r. w domu pomocy społecznej poza Gminą przebywał 1 mieszkaniec z terenu Gminy Wiśniew. Usługami opiekuńczymi w miejscu zamieszkania objęte były 4 osoby.

W latach 2020/2022, GOPS w Wiśniewie realizował projekt „Czas seniora”, w ramach którego został powołany Lokalny Klub Seniora w Wiśniewie. W okresie od 01.08.2022 r. do 31.01.2025 r. w ramach utrzymania trwałości projektu zadania realizowane z seniorami w LKS w Wiśniewie finansowane są ze środków własnych Gminy.

W dniu 1 lipca 2019 r. Rada Gminy Wiśniew podjęła uchwałę Nr XII/92/2019 w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia z Gminą Zbuczyn w celu objęcia mieszkańców Gminy Wiśniew opieką i usługami świadczonymi przez Środowiskowy Dom Samopomocy, prowadzony przez Gminę Zbuczyn.

W dniu 8 lipca 2019 r. pomiędzy Gminą Zbuczyn i Gminą Wiśniew zawarto Porozumienie Nr 1/2019 Wójta Gminy Zbuczyn w sprawie objęcia Gminy Wiśniew opieką i usługami świadczonymi przez Środowiskowy Dom Samopomocy typu „A i B” w Tchórzewie, prowadzony przez Gminę Zbuczyn. W ramach zawartego porozumienia dowożono osoby niepełnosprawne intelektualnie z terenu Gminy Wiśniew.

Od 1 stycznia 2020 r. do 31 lipca 2022 r. Gmina Wiśniew w partnerstwie z Gminami: Kotuń, Skórzec i Siedlce realizowała projekt pt. „CZAS SENIORA” dofinansowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, Działanie 9.2 Usługi społeczne i usługi opieki zdrowotnej, Poddziałanie 9.2.1 Zwiększenie dostępności usług społecznych. Realizatorami projektu były Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej.

Cel główny projektu to zwiększenie aktywności i uczestnictwa 234 osób (185 kobiet i 49 mężczyzn) niesamodzielnych tj. zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym

zamieszkałych na terenie Gmin: Wiśniew, Kotuń, Skórzec, Siedlce. Z terenu Gminy Wiśniew udział w projekcie wzięły 22 osoby, w tym 20 kobiet oraz 2 mężczyzn.

W każdej z wyżej wymienionych gmin zostały utworzone **Lokalne Kluby Seniora**. W ramach prowadzonych Klubów realizuje się usługi, w tym: edukację prozdrowotną, przeprowadzenie zajęć edukacyjnych e-Senior, działalność kulturalna, zajęcia sportowe, zajęcia rozwijające umiejętności i zainteresowania seniorów, zajęcia zwiększające aktywność i uczestnictwo seniorów w życiu społecznym – trening pamięci, spotkania i prezentacje międzygminne, wyjazdy integracyjno - aktywnościowe, obchody Narodowego Dnia Seniora, spotkania grup samopomocowych.

2.8. BIBLIOTEKA

Gminna Biblioteka Publiczna (GBP) w Wiśniewie⁸ jako instytucja kultury realizuje statutowe zadania w zakresie gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów oraz prowadzi działalność kulturalno-oświatową na rzecz wszystkich mieszkańców Gminy Wiśniew.

Gminna Biblioteka Publiczna powstała w 1949 roku. Placówka wchodzi w strukturę Gminnego Ośrodka Kultury. Jest instytucją działającą na rzecz lokalnej społeczności.

Głównymi zadaniami zgodnie z założeniami określonymi w statucie jest gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów. Pracownicy pomagają w wyszukiwaniu informacji tematycznych, organizują lekcje biblioteczne, imprezy czytelnicze dla dzieci i młodzieży, konkursy gminne.

Księgozbiór biblioteki gromadzony jest zgodnie z potrzebami jej użytkowników. Zakupu dokonuje się biorąc pod uwagę wielkość środków finansowych przeznaczonych na nowości wydawnicze w danym roku kalendarzowym. Książki ulegają zniszczeniu i zacytaniu, dlatego dokonuje się najpierw konserwacji, a gdy już naprawy konserwacyjne są niemożliwe usuwa z księgozbioru na podstawie protokołu.

⁸ Więcej informacji o Bibliotece znajduje się na stronie <https://wisniew.bibliotekimazowska.pl/>

Tabela 11. Dane dotyczące bibliotek i czytelnictwa na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
księgozbiór (liczba woluminów)	13 290	13 654	14 179	14 603	13 201	-89
czytelnicy w ciągu roku (osób)	325	332	325	346	371	+46
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz (liczba woluminów)	6 901	6 598	6 633	6 523	5 872	-1 029
ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	5 704	5 688	5 714	5 735	5 730	+26
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	2 329,9	2 400,5	2 481,4	2 546,3	2 303,8	-26,1
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	57	58	57	60	65	+8
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	21,2	19,9	20,4	18,9	15,8	-5,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

W 2015 roku biblioteka przystąpiła do elektronicznego, zintegrowanego systemu bibliotecznego Mak+. Jest to program opracowany przez Instytutu Książki, na który składają się następujące moduły: katalog, magazyn, wypożyczalnia, czytelnia, gromadzenie, raporty, skontrum.

Głównym **źródłem finansowania** GBP w Wiśniewie są środki finansowe przekazane w ramach dotacji JST w Wiśniewie. Ponadto GBP w miarę możliwości występuje z wnioskiem o dofinansowanie zakupu nowości wydawniczych dla bibliotek publicznych ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu operacyjnego Promocja czytelnictwa (Rozwój księgozbiorów bibliotek).

2.9. KULTURA

Podstawowe zadania w zakresie kultury realizuje **Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie**.⁹ Obszarem działania obejmuje teren Gminy Wiśniew.

⁹ Więcej informacji o GOK znajduje się na stronie <https://wisniew.naszgok.pl/>

Podstawowym celem działalności ośrodka jest realizacja zadań własnych Gminy Wiśniew w zakresie tworzenia, upowszechniania i ochrony dorobku kultury oraz zaspokajanie i rozwijanie potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy. GOK rozpoznaje i zaspokaja potrzeby społeczności lokalnej w zakresie uczestnictwa w kulturze. Organizuje i wspiera organizowanie wszelkich imprez kulturowo-edukacyjnych i rekreacyjno-rozrywkowych.

Bezpośredni nadzór nad działalnością GOK sprawuje Organizator instytucji kultury jakim jest Wójt Gminy Wiśniew. Ośrodkiem zarządza Dyrektor, który odpowiada za jego funkcjonowanie, za gospodarkę finansową i prezentuje go na zewnątrz. Źródłem finansowania jest dotacja podmiotowa otrzymywana z budżetu Gminy Wiśniew, która przeznaczona jest na pokrycie kosztów bieżącej działalności.

Obecnie przedmiotem działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Wiśniewie jest rozbudzanie i rozpoznawanie zainteresowań, potrzeb kulturalnych, rozwijanie artystycznych umiejętności, organizowanie imprez kulturalnych oraz organizowanie zajęć artystycznych i edukacyjno-kulturalnych. Instytucja zajmuje się edukacją kulturalną dzieci, młodzieży, osób dorosłych oraz seniorów poprzez prowadzenie kół zainteresowań, warsztatów, organizowanie konkursów i przeglądów oraz spotkań tematycznych.

Do zajęć tematycznych realizowanych aktualnie przez GOK należą m.in.:

- taniec nowoczesny - na zajęciach dzieci poznają różne techniki taneczne, a różnorodność i uniwersalność zajęć sprawia, że stają się świetnym początkiem przygody z tańcem,
- Zumba Kids – zabawa łącząca ćwiczenia i taniec. Jest to doskonały pomysł na aktywne spędzenie wolnego czasu. W czasie zajęć dzieci uczą się koordynacji, równowagi, rozwijają kreatywność oraz dyscyplinę. Oprócz dobrej zabawy i hobby Zumba Kids może być wspaniałą drogą do przełamania wewnętrznych barier u dzieci,
- zajęcia kreatywne - są bardzo istotne dla rozwoju dzieci: stymulują ich sprawność manualną, pozwalają wyrazić swoje upodobania i doświadczenia, służą ćwiczeniu koordynacji wzrokowo-ruchowej, a przede wszystkim dają możliwość zmiany otoczenia, wyjścia z domu i spotkania się z grupą rówieśników poza środowiskiem szkolnym. W ten sposób, poprzez regularne spotkania, budowane są trwałe więzi

w grupie rówieśników i rozwija się u dziecka odwaga wyrażania siebie, umiejętność komunikacji i współpracy w grupie,

- Pilates - kompleksowy system ćwiczeń rozwijający siłę, elastyczność i koordynację, z naciskiem na pracę z własnym ciałem i świadomość ruchu, oddechu oraz harmonii pomiędzy ciałem a umysłem.

Warunki osiągnięcia celu. Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie, aby jak najlepiej wywiązywać się z roli instytucji publicznej, powinien stale poszukiwać nowych sposobów odpowiadania na zmieniające się potrzeby mieszkańców i otoczenia.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury w Wiśniewie działa **Zespół Ludowy „Wiśniewiaczy”** im. Zbigniewa Myrchy. Został on reaktywowany po kilkuletniej przerwie na jesieni 2003 roku. Historia powstania zespołu sięga lat przedwojennych.

W swej działalności zespół pielęgnuje i utrzuca tradycje Mazowsza poprzez śpiewanie pieśni ludowych o różnej tematyce m.in. dożynkowe, kolędy, pastorałki, kabaretowe, patriotyczne i biesiadne.

Zespół często występuje na różnego rodzaju imprezach na terenie gminy Wiśniew jak i poza jej granicami, a także występuje poza granicami kraju: w Słowacji i Czechach. Reprezentuje Mazowsze podczas festiwali, spotkań, przeglądów oraz festynów, uzyskując uznanie publiczności, nagrody i wyróżnienia.¹⁰

W marcu 2008 roku został powołany do życia przez ówczesną dyrektorkę GOK Panią Janinę Dołgich Zespół Taneczny „Wiśniewiaczy”, który początkowo składał się z sześciu dziecięcych par. W pierwszym roku działalności został opracowany program oparty na utworach podlaskich i „Polce Wiśniewskiej”. Próbowano i koncertom akompaniował na akordeonie Pan Stanisław Wróblewski. W kolejnych latach grupa poszerzyła swój program o tańce z innych regionów: lubelski, kurpiowski, krakowski, a nawet taniec ukraiński. Po pierwszym sezonie artystycznym skład zespołu się zmienił, odmłodził. Przygotowano również nowe układy taneczne: tańce podlaskie i lubelskie, prezentowane na licznych konkursach w Chodowie, Borkach-Wyrkach, gdzie były wysoko ocenione przez jurorów. Choreografem Zespołu od początku jego istnienia do sezonu artystycznego 2024/2025 była Pani Bożena Wojciuk.

¹⁰ Informację o Zespole Ludowym „Wiśniewiaczy” opracowano na podstawie
<https://samorząd.gov.pl/web/gmina-wisniew/jubileusz-xx-lecia-zespołu-ludowego-wisniewiaczy>

W aktualnym sezonie opiekę nad zespołem i choreografią objęła Pani Aleksandra Siedlanowska. Obecnie funkcjonują dwie grupy: młodzieżowa i dziecięca. Zespół regularnie bierze udział w festynach, uroczystościach, festiwalach i cyklicznych gminnych imprezach.

2.10. SPORT I REKREACJA

Największym obiektem sportowym w Gminie jest otwarty w 2019 r., regularnie użytkowany, wielofunkcyjny Stadion Ruda w Wiśniewie.

Na terenie Gminy Wiśniew obiekty sportowe i rekreacyjne zlokalizowane są głównie przy szkołach w Wiśniewie, Radomyśli i Śmiarach. Informacje o tych obiektach podano w rozdziale dotyczącym oświaty. Kompleks boisk Orlik w Wiśniewie zostanie wyremontowany - kompleksowa modernizacja obiektu, który powstał w 2012 roku. Samorząd otrzymał na ten cel dofinansowanie z budżetu Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Ponadto w rozdziale dotyczącym mienia komunalnego, a także w rozdziale dotyczącym mienia komunalnego oraz promocji Gminy Wiśniew zaprezentowano informację o placach zabaw, siłowniach itp.

Mniejsze obiekty sportowe i rekreacyjne znajdują się w Okninach, Śmiarach, Łupinach, Borkach-Sołdach, Wólce Wiśniewskiej. Występują ponadto obiekty prywatne, towarzyszące usługom.

W gminie działa klub sportowy Amazonka Wiśniew.

Zadania w obszarze kultury fizycznej oraz zarządzania lokalną infrastrukturą sportową realizowane są przez Szkoły, Gminę, ale także Gminny Ośrodek Kultury, np. w zakresie tańca nowoczesnego, zumbi dla dzieci czy pilates. Działania te obejmują m.in.:

- zapewnianie warunków sprzyjających rozwojowi wychowania fizycznego, sportu, aktywności rekreacyjnej i turystyki,
- wspieranie mieszkańców w aktywnym uczestnictwie w różnych formach sportu,
- promowanie zalet aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia,
- organizację wydarzeń sportowo-rekreacyjnych, w tym zajęć i zawodów,
- realizację działań szkoleniowych związanych z wychowaniem fizycznym i sportem,
- utrzymanie, rozwój oraz udostępnianie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.

Działania podejmowane w zakresie kultury fizycznej i rekreacji w ostatnich latach miały istotne znaczenie nie tylko w kontekście promowania aktywnego trybu życia, ale również budowania wspólnoty i lokalnej tożsamości. Dzięki konsekwentnym inwestycjom w infrastrukturę oraz wspieraniu oddolnych inicjatyw sportowych, Gmina stwarza przestrzeń do rozwoju pasji, integracji międzypokoleniowej oraz aktywizacji mieszkańców w każdym wieku. Wysoka jakość obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz zaangażowanie lokalnych klubów i organizacji przekładają się na rosnącą frekwencję podczas zajęć, zawodów i wydarzeń sportowych. Gmina zamierza kontynuować tę politykę w kolejnych latach, traktując kulturę fizyczną jako ważny filar zdrowej i zintegrowanej społeczności.

W kontekście sportu i rekreacji warto wspomnieć o obiekcie „Dwór Mościbrody”, w którym dostępny jest plac zabaw oraz wypożyczalnia rowerów.

2.11. OCHRONA ZDROWIA

Ochronę zdrowia należy traktować jako jeden z najważniejszych czynników decydujących o poziomie życia ludności. Na terenie Gminy Wiśniew zadania w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej sprawuje Przychodnia Rodzinna w Wiśniewie realizująca kontrakty na świadczenia zdrowotne finansowane przez NFZ.

Przychodnia Rodzinna w Wiśniewie Grabek & Grabek s.c. zlokalizowana jest przy ul. Sanitariuszek 1 w Wiśniewie. Została ona zarejestrowana w Rejestrze Podmiotów Prowadzących Działalność Leczniczą. Prowadzona jest działalność w dziedzinie medycyny rodzinnej, pediatrii, pielęgniarstwa, medycyny sportowej, neurologii, neurologopedii, reumatologii i hematologii.

W ośrodku zdrowia realizowana jest przede wszystkim podstawowa opieka zdrowotna, opieka pielęgniarska, a także świadczenia w zakresie stomatologii ogólnej i protetyki stomatologicznej. Najbliższe placówki szpitalne zakwalifikowane do podstawowego szpitalnego zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej zlokalizowane są w Siedlcach (SPZOZ w Siedlcach oraz Mazowiecki Szpital Wojewódzki im. św. Jana Pawła II w Siedlcach sp. z o.o.) oraz w Łukowie (SPZOZ w Łukowie).

Jedyna apteka na terenie Gminy funkcjonuje przy w sąsiedztwie Przychodni Rodzinnej w Wiśniewie.

III. SFERA GOSPODARCZA

3.1. AKTYWNOŚĆ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2024 r. na terenie Gminy Wiśniew prowadziło działalność 476 podmiotów gospodarki narodowej. Dominują podmioty małe, zatrudniające maksymalnie 9 osób – takich podmiotów jest 467. W sektorze prywatnym działają 463 podmioty gospodarki narodowej.

Największym przedsiębiorstwem na terenie Gminy Wiśniew jest Zakład Mięśny „Mościbrody” Sp. z o.o. (Mościbrody 53, 08-112 Wiśniew) - czołowy producent wędlin w regionie. Jest to jednocześnie największy pracodawca na opisywanym terenie jeśli chodzi o liczbę pracowników. Spółka kieruje swoje wyroby do krajowych i zagranicznych odbiorców. Zakład współpracuje ze sprawdzonymi regionalnymi i lokalnymi dostawcami trzody chlewnej i bydła, których metody chowu opierają się na dobrostanie zwierząt, ich poszanowaniu oraz naturalnych, tradycyjnych sposobach karmienia.

Dane statystyczne dotyczące podmiotów gospodarczych w ujęciu wieloletnim zestawiono w tabeli.

Tabela 12. Dane o aktywności podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Wyszczególnienie	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
Liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem wg PKD	405	423	447	469	476	+71
Liczba podmiotów gospodarki narodowej działających w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie	44	47	47	46	43	-1
Liczba podmiotów gospodarki narodowej działających w przemyśle i budownictwie	103	118	127	134	138	+35
Liczba podmiotów gospodarki narodowej działających w pozostałych działach gospodarki	258	258	273	289	295	+37
Liczba podmiotów gospodarki narodowej zatrudniających do 9 osób włącznie	395	414	438	460	467	+71

Wyszczególnienie	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
Liczba podmiotów gospodarki narodowej zatrudniających 10-49 osób	8	7	7	7	7	-1
Liczba podmiotów gospodarki narodowej zatrudniających 50-249 osób	2	2	2	2	2	bez zmian
Liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor publiczny - ogółem	11	12	12	12	12	+1
Liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	7	7	7	7	7	bez zmian
Liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor prywatny - ogółem	394	411	435	457	463	+69
Liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	323	340	360	377	377	+54
Liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor prywatny - spółki handlowe	17	17	20	20	24	+7
Liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor prywatny - spółdzielnie	3	2	2	2	2	-1
Liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor prywatny - fundacje	2	2	2	1	1	-1
Liczba podmiotów gospodarki narodowej - sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	23	24	24	26	26	+3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Dane wskaźnikowe o podmiotach gospodarczych w ujęciu wieloletnim zestawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 13. Wskaźniki dotyczące aktywności gospodarczej na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Wyszczególnienie	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	710	744	782	818	831	+121
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	71	74	78	82	83	+12
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	115,7	121,4	127,6	134,2	136,8	+21,1
podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	bez zmian
podmioty MŚP (0-249 pracujących) na 10 tys. mieszkańców	707	740	779	814	827	+120
podmioty gospodarcze w sekcjach J-N na 1000 mieszkańców	8,4	8,4	8,9	9,6	9,4	+1,0
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	54	56	62	80	47	-7
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	5,44	5,63	6,15	8,030	4,71	-0,73
nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. mieszkańców	51	55	56	79	38	-13
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	89	92	100	132	78	-11
nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	0	0	2	2	2	+2
nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	0,00	0,00	0,18	0,17	0,17	+0,17
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	19	28	23	38	31	+12
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	566	598	630	657	658	+92
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	57	60	63	66	66	+9
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 tys. osób w wieku produkcyjnym	9 229	9 756	10 280	10 784	10 836	+1 607

Wyszczególnienie	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,23	9,76	10,28	10,78	10,84	+1,6
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą nowo zarejestrowane w relacji do wyrejestrowanych w rejestrze REGON	270,0	214,3	250,0	190,5	111,8	-158,2
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	4,38	4,57	4,55	4,71	4,71	+0,33
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	44	46	46	47	47	+3
instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej	370,4	378,3	357,9	319,8	273,1	-97,3
udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON	2,7	3,8	2,9	4,7	3,8	+1,1
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora medycznego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem	3,23	0,00	8,57	2,17	0,00	-3,23
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem	3,23	3,13	2,86	4,35	3,70	+0,47
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem	0,00	3,13	0,00	0,00	3,70	+3,70
udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem	79,8	80,4	80,5	80,4	79,2	-0,6
udział podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON	97,5	97,9	98,0	98,1	98,1	+0,6
udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej	6,2	6,1	5,8	5,8	5,7	-0,5

Wyszczególnienie	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
liczbie podmiotów gospodarki narodowej						
podmioty gospodarki narodowej działające w sektorze rolno-spożywczym	6	7	6	6	7	+1
udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym	9,2	9,8	10,3	10,8	10,8	+1,6
podmioty gospodarcze w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) na 1000 ludności	16,8	16,9	17,9	18,7	19,7	+2,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3.2. BEZROBOCIE

Główne zadania **Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach** to pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, pomoc pracodawcom w znalezieniu pracowników oraz inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy ze środków otrzymanych w ramach algorytmu z Funduszu Pracy oraz środków pozyskanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i innych źródeł. Urząd podejmuje wiele działań na rzecz aktywizacji zawodowej bezrobotnych i poszukujących pracy realizując zadania wynikające z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Realizowane przez Urząd usługi i instrumenty rynku pracy to m.in.: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenia, staże, prace społecznie użyteczne, przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, zatrudnienie w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

W latach 2020-2024 w ramach **poradnictwa zawodowego** osobom z Gminy Wiśniew udzielono 102 porad zawodowych indywidualnych oraz 554 indywidualnych informacji zawodowych oraz przeprowadzono porady zawodowe grupowe dla 25 osób i grupowe informacje zawodowe dla 74 osób.

W ciągu ostatnich 5 lat 489 mieszkańców Gminy Wiśniew wyłączono z ewidencji Urzędu z powodu podjęcia pracy. Należy jednak zaznaczyć, że w badanym okresie niektóre osoby

z Gminy Wiśniew mogły kilkukrotnie rejestrować się jako bezrobotne, a następnie podejmować zatrudnienie, w związku z tym mogły być wyłączone z ewidencji więcej niż jeden raz.

W latach 2020-2024 skierowano 180 osób z Gminy Wiśniew do udziału w **programach aktywizujących**, w tym:

- staż - 55 osób,
- prace interwencyjne - 44 osoby,
- pomoc finansowa na podjęcie działalności gospodarczej - 40 osób,
- roboty publiczne - 19 osób,
- szkolenia - 13 osób,
- wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy - 7 osób,
- prace społecznie użyteczne - 1 osoba,
- bon na zasiedlenie - 1 osoba.

Dostępne w ujęciu wieloletnim 2020-2024 przedstawiono w tabeli.

Tabela 14. Bezrobotni mieszkańcy Gminy Wiśniew skierowani do udziału w programach aktywizujących w latach 2020-2024

Programy aktywizujące	Rok					Suma 2020- 2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
Prace interwencyjne	6	9	5	10	14	44
Roboty publiczne	6	5	3	3	2	19
Prace społecznie użyteczne	0	1	0	0	0	1
Szkolenia	1	5	3	3	1	13
Pomoc finansowa na podjęcie działalności gospodarczej	5	8	7	15	5	40
Wyposażenie lub doposażenie stanowisk pracy	2	0	3	1	1	7
Staż u pracodawcy	10	8	13	17	7	55
Bon na zasiedlenie	0	0	1	0	0	1
Razem	30	36	35	49	30	180

Źródło: dane otrzymane od Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach

Ponadto w latach 2020-2024 przyznano **dodatek aktywizacyjny** 44 mieszkańcom Gminy Wiśniew. Dodatek aktywizacyjny jest świadczeniem wypłacanym osobie, która będąc bezrobotnym posiadającym prawo do zasiłku, podjęła samodzielnie zatrudnienie bądź inną pracę zarobkową lub w wyniku skierowania przez powiatowy urząd pracy podjęła

zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy i otrzymała wynagrodzenie niższe od minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Niezależnie od działań ukierunkowanych na bezpośrednie wsparcie klientów, PUP w Siedlcach realizował również szereg innych działań. Dotyczyły one między innymi przyznawania i wypłacania zasiłków dla bezrobotnych (w latach 2020-2024 zarejestrowało się z prawem do zasiłku 219 mieszkańców Gminy Wiśniew) oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia, zgłaszania osób bezrobotnych do ubezpieczeń społecznych, wydawania decyzji o uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego, przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń.

W Gminie Wiśniew można wyróżnić **grupy bezrobotnych, które znajdują się w trudnej sytuacji na rynku pracy**. Należą do nich:

- kobiety powracające na rynek pracy po okresie dezaktywizacji związanej z opieką nad dzieckiem (33% bezrobotnych kobiet posiada dziecko do 6 roku życia),
- osoby bez kwalifikacji zawodowych (35% bezrobotnych),
- osoby z niskim poziomem kwalifikacji zawodowych oraz niskim poziomem wykształcenia – 54 % bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub poniżej,
- osoby długotrwale bezrobotne, które stanowią 52% bezrobotnych (problem kwalifikacji, niskiej adaptacyjności i mobilności),
- osoby po pięćdziesiątym roku życia – 22 % bezrobotnych (niska mobilność zawodowa, nieodpowiednie kwalifikacje).

Dane statystyczne w zakresie bezrobocia na terenie Gminy Wiśniew w latach 2020-2024 przedstawiono w tabeli.

Tabela 15. Dane o bezrobociu na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Wyszczególnienie osób bezrobotnych		Rok				
		2020	2021	2022	2023	2024
Bezrobotni zarejestrowani ogółem		110	93	86	83	81
Bezrobotni wg wieku	18-24	24	16	12	16	15
	25-34	29	29	34	29	25
	35-44	27	16	16	13	17

Wyszczególnienie osób bezrobotnych		Rok				
		2020	2021	2022	2023	2024
	45-54	16	17	12	13	11
	55-59	9	10	9	8	10
	60 lat i więcej	5	5	3	4	3
Bezrobotni wg wykształcenia	wyższe	18	9	16	20	12
	policealne i średnie zawodowe / branżowe	26	29	23	14	18
	średnie ogólnokształcące	12	10	9	9	7
	zasadnicze zawodowe / branżowe	27	24	18	22	23
	gimnazjalne / podstawowe i poniżej	27	21	20	18	21
Bezrobotni wg stażu pracy	do 1 roku	22	23	18	18	20
	1-5 lat	27	23	27	27	21
	5-10 lat	15	13	16	10	9
	10-20 lat	19	17	11	8	6
	20-30 lat	9	5	2	2	6
	30 lat i więcej	2	2	4	4	5
	bez stażu	16	10	8	14	14
Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	10	10	9	10	5
	1-3 miesiące	21	18	19	12	10
	3-6 miesięcy	18	15	12	17	18
	6-12 miesięcy	17	13	12	10	14
	12-24 miesięcy	13	12	11	11	15
	powyżej 24 miesięcy	31	25	23	23	19

Źródło: dane otrzymane od Powiatowego Urzędu Pracy w Siedlcach

Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach realizuje zadania na podstawie planu finansowego i przyznanych środków. Urząd wszystkie podległe gminy stara się traktować jednakowo i jedynie wysokość przyznanych środków finansowych może ograniczać możliwości działania Urzędu.

Przyczyny bezrobocia w Gminie Wiśniew to m.in.:

1. Niewystarczająca sieć komunikacyjna – niektórzy bezrobotni odmawiają podjęcia zatrudnienia u pracodawców, których siedziba jest oddalona od miejsca zamieszkania, w związku z problemami związanymi z dojazdem do pracy.
2. Podaż pracowników nieadekwatna do popytu – brak odpowiednich kwalifikacji (wymaganych i pożądanых na rynku pracy).

3. Gorszy dostęp do edukacji na obszarach wiejskich – niższe wykształcenie ludności wiejskiej w porównaniu z ludnością miejską. Sytuacja dochodowa rodzin wiejskich ogranicza często możliwości kształcenia młodzieży wiejskiej w dużych ośrodkach oddalonych od miejsca zamieszkania.
4. Sezonowość rynku pracy.
5. Szybki postęp techniczny i technologiczny powodujący dezaktualizację kwalifikacji.

Rozwiązaniem problemu bezrobocia w Gminie Wiśniew w najbliższych latach jest doskonalenie przez Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach **systemu pomocy i aktywizacji bezrobotnych**. Ważnym elementem prowadzącym do osiągnięcia tego celu jest współpraca różnorodnych instytucji z terenu miasta Siedlce i powiatu siedleckiego, m.in. jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, pracodawców. Powyższy cel można zrealizować poprzez:

1. Poprawę skuteczności działań na lokalnym rynku pracy, w tym m.in.:
 - świadczenie zindywidualizowanych usług poradnictwa zawodowego,
 - organizowanie i prowadzenie warsztatów oraz szkoleń z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych, a także wsparcia psychologiczno-doradczego,
 - finansowanie zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie użytecznych oraz staży,
 - pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych.
2. Promocję i rozwój przedsiębiorczości, w tym m.in.:
 - opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych promujących przedsiębiorczość,
 - świadczenie usług doradczych – indywidualne wsparcie, udzielanie podstawowych informacji oraz badanie predyspozycji przedsiębiorczych,
 - organizowanie szkoleń umożliwiających nabycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia działalności gospodarczej,
 - udzielanie osobom bezrobotnym jednorazowego wsparcia finansowego na podjęcie działalności gospodarczej,

- wsparcie dla przedsiębiorców: doradztwo, organizacja giełd i targów pracy, refundowanie kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy dla bezrobotnego.
- 3. Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, w tym m.in.:
 - badanie potrzeb szkoleniowych wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy,
 - podnoszenie lub zmiana kwalifikacji przez osoby bezrobotne zgodnie z potrzebami rynku pracy w ramach szkoleń dla bezrobotnych organizowanych przez Urząd,
 - objęcie osób bez kwalifikacji lub osób mających trudności z podjęciem zatrudnienia poradnictwem zawodowym w celu określenia kierunku kształcenia lub wypracowania indywidualnych ścieżek rozwoju zgodnie z posiadanymi predyspozycjami oraz oczekiwaniami osób bezrobotnych,
 - współpraca z jednostkami oświatowymi i instytucjami szkoleniowymi – spotkania doradców zawodowych z uczniami placówek oświatowych w celu określania predyspozycji uczniów oraz przygotowania ich do wejścia na rynek pracy,
 - promocja idei kształcenia ustawicznego jako efektywnej ścieżki awansu zawodowego.

Utrudnieniem w realizacji zadań na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych są ograniczone środki finansowe.

Powiatowy Urząd Pracy w Siedlcach realizował dotychczas zadania w zakresie polityki rynku pracy wynikające z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zadania określone w ww. ustawie finansowane były w szczególności ze środków pochodzących z:

- dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego,
- Funduszu Pracy,
- budżetu Unii Europejskiej (głównie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego).

Fundusz Pracy jest głównym źródłem finansowania świadczeń pieniężnych na rzecz bezrobotnych oraz wydatków związanych z realizacją tzw. aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu.

Realizacja zadań w danym roku uzależniono od planu finansowego i przyznanych środków finansowych, w tym:

- pozyskanych środków finansowych na realizację projektów współfinansowanych przez Unię Europejską w ramach ogłaszanych konkursów,
- pozyskanych rezerw finansowych Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- pozyskanych środków finansowych z samorządu województwa mazowieckiego,
- wdrażanych programów regionalnych i krajowych mających na celu przeciwdziałanie bezrobociu.

Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia zastąpiła dotychczas obowiązującą ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Nowe przepisy przewidują szereg form pomocy kierowanych do bezrobotnych, poszukujących pracy i osób niezarejestrowanych. W szczególności przewidują działania w kierunku rozwoju umiejętności i podnoszenia kwalifikacji, zatrudnienie subsydiowane, wsparcie zatrudnienia osób w szczególnej sytuacji, wspieranie przedsiębiorczości i tworzenia nowych stanowisk pracy. Powyższe elementy zostaną wzięte pod uwagę przy pracach nad nowym Powiatowym Programem Przeciwdziałania Bezrobociu, Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy.

Główne obszary i cele działań tutejszego Urzędu Pracy zostaną określone w **Powiatowym Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy**. Celem programu jest zmniejszenie stopy bezrobocia i zwiększenie zatrudnienia, wzrost liczby osób bezrobotnych uzyskujących zatrudnienie, wzrost zatrudnienia wśród absolwentów i osób młodych, a także wypromowanie samozatrudnienia. Nastąpić powinno zmniejszenie liczby osób bezrobotnych napływających do grupy osób długotrwale bezrobotnych oraz wzrost liczby osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Przewiduje się również wzrost konkurencyjności poprzez podniesienie kwalifikacji kadr, wzrost liczby przedsiębiorstw. Oczekiwane efekty winny przyczynić się do wieloaspektowej poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, w tym: sytuacji osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem, grup narażonych na wykluczenie społeczne, zwiększeniu konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, zwiększeniu uczestnictwa bezrobotnych w szkoleniach podwyższających kwalifikacje zawodowe. Realizacja przyjętych założeń uzależniona będzie ściśle od sytuacji gospodarczej w kraju. PUP w Siedlcach otrzymuje środki finansowe na działalność na dany rok i na podstawie przyznanych środków sporządza Roczny Plan Pracy jak również podział środków na

poszczególne zadania zaplanowane do realizacji w danym roku, co akceptuje Powiatowa Rada Rynku Pracy.

3.3. OFERTA INWESTYCYJNA I PROMOCJA GMINY

Gmina Wiśniew jest obszarem o dużej powierzchni terenów rolniczych, co bezpośrednio wiąże się z zatrudnieniem w rolnictwie indywidualnym. Z uwagi na sąsiedztwo miasta Siedlce, Gmina staje się też atrakcyjnym miejscem dla zamieszkania dla osób, które pracują właśnie w Siedlcach innych pobliskich miastach. Obecnie znaczna część ludności utrzymuje się z zawodów pozarolniczych, pracując właśnie np. w Siedlcach czy Łukowie.

Władze Gminy podejmują działania w celu pozyskania inwestorów.

Na działkach nr 130, 131, 132, 133, 134, 135/2, 136, 137, 138, 139 położonych w obrębie Wiśniew **planowana jest budowa Centrum Dystrybucyjnego Dino Polska S.A.** W ramach projektowanego centrum powstaną obiekty produkcyjne, składy, magazyny, obiekty handlu, zabudowa administracyjno-biurowa, parkingi dla samochodów oraz sieć i urządzenia infrastruktury technicznej.

Dla projektowanego terenu na którym ma powstać Centrum Rada Gminy Wiśniew podjęła w dniu 31 lipca 2024 r. Uchwałę Nr V/16/2024 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części miejscowości Wiśniew.

Źródło: materiały przekazane przez Urząd Gminy Wiśniew

Zgodnie z przedłożoną Kartą Informacyjną Przedsięwzięcia pn.: „Budowa Centrum Dystrybucyjnego wraz z towarzyszącą infrastrukturą w m. Wiśniew Powiat Siedlecki” oraz Aneksiem nr 1 do Karty informacyjnej Przedsięwzięcia, Inwestor poinformował, że obsada w Centrum Logistycznym oraz Sklepu wyniesie na jedną zmianę 236 osób. Praca będzie odbywać się w systemie zmianowym tj. 3 zmiany na dobę, tym samym zatrudnienie wyniesie około 708 osób.

Ponadto warto zwrócić uwagę, że toczy się wiele postępowań dotyczących przyszłych inwestycji m.in. w zakresie:

- budowy budynków mieszkalnych,
- budowy bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe,
- eksploatacji złóż,

- budowy instalacji fotowoltaicznych wraz z infrastrukturą techniczną,
- budowy betoniarni,
- przebudowy dróg,
- budowy budynków gospodarczych,
- budowy sieci kanalizacji sanitarnej z przepompowniami ścieków z przewodem tłocznym.

W ostatnich latach zauważalny jest wzrost aktywności mieszkańców, sołectw oraz organizacji społecznych w organizacji wydarzeń mających na celu promowanie Gminy oraz jej atutów przyrodniczych, kulturowych i społecznych. Tendencja ta przyczynia się do rosnącego zainteresowania ofertą kulturalno-rekreacyjną i sportową Gminy – zarówno wśród turystów odwiedzających ten region, jak i mieszkańców pobliskich miejscowości.

W celu skutecznej promocji Gminy wykorzystywano różnorodne kanały informacyjne, takie jak lokalne stacje radiowe, prasa regionalna, portale społecznościowe oraz oficjalne strony internetowe.

Działania promocyjne nie tylko integrują lokalną społeczność, ale również przyczyniają się do budowania pozytywnego wizerunku Gminy na zewnątrz. Kontynuowanie i rozwijanie tego typu inicjatyw wpisuje się w długofalową strategię promocji obszaru jako atrakcyjnego miejsca do życia, wypoczynku i inwestycji. Coraz większe zaangażowanie mieszkańców i partnerów zewnętrznych świadczy o silnym poczuciu tożsamości lokalnej i chęci wspólnego kreowania przyszłości Gminy.

3.4. ROLNICTWO

Gmina charakteryzuje się na części jej obszaru korzystnymi warunkami glebowymi dla rozwoju rolnictwa. Zasoby gleb opisano w osobnym rozdziale dotyczącym właśnie gleb, przy opisie sfery środowiskowo-klimatycznej. Przeważają uprawy roślinne, w tym podstawowe zboża oraz rzepak i ziemniaki. W strukturze produkcji zwierzęcej dominuje trzoda chlewna i bydło.

Krajobraz rolniczy w Gminie Wiśniew jest dominującym typem krajobrazu, w którym podstawowym środowiskiem są pola uprawne. Pomimo prostej struktury i niewielkiej bioróżnorodności tego środowiska, krajobraz rolniczy jest obszarem wyłącznego występowania wielu gatunków roślin i zwierząt. Podstawową funkcją tego krajobrazu jest

produkcja rolna, ale jest to także środowisko ważne z przyrodniczego punktu widzenia. Tylko w tym środowisku występują gatunki typowo polne lub charakterystyczne dla półotwartego krajobrazu rolniczego. Cechą charakterystyczną tego środowiska jest silne rozdrobnienie pól oraz bardzo duża liczba zadrzewień, pojedynczych drzew lub kęp siedzących na miedzach, dróg dojazdowych do pól i łąk, często ze szpalerami drzew, rozproszona zabudowa wiejska. Cechy te powodują, że krajobraz rolniczy jest tu zróżnicowany, pozbawiony monotonii wielkoobszarowych pól. Sprzyja to występowaniu wielu gatunków roślin i zwierząt, szczególnie środowisk półotwartych i ekotonalnych. Pod tym względem, krajobraz gminy wyróżnia się znaczną różnorodnością świata roślin i zwierząt, w porównaniu z wieloma innymi gminami.

Dogodna lokalizacja Gminy, w sąsiedztwie Siedlec spowodowały, że w ostatnich latach na jej teren przybywali nowi mieszkańcy, którzy kupowali działki w celach mieszkaniowych. Szansą jest też rozwój agroturystyki. Ekspansja przestrzenna zabudowy częściowo musi odbywać się kosztem terenów rolnych. Wskazana jest jednak oszczędność w zajmowaniu nowych terenów rolnych na cele inwestycyjne oraz zachowanie najwartościowszych terenów rolnych dla celów produkcji rolnej.

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego zorganizował i udzielił na terenie powiatu siedleckiego:

1. w 2020 r. – 3 szkoleń z zakresu zasad ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych związkami azotu pochodzenia rolniczego, dyrektywa azotanowa i wodna dla 61 rolników,
2. w 2022 r. – 5 szkoleń na temat „Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych związkami azotu pochodzenia rolniczego, dyrektywa azotanowa i wodna” łącznie dla 112 odbiorców, pięciu szkoleń na temat „Zasady integrowanej ochrony roślin” dla 163 odbiorców, 239 informacji i 245 porad z zakresu zasad ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych związkami azotu pochodzenia rolniczego, dyrektywa azotanowa i wodna, zasad integrowanej ochrony roślin, prawidłowej uprawy ziemniaka z uwzględnieniem zwalczania bakteriozy pierścieniowej ziemniaka, zasad integrowanej produkcji oraz zaleceń zawartych w kodeksie dobrej praktyki rolniczej w zakresie ograniczenia emisji amoniaku,

- 10 szkoleń dla 296 odbiorców z zakresu stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania tych środków,
3. w 2023 r. – 7 szkoleń (stacjonarnych i zdalnych) nt. „Zasady integrowanej ochrony roślin” dla 212 odbiorców, 141 informacji i 41 porad z zakresu zasad ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych związkami azotu pochodzenia rolniczego, dyrektywa azotanowa i wodna, zasad integrowanej ochrony roślin zasad integrowanej produkcji oraz zaleceń zawartych w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o których mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne, a także zaleceń zawartych w kodeksie dobrej praktyki rolniczej w zakresie ograniczenia emisji amoniaku, 12 szkoleń dla 357 odbiorców z zakresu stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania tych środków,
4. w 2024 r. – 1 szkolenia nt. „Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych związkami azotu pochodzenia rolniczego, dyrektywa azotanowa i wodna” dla 13 odbiorców, 224 informacji i 236 porad z zakresu zasad ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych związkami azotu pochodzenia rolniczego, dyrektywa azotanowa i wodna, zasad integrowanej ochrony roślin, prawidłowej uprawy ziemniaka z uwzględnieniem zwalczania bakteriozy pierścieniowej ziemniaka, a także zaleceń zawartych w kodeksie dobrej praktyki rolniczej w zakresie ograniczenia emisji amoniaku.

Fundamentem gwarantowanego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach UE, w tym również Gminy Wiśniew jest Wspólna Polityka Rolna. Cele WPR zorientowane są na rentowność i dochody gospodarstw rolnych, bardziej skuteczną realizację polityki w zakresie ochrony środowiska i klimatu, a także zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Przekrojowym celem jest wspieranie wiedzy, innowacji oraz cyfryzacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich.

Zakres tematyczny działań realizowanych przez Powiatowy Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Siedlcach wynika przede wszystkim z ustawowych zadań i potrzeb zgłaszanych przez odbiorców, ale także z priorytetów określanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dzięki temu Ośrodek wspiera wdrażanie różnego rodzaju strategii i programów wobec wsi i rolnictwa, np. dotyczącego ochrony klimatu i środowiska, bioasekuracji czy też rozwoju obszarów wiejskich.

Na terenie Gminy Wiśniew ODR w kolejnych latach będzie dążył do realizacji celów szczegółowych tj.:

- wspierania godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej UE w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego,
- zwiększenia zorientowania na rynek i konkurencyjność, w tym większego ukierunkowania na badania naukowe, technologię i cyfryzację,
- poprawę pozycji rolników w łańcuchu wartości,
- przyczyniania się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, a także do zrównoważonej produkcji energii,
- wspierania zrównoważonego rozwoju i wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak: woda, gleba i powietrze,
- przyczyniania się do ochrony różnorodności biologicznej, wzmacnianie usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazu,
- przyciągania młodych rolników i ułatwienia rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich,
- promowania zatrudnienia, wzrostu, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki i zrównoważonego leśnictwa,
- poprawę reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też dobrostanu zwierząt oraz celu przekrojowego: modernizacja sektora poprzez wspieranie i dzielenie się wiedzą, innowacjami i cyfryzacją w rolnictwie i na obszarach wiejskich oraz zachęcanie do ich wykorzystania.

W kolejnych latach Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego będzie nadal realizował działania mające na celu edukację rolników w zakresie dobrych praktyk rolniczych, wapnowania, przechowywania i stosowania środków ochrony roślin, w formie szkoleń, porad oraz informacji.

Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza poinformowała, że na zlecenie Gminy Wiśniew w latach 2020-2024 nie były wykonywane badania gleb. Rolnicy zlecają je indywidualnie.

3.5. TURYSTYKA I REKREACJA

Powiązania przyrodnicze stanowią zielone zaplecze obszaru oraz decydują o potencjale turystyki i rekreacji. Gmina Wiśniew jest gminą typowo rolniczą, bez możliwości rozwoju turystyki na szeroką skalę.

Dogodne położenie, walory przyrodnicze, brak uciążliwego przemysłu i czyste środowisko stwarzają jednak dogodne warunki do krótkookresowego, weekendowego wypoczynku i turystyki. Gmina położona jest w obrębie wysoczyzny polodowcowej. Rzeźba terenu jest niezbyt zróżnicowana.

Na opisywanym terenie występuje duży kompleks leśny (uroczysko Stok Wiśniewski). Las ten posiada nieregularny kształt, bardzo rozbudowaną linię brzegową i liczne wewnętrzne polany. W granicę Gminy wchodzi duży kompleks leśny Kryńszczak.

Szczególne znaczenie przyrodnicze mają doliny rzeczne. Jest nią Dolina Muchawki jak również kompleks stawów rybnych w Mościbrodach, gdzie występuje duża ilość ptaków wodnych.

Znaczna część opisywanego obszaru znajduje się w granicach objętych prawną ochroną przyrody. W granicach Gminy znajdują się

- obszary Natura 2000: Gołobórz, Lasy Łukowskie,
- Łukowski oraz Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- 3 pomniki przyrody – pojedyncze drzewa,
- otulina rezerwatu przyrody Gołobórz.

W ramach funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Ziemi Siedleckiej utworzono **Punkt Informacji Turystycznej**. Powstał w ramach realizacji projektu pt. „Centrum Informacji Turystycznej Ziemi Siedleckiej”. Celem projektu jest promowanie obszaru objętego LSR, poprzez utworzenie i uruchomienie Punktu Informacji Turystycznej na terenie działania LGD Ziemi Siedleckiej. Operacja została realizowana w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność wdrażanej przez Lokalną Grupę Działania Ziemi Siedleckiej. Została współfinansowana ze środków Unii Europejskiej poddziałanie 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Operacja zrealizowana została przez Fundację Mazowiecka Micha Szlachecka.

W ramach realizacji projektu utworzono stronę www, jak również dokonano szeregu działań:

1. Zakup wyposażenia: komplet mebli, sprzęt komputerowy i urządzenie wielofunkcyjne, zewnętrzna tablica informacyjna, kaseton świetlny przed budynkiem, kaseton informacyjny wewnątrz budynku, tabliczki informacyjne na ścianę budynku, 3 stojaki na ulotki, stacje do dezynfekcji rąk.
2. Mała infrastruktura turystyczna przy punktach informacji turystycznej: stacja rowerowa, 2 ławki zewnętrzne, 6 koszy na śmieci, 4 stojaki na rowery.

Budżet projektu wyniósł 52 700 zł, a dofinansowanie: 50 000 zł.

Punkt Informacji Turystycznej zlokalizowany jest na terenie obiektu turystycznego **Dwór Mościbrody** w Gminie Wiśniew. Punkt znajduje się blisko drogi krajowej nr 63, przebiegają tutaj co najmniej 2 oznakowane drogi dla pieszych i rowerów. Mając na uwadze turystów aktywnych, tych na rowerach, ustawiono stację stację rowerową i ławki. Punkt Informacji Turystycznej jest źródłem wiedzy o lokalnych produktach turystycznych. W punkcie tym znajduje się tablica informacyjna, mapy, foldery i ulotki dotyczące lokalnych produktów turystycznych i kulturowych. Adres Punktu: Mościbrody 52, 08-112 Wiśniew. Kontakt: 25 64 17 030. Punkt jest czynny – 7 dni w tygodniu w godz. 8.00 – 20.00. LGD wydała również przewodnik „Szlaki Rowerowe Ziemi Siedleckiej” dostępny na stronie LGD.¹¹

Przykładem realizowanych w ostatnich latach zadań służących poprawie atrakcyjności turystycznej opisywanego obszaru są także:

- budowa wiaty turystycznej w Mroczkach – zadanie polegało na wykonaniu ogólnodostępnej wiaty turystycznej z elementami małej infrastruktury tj. ławki, stół, stojaki rowerowe, grill, kosz na śmieci, tablica informacyjno-promocyjna, która będzie miejscem wypoczynku dla turystów i lokalnej społeczności a także będzie pełniła funkcję promocyjno-informacyjną Gminy Wiśniew oraz obszaru Lokalnej Grupy Działania Ziemi Siedleckiej,
- utworzenie ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej położonej w Siedlecko-Węgrowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu w miejscowości Mościbrody.

Sąsiedztwo dużego ośrodka miejskiego, jakim są Siedlce, skupiającego usługi wyższego rzędu, przemysł, produkcję oraz funkcje administracyjne przyciąga inwestycje do całego

¹¹ Przewodnik rowerowy <https://pieknodolinyliwca.lgdsiedlce.pl/mapy/#&gid=1&pid=1>

regionu, a także wpływa pozytywnie na gminy sąsiednie, w tym Gminę Wiśniew. Sąsiedztwo ośrodka miejskiego wpływa też na zwiększone możliwości dojazdu i stworzenia oferty kompleksowej obejmującej nie tylko obszar Gminy, ale również tereny sąsiednie.

Zachodnim skrajem Gminy prowadzi rowerowa trasa turystyczna PTTK „Trasa Wodyńska” (Siedlce – Domanice – Wodynie – Skórzec), w północnej części znajduje się oznakowana trasa rowerowa „Doliną Muchawki”. Gmina wytyczyła również własne rowerowe trasy turystyczne m.in.: Myrcha – Lipniak – Stok Wiśniewski, Kosiorki – Lipniak, Wiśniew (część północna i południowa), Łupiny – Domanice – Mroczyki, „Śladami historii”.

Przez teren Gminy, na osi północ – południe, przechodzi również czerwony szlak pieszy PTTK Miedzna – Stoczek Łukowski. W miejscowości Lipniak Lasy Państwowe zorganizowały ścieżkę przyrodniczo-leśną „Lipniak”.

Bazę noclegową stanowią m.in.

- Dwór w Mościbrodach (Mościbrody 52),
- Sala Bankietowa Faworytka (Mościbrody 70),
- gospodarstwa agroturystyczne – aktualnie działalność prowadzi pięć z nich (po jednym w miejscowościach: Borki-Sołdy, Mościbrody, Nowe Okniny, Stok Wiśniewski, Wiśniew - Kolonia).

3.6. FINANSE GMINY WIŚNIEW – DOCHODY I WYDATKI

Najważniejszym źródłem **dochodów** Gminy Wiśniew w 2024 roku były subwencje ogólne z budżetu państwa. Wpływy w kwocie 12 142 239,00 zł stanowiły 23,93 % wszystkich dochodów Gminy. Pięć najistotniejszych pozycji po stronie dochodowej budżetu Gminy składa się łącznie na 71,54 % wszystkich wpływów. Najważniejszym źródłem dochodów własnych Gminy Wiśniew w 2024 roku były wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych, które wyniosły 6 286 241,00 zł i generowały 12,39 % wpływów do budżetu. Istotnymi źródłami dochodów własnych gminy były również wpływy z podatku od nieruchomości, wpływy ze sprzedaży składników majątkowych oraz wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw, wykonane odpowiednio w wysokości 2 985 344,79 zł, 1 182 650,88 zł i 1 169 846,01 zł.

W strukturze dochodów budżetowych Gminy Wiśniew w 2024 roku znalazły się dotacje inwestycyjne. Wartość wykonanych dotacji w 2024 roku wyniosła 15 378 473,56 zł, z czego 1 779 984,86 zł było środkami pochodzącymi z budżetu środków europejskich.

W 2024 roku Gmina Wiśniew najwięcej środków przeznaczyła na realizację zadań z zakresu oświaty i wychowania. Wykonano je na poziomie 13 688 678,56 zł, co stanowiło 26,48 % **wydatków** Gminy. Znaczący udział w strukturze odegrały wydatki zrealizowane w ramach rolnictwa i łowiectwa. Na realizację zadań z tego zakresu wydatkowano łącznie 10 218 244,70 zł, co stanowiło 19,77 % wydatków Gminy. Wydatki z zakresu transportu i łączności zrealizowano na poziomie 10 025 661,59 zł, co stanowiło 19,40 % wydatków Gminy. Wydatki z zakresu administracji publicznej wykonano w wysokości 5 302 161,79 zł, co stanowiło 10,26 % wydatków Gminy, natomiast w ramach rodziny wydatkowano 3 476 010,95 zł, co stanowiło 6,73 % wydatków Gminy.

Należy zauważyć, że Gmina Wiśniew zrealizowała wydatki bieżące na oświatę w wysokości 13 102 381,89 zł. Natomiast subwencję oświatową otrzymała na poziomie 7 141 567,00 zł. Oznacza to, że pokrycie wydatków oświatowych subwencją oświatową stanowiło 54,37 %.

Warto zwrócić uwagę, że Gmina Wiśniew zrealizowała inwestycje na kwotę 18 215 524,80 zł. Zestawiając to z otrzymanymi dotacjami w wysokości 15 378 473,56 zł, należy wskazać, że pokrycie inwestycji dotacjami wyniosło 84,43 %.

Kwota długu w 2024 wzrosła o kwotę 1 900 000,00 zł tj. z kwoty 15 834 944,00 zł do kwoty 17 734 944,00 zł. Należy zauważyć, że wzrost zadłużenia jest zjawiskiem sektorowym.

Na przestrzeni ostatniego roku zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego wzrosło o 13,10 %, przy czym wzrost zadłużenia gmin wyniósł 13,84 %. Wzrost zadłużenia jest bezpośrednio związany ze spadkiem wyniku operacyjnego, co zwiększa konieczność skorzystania ze środków zwrotnych m.in. na zapewnienie wkładu własnego do realizowanych inwestycji.

Natomiast dane wieloletnie, w oparciu o statystykę GUS sporządzoną w odniesieniu do klasyfikacji budżetowej przedstawiono poniżej.

Klasyfikacja budżetowa to system usystematyzowanego podziału dochodów i wydatków budżetowych, stosowany w Polsce. Służy do ewidencji, planowania i analizy finansów

publicznych. Główny Urząd Statystyczny (GUS) jest odpowiedzialny za jej prowadzenie i aktualizację.

Klasyfikacja budżetowa dzieli wydatki i dochody na działy, rozdziały i paragrafy.

Działy to ogólne kategorie działalności, np. oświata, kultura, ochrona zdrowia. Rozdziały stanowią bardziej szczegółowy podział, np. w dziale „Oświata” mogą być rozdziały dotyczące szkolnictwa podstawowego, średniego, wyższego. Paragrafy to najniższy poziom klasyfikacji, określający konkretne rodzaje dochodów i wydatków, np. wynagrodzenia, zakupy materiałów i energii, dotacje.

Klasyfikacja budżetowa jest istotna dla:

- sprawozdawczości budżetowej: umożliwia jednolite ujmowanie operacji finansowych w budżetach państwa, samorządów i innych jednostek sektora finansów publicznych,
- analiz finansowych - pozwala na porównywanie danych z różnych okresów i jednostek, identyfikowanie trendów i problemów w finansach publicznych,
- planowania budżetowego - pomaga w ustalaniu priorytetów wydatkowych i planowaniu dochodów,
- kontroli finansowej - umożliwia sprawdzanie prawidłowości wydatkowania środków publicznych.

Klasyfikacja budżetowa jest regularnie aktualizowana przez GUS, aby odzwierciedlać zmieniające się potrzeby i uwarunkowania w finansach publicznych.

W kolejnych dwóch tabelach przedstawiono **dochody i wydatki budżetu Gminy Wiśniew** za ostatnie dostępne w GUS pięciolecie. Uwzględniono wszystkie działy budżetowe wykazane w sprawozdawczości, co składa się na sumę dochodów i wydatków.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego **wysokość dochodów budżetu Gminy Wiśniew w przeliczeniu na jednego mieszkańca** była następująca:

- 5 797,31 zł w 2020 r.,
- 6 187,83 zł w 2021 r.,
- 6 110,99 zł w 2022 r.,
- 8 044,00 zł w 2023 r.,
- 8 857,41 zł w 2024 r.

W zakresie **dochodów** Gminy Wiśniew zaznacza się wyraźny ich wzrost. W roku 2020 suma dochodów wyniosła 33 009 882,33 zł, natomiast w roku 2024 było to już 50 735 269,34 zł.

Najwyższy udział procentowy w badanym pięcioleciu miały dochody w następujących działach budżetowych:

- Dział 600 - Transport i łączność,
- Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem,
- Dział 758 - Różne rozliczenia,
- Dział 855 – Rodzina.

Statystyki wieloletnie przedstawiono w tabeli. Podano również średni udział dochodów w dziale budżetowym w ogóle dochodów w analizowanych latach.

Tabela 16. Dochody budżetowe Gminy Wiśniew wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim

Dział budżetowy	Kwota dochodów w danym roku (zł)					Średni udział w ogóle dochodów
	2020	2021	2022	2023	2024	
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	547 221,16	576 625,59	632 523,47	973 365,12	938 379,85	1,84
Dział 020 - Leśnictwo	4 204,70	4 211,18	6 484,63	7 810,43	9 453,73	0,02
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	539 578,00	561 162,81	795 981,01	1 041 362,69	25 063,01	1,48
Dział 600 - Transport i łączność	191 193,63	1 234 629,57	151 534,24	1 615 320,31	7 184 484,94	5,20
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	218 585,08	407 875,13	285 563,61	276 770,97	1 486 382,56	1,34
Dział 710 - Działalność usługowa	0,00	0,00	0,00	19 394,28	34,42	0,01
Dział 750 - Administracja publiczna	789 043,38	169 328,51	373 246,88	178 583,07	717 155,94	1,12
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony	50 472,00	1 183,00	1 196,00	84 201,00	206 000,00	0,17

Dział budżetowy	Kwota dochodów w danym roku (zł)					Średni udział w ogóle dochodów
	2020	2021	2022	2023	2024	
prawa oraz sądownictwa						
Dział 752 - Obrona narodowa	0,00	1 000,00	0,00	362,60	441,00	0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	6 100,00	125 000,00	291 813,74	82 570,57	71 363,00	0,29
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	7 237 725,97	8 131 625,50	10 589 408,94	7 981 190,24	11 508 424,83	22,75
Dział 758 - Różne rozliczenia	12 239 576,35	12 517 318,66	8 960 480,12	27 758 865,58	21 414 484,21	41,50
Dział 801 - Oświata i wychowanie	438 291,97	489 973,82	674 440,23	1 294 463,03	1 104 452,29	2,00
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,00	19 609,86	0,00	0,00	0,00	0,01
Dział 852 - Pomoc społeczna	328 149,08	326 691,71	5 041 872,44	439 118,49	834 726,45	3,49
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1 700,00	0,00	272 624,69	40 058,35	0,00	0,16
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	29 909,84	16 700,00	15 574,40	12 972,00	4 106,00	0,04
Dział 855 - Rodzina	9 226 889,39	9 329 749,06	5 444 201,88	2 842 685,53	3 397 822,73	15,14
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 072 509,42	1 199 360,91	1 172 973,49	1 349 323,02	1 280 995,93	3,04
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	88 732,36	47 186,52	67 697,63	69 561,55	551 498,45	0,41
SUMA	33 009 882,33	35 159 231,83	34 777 617,40	46 067 978,83	50 735 269,34	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL

W zakresie **wydatków** Gminy Wiśniew również zaznacza się wyraźny ich wzrost. W roku 2020 suma wydatków wyniosła 28 364 130,45 zł, natomiast w roku 2024 było to już 51 687 446,64 zł.

Najwyższy udział procentowy w badanym pięcioleciu miały wydatki w następujących działach budżetowych:

- Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo,
- Dział 750 - Administracja publiczna,
- Dział 801 - Oświata i wychowanie,
- Dział 855 – Rodzina.

Statystyki wieloletnie przedstawiono w tabeli. Podano również średni udział wydatków w danym dziale budżetowym w ogóle wydatków w analizowanych latach.

Tabela 17. Wydatki budżetowe Gminy Wiśniew wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim

Dział budżetowy	Kwota wydatków w danym roku (zł)					Średni udział w ogóle wydatków
	2020	2021	2022	2023	2024	
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	607 442,42	599 410,27	7 436 001,63	29 581 118,06	10 218 244,70	23,35
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	245 191,40	307 108,34	538 663,45	988 797,16	17 589,65	1,01
Dział 600 - Transport i łączność	1 268 634,48	2 780 328,09	1 242 899,44	1 388 245,76	10 025 661,59	8,05
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	101 651,20	179 200,36	118 922,11	148 677,65	713 573,53	0,61
Dział 710 - Działalność usługowa	76 823,57	16 842,71	56 886,59	101 431,65	113 060,44	0,18
Dział 750 - Administracja publiczna	4 676 565,52	3 416 123,11	4 446 079,97	4 642 929,11	5 302 161,79	10,84
Dział 751 - Urzędy naczelnych	50 472,00	1 183,00	1 196,00	84 201,00	206 000,00	0,17

Dział budżetowy	Kwota wydatków w danym roku (zł)					Średni udział w ogóle wydatków
	2020	2021	2022	2023	2024	
organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa						
Dział 752 - Obrona narodowa	0,00	1 500,00	0,00	362,60	441,00	0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	239 104,63	734 404,74	558 911,74	392 814,05	323 879,57	1,08
Dział 757 – Obsługa długu publicznego	88 243,07	40 627,12	164 137,12	529 451,68	959 851,37	0,86
Dział 758 – Różne rozliczenia	5 503,46	6 208,50	6 620,21	7 858,04	47 415,19	0,04
Dział 801 - Oświata i wychowanie	7 548 831,22	8 348 407,69	9 721 183,84	11 482 276,15	13 688 678,56	24,48
Dział 851 - Ochrona zdrowia	52 161,00	79 789,97	73 604,97	79 713,37	77 962,22	0,18
Dział 852 - Pomoc społeczna	928 252,29	939 172,19	5 726 048,08	1 222 636,91	1 755 698,63	5,10
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1 700,00	0,00	232 439,50	50 058,35	0,00	0,14
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	348 765,76	377 144,81	19 957,41	45 838,27	32 941,44	0,40
Dział 855 - Rodzina	9 296 772,90	9 362 697,41	5 519 539,33	2 899 174,59	3 476 010,95	14,73
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 635 894,91	2 200 934,09	1 965 899,72	2 060 036,47	2 506 547,01	5,00
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 111 961,44	792 474,11	1 481 477,97	1 898 743,01	2 117 208,38	3,57
Dział 926 - Kultura fizyczna	80 159,18	103 808,74	86 343,50	119 406,84	104 520,62	0,24

Dział budżetowy	Kwota wydatków w danym roku (zł)					Średni udział w ogóle wydatków
	2020	2021	2022	2023	2024	
SUMA	28 364 130,45	30 287 365,25	39 396 812,58	57 723 770,72	51 687 446,64	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na wydatki **bieżące** i wydatki **majątkowe**. Przez wydatki bieżące budżetu jednostki samorządu terytorialnego rozumie się wydatki budżetowe niebędące wydatkami majątkowymi. Wśród wydatków bieżących wyodrębnia się w szczególności: wydatki jednostek budżetowych na wynagrodzenia i składki od nich naliczane oraz związane z realizacją ich statutowych działań, dotacje na zadania bieżące, świadczenia na rzecz osób fizycznych, wypłaty z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, przypadające do spłaty w danym roku budżetowym, obsługę długu jednostki samorządu terytorialnego, wydatki na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust.1 pkt.2 i 3 ustawy o finansach publicznych (w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego). Do wydatków majątkowych zalicza się wydatki na: inwestycje i zakupy inwestycyjne, w tym na programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art.5 ust.1 pkt. 2 i 3, w części związanej z realizacją zadań jednostki samorządu terytorialnego, zakup i objęcie akcji i udziałów, wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

Udział wydatków inwestycyjnych Gminy Wiśniew w ogólnej sumie wydatków wyniósł:

- 11,9 % w 2020 r.,
- 11,5 % w 2021 r.,
- 23,2 % w 2022 r.,
- 54,3 % w 2023 r.,
- 35,2 % w 2024 r.

Statystyki wieloletnie przedstawiono w tabeli. Podano również średni udział wydatków danego rodzaju w ogóle wydatków w analizowanych latach. Odniesiono się do wielolecia 2020-2024.

Tabela 18. Wydatki budżetowe Gminy Wiśniew w podziale na wydatki bieżące i majątkowe w ujęciu wieloletnim

Rodzaj wydatków	Kwota wydatków w danym roku (zł)					Średni udział w ogóle wydatków
	2020	2021	2022	2023	2024	
wydatki majątkowe ogółem	3 366 330,54	3 837 609,95	9 535 131,62	31 328 538,63	18 215 524,80	31,95
wydatki majątkowe inwestycyjne	3 366 330,54	3 487 609,95	9 153 131,62	31 328 538,63	18 215 524,80	31,60
wydatki bieżące ogółem	24 997 799,91	26 449 755,30	29 861 680,96	26 395 232,09	33 471 921,84	68,05
wydatki bieżące na wynagrodzenia	7 887 459,78	8 709 983,55	9 209 523,89	10 442 336,35	12 432 158,88	23,47
wydatki bieżące na pochodne od wynagrodzeń	1 424 410,40	1 745 649,49	1 910 032,98	2 171 464,62	2 555 626,88	4,73
wydatki bieżące na zakup materiałów i usług	4 198 885,13	4 573 149,31	5 629 790,78	7 323 203,66	10 583 930,15	15,57
dotacje ogółem	527 958,91	580 064,50	776 518,00	782 199,92	825 856,86	1,68
świadczenia na rzecz osób fizycznych	9 755 118,30	9 627 462,49	10 949 532,51	3 440 515,73	4 093 439,78	18,25
wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	14 605 691,25	16 201 601,19	17 971 493,33	21 643 064,76	27 592 773,83	47,25
wydatki na obsługę długu (obsługa długu publicznego bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń)	88 243,07	40 627,12	164 137,12	529 451,68	959 851,37	0,86
wydatki ogółem	28 364 130,45	30 287 365,25	39 396 812,58	57 723 770,72	51 687 446,64	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

3.7. ZASOBY MIESZKANIOWE

Zgodnie z danymi GUS, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na terenie Gminy Wiśniew wynosi 92,2 m². Przy ogólnej liczbie 1876 mieszkań daje to łączną powierzchnię użytkową 172 953 m².

Statystyki wieloletnie przedstawiono w tabeli.

Tabela 19. Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	161 436	162 493	166 937	170 264	172 953	+11 517
liczba mieszkań	1 812	1 817	1 845	1 863	1 876	+64
liczba izb	7 760	7 799	7 964	8 069	8 152	+392
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	89,1	89,4	90,5	91,4	92,2	+3,1
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	28,3	28,6	29,2	29,7	30,2	+1,9
mieszkania na 1000 mieszkańców	317,7	319,4	322,9	324,8	327,4	+9,7
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	4,28	4,29	4,32	4,33	4,35	+0,07
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,15	3,13	3,10	3,08	3,05	-0,10
przeciętna liczba osób na 1 izbę	0,74	0,73	0,72	0,71	0,70	-0,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

3.8. MIENIE KOMUNALNE

Wykaz budynków i obiektów gminnych (np. urzędy, szkoły, biblioteki, świetlice wiejskie, budynki OSP, place zabaw, obiekty sportu i rekreacji) przedstawiono w tabeli. Wskazano też czy planowana jest ich modernizacja, rozbudowa, termomodernizacja, wymiana źródeł ogrzewania, doposażenie lub poprawa dostępności itp.

Tabela 20. Wykaz budynków i obiektów gminnych (np. urzędy, szkoły, biblioteki, świetlice wiejskie, budynki OSP, place zabaw, obiekty sportu i rekreacji) ze wskazaniem czy planowana jest ich modernizacja / rozbudowa / termomodernizacja / wymiana źródeł ogrzewania, doposażenie / poprawa dostępności itp.

Nazwa budynku / obiektu wraz z podaniem lokalizacji (miejscowość)	Plany inwestycyjne nie / tak (przewidywane lata realizacji)	Inne dane, np. stan budynku, planowany rok realizacji inwestycji, zakładany zakres i kwota inwestycji, kwota lub procent dofinansowania zewnętrznego itp.
Budynek Urzędu Gminy Wiśniew	nie	nowy obiekt
Świetlica wiejska Borki - Kosiorki	nie	nowy obiekt
Świetlica wiejska Borki - Paduchy	nie	-
Świetlica wiejska Ciosny	2030-2035	budowa, 2 000 000,00 zł
Świetlica wiejska Daćbogi	nie	-
Świetlica wiejska Gostchorz	2029-2030	budowa, 5 000 000,00 zł
Świetlica wiejska Helenów	nie	-
Świetlica wiejska Łupiny	nie	-
Świetlica wiejska Mroczy	nie	-
Świetlica wiejska Śmiary	2028	remont, 500 000,00 zł
Świetlica wiejska Tworki	nie	-
Świetlica wiejska Radomyśl	2026	remont, 500 000,00 zł
Świetlica wiejska Kolonia Wiśniew	nie	-
Świetlica wiejska Wólka Wiśniewska	nie	-
Świetlica wiejska Lipniak	2029-2030	budowa, 500 000,00 zł
Świetlica wiejska Myrcha	nie	-
Świetlica wiejska Stok Wiśniewski	2030	budowa, 500 000,00 zł
OSP Gostchorz Garaż	2029-2030	budowa, 1 000 000,00 zł
OSP Łupiny Garaż	2029	remont – 200 000,00 zł
OSP Śmiary Garaż	nie	-
OSP Radomyśl	2030-2031	budowa, 1 000 000,00 zł
Dom nauczyciela Śmiary	nie	do rozbiórki
Dom nauczyciela Radomyśl	2029-2030	termomodernizacja, 700 000,00 zł
GOK Wiśniew	2030-2031	rozbudowa, 3 000 000,00 zł
Budynek gospodarczy Helenów	nie	-
Plac zabaw Borki Kosiorki	nie	-
Plac zabaw Borki Sołdy	nie	-
Plac zabaw Stare Okniny	nie	-
Plac zabaw Mroczy	nie	-
Plac zabaw Helenów	nie	-
Plac zabaw Kaczory	nie	-
Plac zabaw Lipniak	nie	-
Plac zabaw Łupiny	nie	-

Nazwa budynku / obiektu wraz z podaniem lokalizacji (miejscowość)	Plany inwestycyjne nie / tak (przewidywane lata realizacji)	Inne dane, np. stan budynku, planowany rok realizacji inwestycji, zakładany zakres i kwota inwestycji, kwota lub procent dofinansowania zewnętrznego itp.
Plac zabaw Gostchorz	nie	-
Plac zabaw Mościbrody Zachojniak	nie	-
Plac zabaw Wólka Wiśniewska	nie	-
Plac zabaw Wiśniew ul. Sanitariuszek 1	nie	-
Plac zabaw Śmiary	nie	-
Plac zabaw Myrcha	nie	-
Szkoła Podstawowa w Wiśniewie	2028-2029	rozbudowa i termomodernizacja, 5 000 000,00 zł
Szkoła Podstawowa w Radomyśli	2028-2030	termomodernizacja, 5 000 000,00 zł
Szkoła Podstawowa w Śmiarach	2029-2031	termomodernizacja, 5 000 000,00 zł
Boisko RUDA Wiśniew	2027	budowa oświetlenia led 200 000,00 zł
Żłobek w Wiśniewie	2025-2026	budowa, 6 000 000,00 zł
Dom Seniora w Wiśniewie	2029-2030	budowa, 2 000 000,00 zł
Droga dla pieszych i rowerów przy drodze krajowej DK-63	2026	budowa, 19 500 000,00 zł
Kanalizacja sanitarna	2026-2030	budowa, 30 000 000,00 zł
Sieć wodociągowa	2026-2030	budowa, 2 000 000,00 zł
EKOPARK w Wiśniewie	nie	budowa, 200 000,00 zł
Drogi gminne	2026-2029	modernizacja, 10 000 000,00 zł
Nowe linie MPK, teren Nowe Okniny, teren Stare Okniny, teren Wólka Wołyńska, teren Stok Wiśniewski, teren Gostchorz, teren Tworki	w latach 2026-2036 planowane jest uruchomienie trzech nowych linii MPK do Gminy Wiśniew	wydłużenie w 2026 r. linii komunikacyjnych uruchamianych przez MPK Siedlce do miejscowości Stok Wiśniewski i Wólka Wołyńska, kolejne połączenia są w planach

Źródło: dane przygotowane przez Gminę Wiśniew

W uzupełnieniu do informacji zawartych w tabeli należy podać, że Gmina Wiśniew

zrealizowała działania przy wymienionych obiektach:

1. Boisko Orlik. W roku 2025 wykonano remont boiska Orlik w miejscowości Wiśniew. Całkowity koszt wyniósł 504 855,69 zł, a pomoc finansowa z budżetu Województwa Mazowieckiego to 200 tys. zł.

2. Dzienny opiekun w miejscowościach Śmiary i Radomyśl. W 2024 r. zostały utworzone dwa punkty Dziennego opiekuna w Gminie Wiśniew. Na utworzenie dwóch punktów Dziennego opiekuna otrzymano dofinansowanie w kwocie 300 tys. zł (po 150 tys. zł na punkt) w ramach Programu „Aktywny Maluch – Pierwszy dzienny opiekun w gminie 2024”. Gmina udostępnia lokale na cele funkcjonowania dziennego opiekuna: w szkole podstawowej w Śmiarach oraz w budynku komunalnym przy szkole podstawowej w Radomyśli.
3. W roku 2025 zrealizowano zakup samochodu do przewozu osób niepełnosprawnych, mieszkańców Gminy Wiśniew. Koszt zakupu 199 000,00 zł, z czego dofinansowanie z PFRON (Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych) 149 250,00 zł.
4. Ekopark w Wiśniewie - zadanie zrealizowane w 2025 r. polegające m.in. na zagospodarowaniu działki, która wcześniej była nieużytkiem na cele urządzenia strefy wypoczynku z nasadzeniami drzew i krzewów. Koszt inwestycji: 135 452,52 zł, w tym dofinansowanie z WFOŚiGW 94 599,40 zł.
5. Zrealizowana w 2025 r. budowa PSZOK. Kwota 1 652 505,00 zł, w tym pożyczka z WFOŚiGW 582 000,00 zł i dotacja 800 000,00 zł z Rządowego Programu Inwestycji Lokalnych.

Ponadto **planowane** są działania przy wymienionych obiektach:

1. Gminny Ośrodek Kultury w Wiśniewie wraz z Gminną Biblioteką. Planowana jest modernizacja i doposażenie GOK. Zakłada się, że działania będzie finansowane m.in. ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
2. Place zabaw w miejscach publicznych. Planuje się modernizację i doposażenie istniejących placów zabaw. Zakłada się, że źródłem finansowania będą Fundusz sołecki oraz inne dostępne środki zewnętrzne.
3. Uruchomienie żłobka w 2026 r. Planowany koszt całkowity 5 853 100,00 zł, w tym dotacja ze środków KPO 1 840 896,00 zł i 423 406,08 zł – środki z budżetu państwa na finansowanie podatku VAT od środków KPO. Obecnie trwa budowa na działce nr 959 w obrębie ewidencyjnym Wiśniew.

IV. SFERA PRZESTRZENNA

4.1. POŁOŻENIE GMINY

Administracyjnie gmina wiejska Wiśniew położona jest we wschodniej części województwa mazowieckiego, w południowej części powiatu siedleckiego, na pograniczu województw mazowieckiego i lubelskiego.

Gmina Wiśniew graniczy z gminami:

- od zachodu z gminami: Domanice i Skórzec położonymi w powiecie siedleckim,
- od wschodu z gminą Zbuczyn położoną w powiecie siedleckim,
- od północy z gminą Siedlce położoną w powiecie siedleckim,
- od południa z gminą Łuków (powiat łukowski, województwo lubelskie).

Każda z wymienionych wyżej gmin jest gminą wiejską.

Osią komunikacyjną tego obszaru jest droga krajowa nr 63, która prowadzi m.in. do Siedlec i Łukowa oddalonych od miejscowości Wiśniew odpowiednio o około 12 km i 18 km.

Przybliżona odległość drogowa miejscowości Wiśniew od największych ośrodków miejskich prezentuje się następująco:

- Warszawa – 110 km,
- Lublin – 110 km,
- Białystok – 185 km,
- Łódź – 240 km.

W północno-wschodniej części Gminy zlokalizowana jest linia kolejowa nr 2 relacji Warszawa – Siedlce – Terespol.

Jednostkami pomocniczymi Gminy są **sołectwa**: Borki-Kosiorki, Borki-Paduchy, Borki-Sołdy, Ciosny, Daćbogi, Gostchorz, Helenów, Kaczory, Lipniak, Łupiny, Mościbrody, Mościbrody Kolonia, Mroczyki, Myrcha, Nowe Okniny, Okniny-Podzdrój, Pluty, Radomyśl, Stare Okniny, Stok Wiśniewski, Śmiary, Tworki, Wiśniew, Wiśniew-Kolonia, Wólka Wiśniewska, Wólka Wołyńska, Zabłocie.

Miejscowość Wiśniew jest siedzibą władz samorządowych, pełni funkcje ośrodka usług z zakresu administracji, oświaty, kultury, handlu. Role uzupełniającą pełnią przede wszystkim miejscowości Radomyśl i Śmiary.

Na obszarze Gminy dominuje zabudowa skoncentrowana. Przeważa układ zabudowy uliczny. Tereny zabudowane prawie wszystkich jednostek osadniczych to obustronne odcinki dróg publicznych. Osadnictwo rozproszone występuje głównie we wsiach: Nowe Okniny, Kaczory i Wiśniew- Kolonia. Analizując rodzaje zabudowy mieszkaniowej ocenia się, że na obszarze Gminy Wiśniew dominuje zabudowa zagrodowa. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna występuje głównie na terenie miejscowości gminnej.

W 2016 r. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska zlecił prace pod nazwą „Weryfikacja przebiegu granic regionów fizyczno-geograficznych w formacie SHP (shapefile)”, realizowane przez Instytut Ochrony Środowiska, Państwowy Instytut Badawczy, na podstawie ostatniego podziału fizyczno-geograficznego opracowanego przez prof. Jerzego Kondrackiego (1998, 2000). Celem przedmiotowych prac było doprecyzowanie i uszczegółowienie granic regionów fizyczno-geograficznych, od megaregionów do mezoregionów, przy uwzględnieniu zmienności środowiska abiotycznego geologiczno-litologicznego, geomorfologicznego i hipsometrycznego.

Rezultaty powyższych prac znajdują się w Geoserwisie prowadzonym przez GDOŚ.

Na podstawie analizy mapy należy stwierdzić, że Gmina Wiśniew w całości położona jest w obrębie **mezoregionu fizycznogeograficznego** Wysoczyzna Siedlecka (318.94) będącej częścią Niziny Południowopodlaskiej.

4.2. ŁAD PRZESTRZENNY

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i plan ogólny

Politykę przestrzenną Gminy określa „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wiśniew” przyjęte uchwałą nr XXVI/175/2020 Rady Gminy Wiśniew z dnia 29 października 2020 r.

W 2024 r. zakończone zostały prace planistyczne dotyczące opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wiśniew. Dnia

28.02.2024 r. Rada Gminy Wiśniew podjęła Uchwałę nr LXXIV/479/2024 zmieniającą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wiśniew.

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wprowadziła zasadniczą zmianę w dotychczasowym systemie planowania przestrzennego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zachowuje moc do dnia wejścia w życie planu ogólnego, jednak nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2026 r. **Plan ogólny** będzie nowym dokumentem, tworzonym w wyniku zmiany przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zmiana przepisów ma na celu poprawę funkcjonowania systemu planowania przestrzennego, a w konsekwencji zapobieganie chaotycznemu rozwojowi zabudowy. Sporządzenie planu ogólnego jest obowiązkowe dla wszystkich samorządów w Polsce. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego, którego ustalenia będą wiążące dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak również dla decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Obowiązujące plany miejscowe zachowują moc. Po wejściu w życie planu ogólnego nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą opracowywane na jego podstawie.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP)

Plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego jest nie tylko wyrazem polityki przestrzennej gminy, ale przede wszystkim aktem prawa miejscowego uchwalonym przez Radę Gminy na podstawie wcześniej uchwalonego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Wg stanu na 31 grudnia 2024 r. w Gminie Wiśniew obowiązywało 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które opracowane zostały na podstawie:

- ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym – 4 mpzp.
- ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – 6 mpzp.

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (ogółem 10 planów) w powierzchni ogółem na koniec 2024 r. wynosił nieco ponad 2 % ogólnej powierzchni Gminy Wiśniew.

Decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzje o warunkach zabudowy

Zmiana zagospodarowania terenu w przypadku braku planu miejscowego polegająca na budowie obiektu budowlanego lub wykonaniu innych robót budowlanych, a także zmiana sposobu użytkowania, zgodnie z art. 59 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymaga decyzji o warunkach zabudowy. Inwestycja celu publicznego, zgodnie z art. 50 ust. 1 wymienionej ustawy w przypadku braku planu miejscowego wymaga decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Liczbę takich decyzji w ostatnich latach podano w tabeli.

Tabela 21. Decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzje o warunkach zabudowy na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Razem w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
Liczba decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	6	9	7	5	6	33
Liczba decyzji warunkach zabudowy	77	99	88	92	102	458

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Raporcie o stanie Gminy Wiśniew za 2024 rok

4.3. UKŁAD KOMUNIKACYJNY

Przy północnej granicy administracyjnej Gminy Wiśniew przebiega ciąg autostrady A2, Schemat przebiegu autostrady A2 przedstawiono na rycinie. W niedalekiej odległości zlokalizowany jest węzeł autostradowy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true>

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Warszawie poinformowała, że w odniesieniu do Gminy Wiśniew, w latach 2020-2024 realizowała następujące działania:

- Pomiarów hałasu na terenie Gminy Wiśniew nie wykonano. Jednocześnie GDDKiA poinformowała, że w roku 2021 wykonano raport o oddziaływaniu na środowisko w ramach

ponownej oceny oddziaływania na środowisko dla inwestycji pn.: „Budowa autostrady A2 Warszawa – Kukuryki na odcinku Siedlec w km ok. 561+500 do węzła Cicibór (z węzłem) w km 625+000” – Zadanie realizacyjne VI – km 561+440 – 580+190 długość 18,75 km. Raport zawiera oddziaływanie na klimat akustyczny (analizę obliczeniową) dla stanu projektowego autostrady A2 i przebudowy odcinka DK63. Wykonanie w przyszłości analizy porealizacyjnej pozwoli jednoznacznie ocenić rzeczywiste oddziaływanie na etapie eksploatacji nowej inwestycji w obszarze Gminy Wiśniew.

Przez Gminę Wiśniew **nie przebiegają drogi wojewódzkie**.

Sieć komunikacyjną tworzą też **drogi powiatowe**, których jest około 34,016 km. Posiadają one nawierzchnię twardą, bitumiczną z wyjątkiem odcinka o długości 1,335 km o nawierzchni gruntowej. Zgodnie z danymi Starosty Siedleckiego, w granicach administracyjnych Gminy Wiśniew przebiegają odcinki wymienione w tabeli.

Tabela 22. Drogi powiatowe na terenie Gminy Wiśniew

Nr drogi	Przebieg drogi w Gminie Wiśniew	Przebieg drogi ogólny	Długość na terenie Gminy (km)	Nawierzchnia (km)		Ocena stanu technicznego
				Twarda, bitumiczna	gruntowa	
3633W	Błogoszcz – (...) – Joachimów – Ługi Wielkie – Borki-Kosiorki	Siedlce – Zbuczyn – Wiśniew	1,706	1,706	0	dobry
3634W	Wołyńce – Mościbrody	Siedlce – Wiśniew	5,907	4,572	1,335	dobry
3635W	granica miasta Siedlce – Domanice – granica województwa	Siedlce – Wiśniew – Domanice	0,819	0,819	0	bardzo dobry
3636W	Zbuczyn – Borki-Kosy – Mościbrody	Zbuczyn – Wiśniew	4,867	4,867	0	bardzo dobry
3654W	Gostchorz – Łupiny – Domanice-Kolonia	Wiśniew – Domanice	6,061	6,061	0	bardzo dobry
3655W	Domanice – Mroczyki – Gostchorz	Domanice – Wiśniew	8,917	8,917	0	bardzo dobry
3656W	Gostchorz – Dziewule – Zbuczyn	Wiśniew – Zbuczyn	5,739	5,739	0	dobry

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starosty Siedleckiego – Wydział Dróg

Powiat Siedlecki systematycznie podejmował i podejmuje działania zmierzające do poprawy stanu technicznego dróg powiatowych oraz podnoszenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. W latach 2020-2024 prowadzono następujące działania:

1. Remont drogi powiatowej nr 3654W Kaczory - Łupiny - Domanice. Zadanie zrealizowane w 2020 r. za kwotę 2 787 924,89 zł.
2. Remont drogi powiatowej nr 3655W na odcinku Domanice - Mroczyki. Zadanie zrealizowane w 2022 r. za kwotę 360 168,60 zł.
3. Remont drogi powiatowej nr 3655W Domanice - Mroczyki - Gostchorz na odcinku Domanice - Mroczyki o długości 1 300 m. Zadanie zrealizowane w 2021 r. za kwotę 385 605,00 zł.
4. Remont drogi powiatowej nr 3634W Wołyńce - Mościbrody w m. Wólka Wiśniewska. Zadanie zrealizowane w 2022 r. za kwotę 780 066,00 zł.
5. Przebudowa drogi powiatowej nr 3633W na odcinku Borki-Kosiorki – granica gmin. Zadanie zrealizowane w 2024 r. za kwotę 971 499,63 zł.

Ponadto w latach 2020-2024 zostały wykonane przez pracowników Referatu Wydziału Dróg Starostwa Powiatowego w Siedlcach nasadzenia drzew w ilości 14 sztuk.

Starosta Siedlecki nie miał obowiązku przeprowadzenia pomiarów hałasu w ciągu dróg powiatowych.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez GUS (stan na 31.12.2023 r.), na terenie Gminy znajduje się łącznie 97,1 km **dróg gminnych**, w tym drogi o nawierzchni twardej – 68,1 km i drogi gruntowe – 29,0 km.

Drogowy ruch komunikacyjny jest głównym źródłem hałasu na opisywanym terenie.

W związku z tym niezbędna jest kontynuacja działań obejmujących: kompleksowe planowanie zagospodarowania przestrzennego większych układów przestrzennych, stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas, zieleni izolacyjnej oraz stała dbałość o właściwy stan nawierzchni dróg.

Zgodnie z wynikami Generalnych Pomiarów Ruchu przez omawiany obszar nie przebiega odcinek drogi o natężeniu ruchu pojazdów silnikowych powyżej 3 mln/rok (tj. 8 200/dobę), którego eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach oraz dla którego wymagane jest sporządzenie **mapy akustycznej**, niemniej jednak w ciągu drogi krajowej nr 63 ruch jest znaczący. Omawiany odcinek drogi krajowej charakteryzuje się także dużym udziałem ruchu ciężarowego w ogóle struktury ruchu. Warto jednak podkreślić, że udział ten wg GPR 2025 nie zmienił się znacząco w stosunku do

poprzednich GPR. Wyniki Generalnych Pomiarów Ruchu na poszczególnych odcinkach przebiegających przez Gminę Wiśniew przedstawiono w tabeli. Jednocześnie trzeba zauważyć, że w związku z oddaniem (w grudniu 2025 r.) odcinka autostrady A2, w Gminie Wiśniew powstała droga, o znacznym natężeniu ruchu. Co prawda nie są znane rzeczywiste wyniki, ale z dużym prawdopodobieństwem będzie to więcej niż 8200 pojazdów na dobę.

Przez Gminę Wiśniew przebiega linia kolejowa nr 2 Warszawa Zachodnia – Terespol. Jest to zelektryfikowana, dwutorowa linia kolejowa będąca fragmentem międzynarodowej linii E20, która jest częścią II Paneuropejskiego Korytarza Transportowego Zachód – Wschód łączącego Berlin z Moskwą. Linia nr 2 została objęta europejską umową o głównych międzynarodowych liniach kolejowych (AGC) i umową o ważnych międzynarodowych liniach transportu kombinowanego (AGTC). Jest to również część Transeuropejskiego Korytarza Transportowego (TEN-T) Morze Północne – Bałtyk. Na linii realizowane są przewozy pasażerskie i towarowe. Na terenie Gminy Wiśniew znajdują się 2 przystanki kolejowe: Radomyśl i Kosiorzki obsługiwane przez kolej regionalną (Koleje Mazowieckie i Polregio). Przystanki te pozwalają na sprawny dojazd m.in. do Siedlec, Łukowa, Białej Podlaskiej i Terespolu.

Siedlce sąsiadujące z Gminą Wiśniew to znacząca stacja węzłowa – stacja początkowa i końcowa dla wielu składów Kolei Mazowieckich. Spółka PKP Intercity oferujące połączenia dalekobieżne m.in. do Warszawy, Terespolu, Lublina i Białegostoku.

Tabela 3. Wyniki średniego dobowego ruchu rocznego (SDR) dla drogi krajowej nr 63 na terenie Gminy Wiśniew wg Generalnych Pomiarów Ruchu 2010, 2015, 2020 i 2025 celem porównania zachodzących zmian

Numer drogi	Nazwa odcinka pomiarowego wg GPR 2025	Rok pomiaru (GPR)	Pojazdy silnikowe ogółem (szt.)	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów samochodowych (SDR - liczba pojazdów)								
				Motocykle	Samochody osobowe Mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe		Suma ciężarowe (suma)	Udział ruchu ciężarowego (%)	Autobusy	Ciężniki rolnicze
			SDR				bez przycz.	z przycz.				
droga krajowa nr 63	Białki (DK2) - Łuków (Wojska Polskiego)	GPR 2010a*	7000	30	5468	763	308	348	656	9,4	69	14
		GPR 2010b*	5658	18	4257	624	305	364	669	11,8	86	4
		GPR 2015a*	7746	23	6120	770	281	513	794	10,3	24	15
		GPR 2015b*	7157	20	5686	482	354	563	917	12,8	44	8
		GPR 2020	7221	29	5476	861	236	602	838	11,6	5	12
		GPR 2025	7181	28	5420	805	237	644	881	12,3	8	5

Źródło: wyniki GPR 2010, GPR 2015 i GPR 2020/2021

* **Odcinek Białki (DK2) - Łuków** wyodrębniony od GPR 2020, w poprzednich pomiarach dzielił się na dwa odcinki:

GPR 2010a/2015a – Białki i Wiśniew oraz **GPR 2010b/2015b** - Wiśniew – Łuków

Rycina 8. Przebieg drogi krajowej nr 63 (DK 63) i linii kolejowej nr 2 (LK 2) przez Gminę Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.geoportal.gov.pl/>

Jeśli chodzi o **inne niż komunikacyjny** rodzaje hałasu (np. z zakładów) to zgodnie z danymi Starosty Siedleckiego w latach 2020-2024:

- nie były wydane decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu w wyniku działalności zakładu dla podmiotów prowadzących działalność na terenie Gminy Wiśniew (art. 115a ustawy Prawo ochrony środowiska),
- nie były wydane decyzje nakładające obowiązek ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia polegającego na ograniczeniu oddziaływania akustycznego dla podmiotów korzystających ze środowiska na terenie Gminy Wiśniew (art. 362 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska).

Z rejestrów prowadzonych w Delegaturze WIOŚ w Siedlcach wynika, że w okresie 01.01.2020

– 01.01.2024 r. nie prowadzono kontroli hałasu w zakładach na terenie Gminy Wiśniew.

4.4. TRANSPORT PUBLICZNY

Transport publiczny jest niedostatecznie rozwinięty. Główna forma publicznego transportu to lokalne przewozy autobusowe. Gmina organizuje transport szkolny dla dzieci i młodzieży do szkół.

Organizatorem lokalnego transportu zbiorowego jest Miasto Siedlce, które prowadzi działalność przez jednoosobową spółkę Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Siedlcach Sp. z o.o. (MPK Siedlce). Komunikacja publiczna prowadzona jest na terenie miasta Siedlce oraz na terenie gmin ościennych na mocy porozumień między gminnych. Jednakże poza Siedlcami komunikacja publiczna obsługuje niewielkie obszary terenów wiejskich.

Warto jednak podkreślić, że w 2024 r. po ponad 20 latach, uruchomiona została nowa linia Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w Siedlcach – obsługuje relację Siedlce – Wiśniew.

Dzięki staraniom samorządów w latach 2025-2026 uzyskano poprawę dostępności i jakości transportu publicznego m.in. poprzez wydłużenie linii komunikacyjnych uruchamianych przez MPK Siedlce do miejscowości Stok Wiśniewski i Wólka Wołyńska. Kolejne połączenia są w planach.

Znacznym udogodnieniem dla osób zamieszkujących w pobliżu linii kolejowej są regionalne połączenia kolejowe.

4.5. KOMUNIKACJA PIESZA I ROWEROWA

Jako słaba strona w badaniu ankietowym przeprowadzonym na cele opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew na lata 2026-2036” wskazywana jest niewystarczająco rozwinięta i spójna infrastruktura dróg dla pieszych i rowerów, skutkująca brakiem możliwości wygodnego poruszania się korzystając z roweru. Potrzeba ta silnie zauważalna jest również wśród władz i mieszkańców.

Na terenie Gminy brakuje typowych, bezpiecznych dróg dla pieszych i rowerów. Słabo rozwinięta infrastruktura rowerowa wpływa na potencjalnie większą liczbę wypadków, ponieważ dojazdy rowerami muszą odbywać się jezdnią.

Analizując sytuację w zakresie zrównoważonej mobilności nie można zapomnieć o pieszych. Ruch piesz stanowi domysłą formę przemieszczania się ludności. Nie każdy porusza się samochodem, transportem publicznym czy rowerem, każdy jednak jest pieszym. Do grona pieszych zaliczy można osoby, które wybierają tę formę przemieszczania, a także osoby prowadzące rowery, wózki dziecięce, poruszające się na wózku inwalidzkim czy z wózkami zakupowymi. Drogi dla pieszych muszą uwzględniać potrzeby wszystkich tych osób. W wielu miejscach dziś jednak jest inaczej, a projektowanie infrastruktury dla pieszych nie jest traktowane jako pełnoprawna dziedzina inżynierii ruchu. Mieszkańcy wskazują, że występuje znaczny niedobór chodników, a oni sami nie czują się bezpiecznie poruszając się pieszo i czasami zmuszeni są do poruszania się w miejscach do tego nieprzystosowanych, np. poboczem. Potwierdza to badanie ankietowe przeprowadzone w 2025 r. na potrzeby opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew na lata 2026-2036”.

Choć samorząd gminny nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać wszystkich wyzwań związanych z dostępnością transportową, ma znaczny wpływ na obszary takie jak:

- kształtowanie przestrzeni ulic i charakterystyka układu drogowego, rowerowego i pieszego,
- inwestycje w transport zbiorowy,
- kwestie promocji i edukacja na temat zrównoważonej mobilności,
- planowanie przestrzenne, które często jest kluczowe dla utworzenia obszaru przyjaznego zrównoważonym formom przemieszczania się,
- tworzenie strategii, polityk, raportów, rekomendacji itd., mających bezpośredni wpływ na rozwój regionu i politykę władz województwa.

W latach 2025-2026 r. przygotowywana jest **droga dla pieszych i rowerów** na terenie Gminy Wiśniew (umowa zawarta w 2025 r.). Inwestycja realizowana przez Gminę Wiśniew **wzdłuż drogi krajowej nr 63**.

W 2024 r. opracowano już PFU za kwotę 159 715,50 zł. Inwestycja zlokalizowana jest w obrębie ewidencyjnym Mościbrody, Wiśniew-Kolonia, Wiśniew i Gostchorz. Początek inwestycji zlokalizowany jest na granicy Gminy Wiśniew, a koniec na granicy województwa mazowieckiego. Długość odcinka wynosi około 7 559,33 mb.

- szerokość drogi dla pieszych i rowerów: 3,0 m,

- szerokość zieleńca: 0,8 m,
- szerokość ścieku: 0,4 m,
- nawierzchnia drogi dla pieszych i rowerów: beton asfaltowy,
- nawierzchnia zjazdów: bet. kostka brukowa, kolorowa i beton asfaltowy,
- nawierzchnia ścieku: bet. kostka brukowa szara,
- nawierzchnia zjazdów na drogi boczne: beton asfaltowy.

4.6. WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Na terenie Gminy funkcjonują dwa **wodociągi sieciowe: Wiśniew i Radomyśl**, które służą do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę.

Gminne stacje uzdatniania wody są następujące:

- SUW w miejscowości Wiśniew – ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych znajdujących się na dz. ew. nr 652/1 (decyzja Starosty Siedleckiego z dnia 19.12.2012 r. znak: RŚ.6341.75.2012),
- SUW w miejscowości Radomyśl – ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych znajdujących się na dz. ew. nr 304/2 o wydajności eksploatacyjnej 90 m³/h (decyzja Starosty Siedleckiego z dnia 11.06.2007 r. znak: RB.6223/12/07).

SUW zarządzane przez Gminną Spółkę Komunalną Sp. z o.o. w Wiśniewie.

Wszystkie miejscowości w Gminie są wyposażone w sieć wodociągową, jednak niektórzy mieszkańcy nie są podłączeni do sieci i korzystają z własnych studni. Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej (odnoszący się do odsetka ludności, a nie budynków podłączonych do sieci) zgodnie z danymi GUS na koniec 2024 r. wyniósł 94,7 %.

Systematycznie rośnie długość sieci wodociągowej (120,5 km na koniec 2024 r.) oraz liczba przyłączy wodociągowych (1837 sztuk na koniec 2024 r.). Dane za poprzednie lata zestawiono w tabeli.

Tabela 23. Dane dotyczące wodociągów na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020- 2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej (%)*	94,1	94,2	94,4	94,4	94,7	+0,6
długość czynnej sieci wodociągowej – (km)	110,5	110,9	118,9	118,9	120,5	+10,0
liczba przyłączy wodociągowych	1 661	1 684	1 730	1 748	1 837	+176
liczba awarii sieci wodociągowej	6	5	9	6	6	bez zmian
woda dostarczona (tys. m ³)	219,3	219,6	240,1	246,0	267,2	+47,9
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	32,2	31,3	35,3	35,4	40,1	+7,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Jakość wody przeznaczonej do spożycia jest pod ciągłym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Siedlcach. Mając na uwadze obszarowe oceny jakości wody dostarczanej przez nadzorowane urządzenia wodociągowe wykorzystywane do zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy Wiśniew stwierdza się, że mieszkańcy Gminy zaopatrywani są zwykle w wodę przydatną do spożycia. W przypadku krótkotrwałych przekroczeń dopuszczalnych norm, podejmowane są skuteczne działania naprawcze.

Systematycznie rośnie długość sieci kanalizacyjnej (11,8 km na koniec 2024 r.) oraz liczba przyłączy kanalizacyjnych (347 sztuk na koniec 2024 r.). Dane w ujęciu wieloletnim przedstawiono w tabeli.

Tabela 24. Dane dotyczące kanalizacji na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020- 2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)	16,9	17,1	17,6	18,5	20,8	+3,9
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	11,8	11,8	11,8	11,8	11,8	bez zmian

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	263	267	277	297	347	+84,0
liczba awarii sieci kanalizacyjnej	0	0	0	0	6	+6,0
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną (tys. m ³)	18,5	23,7	27,9	27,5	33,8	-15,3
ścieki oczyszczone odprowadzone (tys. m ³)	20,0	23,0	28,0	27,0	34,0	+14,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

W ramach programu Polski Ład Gminie Wiśniew przydzielono dotację na zadanie pn. „Budowa i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Wiśniewie wraz z siecią kanalizacyjną” w kwocie 9,5 mln zł. Zadanie objęło budowę i rozbudowę starej 25-letniej i wysłużonej oczyszczalni ścieków wraz z instalacją OZE i zagospodarowaniem terenu, modernizacja obiektów gospodarki ściekowej oraz budową sieci kanalizacyjnej.¹²

Po modernizacji obiekt jest w pełni zautomatyzowany, powiększone zostały ponad dwukrotnie parametry przepustowości oczyszczanych ścieków, poprawiła się też jakość oczyszczanych ścieków. Oczyszczalnia po rozbudowie zwiększyła przepustowość. Na działce posadowione zostały również panele fotowoltaiczne co wpłynie na zmniejszenie poboru energii elektrycznej na wykonanym obiekcie. Oczyszczalnia ścieków posiada rezerwę przepustowości, co radykalnie zwiększy jej bezpieczeństwo pracy. Koszt inwestycji to ponad 14 milionów 700 tysięcy złotych, środki pozyskane przez Gminę w ramach Polskiego Ładu to 9,5 miliona złotych.

Wraz z budową oczyszczalni gmina realizuje kolejne inwestycje polegającą na budowie kanalizacji m.in. w miejscowościach Wiśniew-Kolonia, Gostchorz, Kaczory, Pluty, Daćbogi, Łupiny, Tworki i Mroczyki.

Zagrożenia dla środowiska stanowi nieuporządkowana gospodarka ściekowa na terenach zabudowy rozproszonej, gdzie nie ma uzasadnienia ekonomicznego dla budowy sieci

¹² Informacja przygotowana w oparciu o dane zawarte na stronie <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-wisniew/polski-lad>

kanalizacyjnej. Brak zorganizowanych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków stanowi zagrożenie dla czystości wód podziemnych.

Ponadto wg danych GUS na koniec 2024 r. podano, że:

- ✓ w przydomowe oczyszczalnie ścieków wyposażonych jest 48 nieruchomości,
- ✓ ze zbiorników bezodpływowych korzysta 607 nieruchomości.

Mieszkańcy Gminy Wiśniew mogą ubiegać się o przyznanie dotacji na budowę przydomowej oczyszczalni ścieków. Warunki określa Uchwała XI/58/2024 z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Wiśniew.¹³

W tym przypadku nie prezentuje się analizy wieloletniej, gdyż zmiany w tej statystyce zależą od prowadzonej inwentaryzacji i niekoniecznie oddają faktyczne zmiany w terenie.

Obowiązująca ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Wiśniew zobowiązują każdego właściciela (lub użytkownika) nieruchomości zamieszkałej (która nie jest podłączona do sieci kanalizacyjnej) do zawarcia umowy z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na opróżnianie zbiorników bezodpływowych (szamb) i przydomowych oczyszczalni ścieków, jak również do posiadania dowodów zapłaty za wykonanie takiej usługi.

Wójt Gminy Wiśniew jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni oraz do kontroli regularnego ich opróżniania.

4.7. ŁĄCZNOŚĆ, INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA ORAZ ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII WŁĄCZONE DO SYSTEMU ELEKTROENERGETYCZNEGO

W oparciu o prowadzony przez Ministra Cyfryzacji portal <https://si2pem.gov.pl/> można stwierdzić, że stacje bazowe łączności bezprzewodowej zlokalizowane w miejscowościach: Gostchorz, Wiśniew-Kolonia i Borki-Sołdy.

Operatorem elektroenergetycznego **systemu przesyłowego** i zarządcą linii najwyższych napięć są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. W oparciu o analizę danych PSE S.A. można

¹³ Uchwała jest dostępna na stronie <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-wisniew/uchwala-xi582024-z-dnia-18-grudnia-2024-r-w-sprawie-okreslenia-zasad-udzielania-dotacji-celowej-na-dofinansowanie-budowy-przydomowych-oczyszczalni-ściekow-na-terenie-gminy-wisniew>

- Siedlce (SDP) o mocy zainstalowanej trafo. 0,6 MVA o obciążeniu w szczycie 22,60 MW,
- Łuków (LUK) o mocy zainstalowanej trafo. 0,3 MVA o obciążeniu w szczycie 29,28 MW.

Wg danych PGE Dystrybucja S.A. przez opisywany obszar nie przebiega linia wysokiego napięcia (110 kV). Natomiast wykaz linii 15 kV zasilających teren Gminy Wiśniew przedstawia się następująco:

- linia 15 kV Łuków (SDM-14) z obciążeniem w szczycie 41,00 %, do linii podłączonych jest 46 stacji transformatorowych,
- linia 15 kV Domanice (SDM-8) z obciążeniem w szczycie 38,50 %, do linii podłączonych jest 18 stacji transformatorowych,
- linia 15 kV Ujrzanów (RSM-2) z obciążeniem w szczycie 19,00 %, do linii podłączonych jest 6 stacji transformatorowych,
- linia 15 kV Łuków (LUK-13) z obciążeniem w szczycie 35,65 %, do linii podłączone są 3 stacje transformatorowe.

Średnie obciążenie linii 15 kV w szczycie wynosi 33,54 %.

Natomiast obciążenie stacji transformatorowych 15/04 kV w szczycie wynosi poniżej 50 % do 15 stacji, od 50 % do 74 % dla 45 stacji oraz powyżej 75 % dla pozostałych 13 stacji transformatorowych.

Dane dotyczące **linii elektroenergetycznych** przedstawione przez PGE Dystrybucja S.A. w odniesieniu do terenu Gminy Wiśniew są następujące:

- długość linii średniego (15 kV) napięcia SN – 54,822 km napowietrznych i 7,105 km kablowych,
- długość linii niskiego (0,4 kV) napięcia SN – 64,021 km napowietrznych i 3,188 km kablowych.

Stan infrastruktury elektroenergetycznej jest dobry. PGE Dystrybucja S.A. zgodnie z zapisami właściwych przepisów prawa na bieżąco realizuje modernizacje, remonty i zabiegi eksploatacyjne w sieciach wysokiego, średniego i niskiego napięcia, których celem jest zapewnienie dobrego stanu technicznego infrastruktury sieciowej, a przez to poprawy jakości usług oraz spełnienie wymagań wynikających ze wzrostu zapotrzebowania na moc.

W latach 2026-2036 PGE Dystrybucja S.A. planuje realizację następujących inwestycji na terenie Gminy Wiśniew:

1. Budowa stacji przy ul. Polnej (24/01344).
2. Budowa stacji przy ul. Skoczylasa (24/00287).
3. Modernizacja KSN Lipniak Osada.
4. Modernizacja KSN Myrcha – Stok Wiśniewski.
5. Modernizacja KSN Mościbrody Mokradła.
6. Modernizacja KSN Tworki – Gostchorz.
7. Modernizacja KSN Borki Paduchy.

Mając na uwadze wymogi obowiązującego prawa spółka PGE Dystrybucja S.A. jest gotowa do realizacji przyłączy i rozbudowy sieci elektroenergetycznej umożliwiającej aktywizację i rozwój, zarówno w zakresie przyłączy komunalnych, jak i podmiotów realizujących działalność gospodarczą. Niezbędnym jednak dla takiego działania, jest spełnienie technicznych i ekonomicznych warunków przyłączenia.

Na terenie Gminy Wiśniew istnieją korzystne (III strefa energetycznego wykorzystania wiatru) warunki do rozwoju instalacji wytwarzających energię z wiatru, jednak uwzględniając ograniczenia takie jak odległość od budynków mieszkalnych, obszary leśne, ciek czy położenie na obszarze chronionym, lokalizowanie elektrowni wiatrowych w Gminie Wiśniew w praktyce jest bardzo ograniczone i każdą potencjalną inwestycję należy rozpatrywać indywidualnie.

Na opisywanym obszarze występuje natomiast wysoki potencjał wykorzystywania energii słonecznej – w szczególności z mikroinstalacji przydomowych takich jak kolektory słoneczne czy panele słoneczne (fotowoltaika). Tak zwana energetyka rozproszona (lokalna) stanowi filar gospodarki niskoemisyjnej i pozwala uniezależnić się od systemowego dostarczania energii elektrycznej oraz zwiększyć efektywność energetyczną poprzez ograniczenie strat przesyłowych. Przykładem wykorzystania energii słonecznej w budynkach samorządowych są panele fotowoltaiczne na dachu Urzędu Gminy Wiśniew.

Nie przewiduje się wykorzystania potencjału energetyki wodnej, gdyż potencjał lokalnych cieków nie jest wystarczający do budowy tego typu instalacji, a ponadto powoduje znaczne zmiany w środowisku.

Potencjał wykorzystania biomasy jest wysoki ze względu na rolniczy charakter opisywanego obszaru.

Do systemu elektroenergetycznego PGE Dystrybucja S.A. zostały włączone działające na terenie Gminy Wiśniew źródła energii odnawialnej (stan na 28 lutego 2025 r.) tj. instalacje fotowoltaiczne (236 sztuk) o łącznej mocy 2,00772 MW.

4.8. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I GAZ

Z uwagi na brak centralnych ciepłowni, na terenie Gminy Wiśniew funkcjonuje rozproszony system zaopatrzenia w energię ciepłą do ogrzewania i produkcji ciepłej wody użytkowej na potrzeby własne. Do ogrzewania nieruchomości, mieszkańcom służą przede wszystkim piece na paliwo stałe w postaci węgla kamiennego lub drewna. Rozproszony charakter zabudowy nie daje uzasadnienia ekonomicznego dla budowy infrastruktury ciepłowniczej.

Istniejące źródła ciepła polegające głównie na paliwach stałych systematycznie powinny być zastępowane odnawialnymi źródłami energii i nowymi kotłami.

Przez teren Gminy Wiśniew przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia Ø 150 relacji Łuków - Siedlce (odgałęzienie magistrali gazowej Puławy - Warszawa). Teren Gminy jest zasilany ze stacji redukcyjno-pomiarowej pierwszego stopnia we wsi Gostchorz. Są to instalacje przesyłowe spółki OGP GAZ-SYSTEM S.A.

Obecnie usługa dystrybucji gazu sieciowego jest realizowana na terenie miejscowości: Gostchorz, Kaczory, Mościbrody, Tworki, Wiśniew. Obszar Gminy zaopatrywany jest z Gazowni w Siedlcach będącej własnością Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Warszawie. Z sieci gazowej korzysta ponad 16 % mieszkańców. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli.

Tabela 25. Dane dotyczące gazownictwa na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
odsetek osób korzystających z sieci gazowej (%)	15,2	15,8	16,1	16,2	16,2	+1,0
długość czynnej sieci gazowej ogółem (km)	23,2	25,1	25,4	25,4	25,5	+2,3

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
liczba przyłączy gazowych prowadzących do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	234	257	268	272	276	+42
zużycie gazu przez gospodarstwa domowe w MWh	2 357	3 071	3 099	3 058	3 081	+724
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań przez gospodarstwa domowe w MWh	1 573	2 044	2 275	2 683	2 835	+1 262

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Polska Spółka Gazownictwa (pismem z dnia 08.04.2025 r.) przekazała, że obecnie w Planie Inwestycyjnym nie posiada zadań w zakresie budowy infrastruktury gazowej na terenie Gminy Wiśniew.

4.9. ZABYTKI¹⁵

Wg danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, na terenie Gminy Wiśniew:

- a. znajdują się następujące wpisy w Rejestrze zabytków nieruchomych prowadzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:
 - zespół dworsko-parkowy w miejscowości Mościbrody, datowany na przełom XIX/XX w., na który składają się dwór, oficyna i park; data wpisu do rejestru: 21.06.1993 r., oznaczenie: A-423 z 1993-06-21, A-423 z 2002-12-13,
 - piwnica ceglana w miejscowości Mościbrody, datowana na przełom XIX/XX w.; data wpisu do rejestru: 23.06.2022 r., oznaczenie: A-1711 z 2022-06-23,
- b. nie ma wpisów do Rejestru zabytków archeologicznych prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Ponadto na podstawie art. 22 ust. 4 i 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy Wiśniew prowadzi **Gminną Ewidencję Zabytków** sporządzoną w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych. W większości do GEZ włączono zabudowania

¹⁵ Opracowano na podstawie „Strategii Rozwoju dla Gminy Wiśniew do roku 2025”, a także danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, tj. Rejestru zabytków archeologicznych dostępnych na stronie <https://dane.gov.pl/pl/dataset/210>, Rejestru zabytków nieruchomych dostępnego na stronie <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130> oraz przestrzennego ujęcia tematu w oparciu o stronę <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>

mieszkalne. Karty obiektów archeologicznych, a także karty założeń przestrzennych, obiektów architektury i budownictwa, kapliczek znajdują się na stronie Urzędu Gminy.¹⁶

Wg danych przedstawionych w „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025” na opisywanym terenie stwierdzono liczne ślady działalności człowieka na przestrzeni wielu tysięcy lat. Do najstarszych znalezisk powierzchniowych, należy wymienić stanowiska:

- z epoki kamienia w Borkach-Kosiorkach, Stoku Wiśniewskim, Wiśniewie, Wólce Wiśniewskiej,
- z mezolitu i neolitu w Wiśniewie- Kolonii, Stoku Wiśniewskim, Wólce Wiśniewskiej,
- z epoki brązu w Borkach–Kosiorkach, Mościbrody, Wiśniewie, Wólce Wiśniewskiej, Wiśniewie-Kolonii,
- z okresu starożytnego w Myrsze, Stoku Wiśniewskim, Wólce Wiśniewskiej.

Na terenie Gminy odnotowano też szereg przypadkowych odkryć archeologicznych, między innymi: skarb 15 monet i siekierki kamienne w Jastrzębiach – Śmiarach czy siekierki kamienne w Wólce Wiśniewskiej. Nie ma stanowisk wpisanych do rejestru zabytków, chociaż wiele z nich charakteryzuje się dużą wartością naukową dlatego zostały ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Zabytki sakralne reprezentowane są przez kościoły w Wiśniewie i Radomyśli (Zabłociu).

Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusowego **w Wiśniewie** usytuowany jest w centrum miejscowości, przy drodze Siedlce - Łuków. Pierwotnie był to kościół drewniany wybudowany w 1920 roku, staraniem ks. Edwarda Mankiewicza z chwilą utworzenia parafii.

Obecny kościół murowany, wybudowany w latach 1945 – 1954, staraniem ks. Tadeusza Pulikowskiego. Świątynia została konsekrowana w 1955 roku przez biskupa Mariana Jankowskiego. Kościół reprezentuje styl eklektyczny z dominującymi elementami neoklasycyzmu. Został wzniesiony na planie krzyża łacińskiego, jednonawowy z transeptem.

Wyróżnikiem wśród innych kościołów jest okazały, monumentalny portyk kolumnowy, umieszczony od frontu. Kolumny na wysokich cokołach, gładkie, zakończone głowicami

¹⁶ Gminna Ewidencja Zabytków dostępna jest na stronie <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-wisniew/karty-obiektow-archeologicznych>

w porządku jońskim. Na kolumnach spoczywa profilowane belkowanie dźwigające trójkątny fronton, zdobiony kroksztynami.

Kościół parafialny pw. św. Andrzeja z Avelinu, usytuowany jest **pośród zabudowy wsi Radomyśl i Zabłocia**. Ufundowany i wybudowany został przez ks. Szymona Piór, w 1931 r. Stanowi on dominantę wysokościową okolicy i charakteryzuje się ciekawą formą architektoniczną, podlegającą harmonijnej artykulacji różnorodnych brył. Kościół reprezentuje typ świątyni wzniesionej na planie krzyża łacińskiego, trójnawowy, z transeptem. Bryła jednowieżowa, korpus nawowy przykryty dachem dwuspadowym. Wieża czterokondygnacyjna z zegarem w kondygnacji górnej, zwieńczona hełmem obeliskowym z łacińskim krzyżem. Ramiona transeptu niższe nakryte dachami dwuspadowymi o kalenicach prostopadłych w stosunku do kalenicy nawy. Na kalenicy nawy od strony prezbiterium sygnaturka z półkolistym przeźroczem na dzwon, nakryta dwuspadowym daszkiem. Ze względu na swą potężną wieżę wspartą na potrójnych kolumnach w narożach, określaną jako manierystyczną, kościół należy do interesujących i unikatowych obiektów sakralnych regionu Siedleckiego.

Licznie na terenie Gminy występują **kapliczki, figury i krzyże przydrożne**, datowane na wiek XIX i XX. Bardzo często były wznoszone przy alejach i drogach dojazdowych do rezydencji pałacowych i dworskich, na skrzyżowaniach dróg, w przydomowych ogródkach.

Często też spotykane są na terenie Gminy **krzyże przydrożne**. Posiadają one różne formy i przy wznoszeniu ich stosowano różne materiały, jak: granit, piaskowiec, żeliwo, kute żelazo, drewno. Zabytkowe krzyże występują w takich miejscowościach, jak w: Borkach Paduchach z 1912 roku, przy ul. Batalionów Chłopskich w Wiśniewie z 1917 roku i zasługujący na wyjątkową uwagę krzyż zlokalizowany przy Urzędzie Gminy w Wiśniewie z lat 30-XX wieku, upamiętniający poległych o wolność Polski w latach 1914 – 1921.

Zabytkową nekropolią na terenie Gminy jest **cmentarz w Wiśniewie**. Założony został w 1920 roku i użytkowany jest do dnia dzisiejszego. Położony przy drodze Siedlce – Łuków, w odległości 200 m od kościoła parafialnego w kierunku północnym. Założony został na planie trapezu, powiększony w ostatnich latach od strony zachodniej. Otoczony ogrodzeniem współczesnym z betonowych i metalowych segmentów osadzonych na murowanych słupkach z cegły klinkierowej. Od strony wschodniej umieszczono bramę główną z dwoma furami po bokach, wykonanymi z metalu. Głównym elementem kompozycji cmentarza jest

aleja główna, wiodąca od bramy w kierunku zachodnim. Przecinają ją pod kątem prostym alejki boczne. Alejki boczne obiegają też starą część cmentarza wzdłuż ogrodzenia. Podział na kwatery jest czytelny, choć w części południowo-zachodniej jest częściowo zatarty. Nagrobki sytuowane są przeważnie rzędowo, frontem zwrócone w kierunku wschodnim.

Cmentarz porasta nieliczny starodrzew, reprezentowany przede wszystkim przez lipy drobnolistne, klony zwyczajne.

W kręgu zainteresowania konserwatorskiego jest też **cmentarz w Radomyśli (Zabłociu)**. Założony został w 1931 roku i użytkowany jest do dnia dzisiejszego. Położony przy drodze Radomyśl - Ciosny, w odległości 400 m od kościoła parafialnego w kierunku północnym. Założony został na planie prostokąta. Otoczony ogrodzeniem z metalowych segmentów osadzonych na metalowych słupkach. Od strony wschodniej umieszczono bramę główną z dwoma furtkami po bokach, wykonanymi z metalu. Głównym elementem kompozycji cmentarza jest aleja główna, wiodąca od bramy w kierunku zachodnim. Przecinają ją pod kątem prostym alejki boczne. Podział na kwatery jest czytelny. Nagrobki sytuowane są przeważnie rzędowo, frontem zwrócone w kierunku wschodnim. Prawie wszystkie nagrobki to współczesne realizacje z betonu i lastryka. Jednym z niewielu zasługujących na uwagę, jest nagrobek Piotra Oknińskiego, zm. 1945 r., wykonany w formie dekoracyjnie opracowanego krzyża z granitu, imitującego pień drzewa z obciętymi konarami.

Interesującym założeniem rezydencjonalnym na terenie Gminy Wiśniew, jest **zespół dworski w Mościbrodach**. Dwór został wybudowany w 2 poł. XIX w. W zespole dworskim zachowały się budynki towarzyszące, jak: oficyna, czworak, a także budynki gospodarcze, jak: piwnica, stodoła. Wokół założenia rozciąga się park o charakterze krajobrazowym. W drzewostanie szata roślinna jest urozmaicona o zdecydowanej przewadze drzew liściastych. Występują przede wszystkim: lipy drobnolistne, graby pospolite, jesiony wyniosłe, klony zwyczajne, kasztanowce białe, robinie akacjowe, a z iglaków świerki pospolite.

Drugi **zespół dworski** jest położony w **miejscowości Łupiny**. Należy on do skromnych siedzib ziemiańskich, typowych dla tego regionu. Dwór reprezentuje typ powszechnie spotykanego budynku parterowego. Od strony północnej dworu usytuowana jest murowana obora o gładkich elewacjach z otworami: drzwiowym i okiennymi zamkniętymi łukami odcinkowymi. W parku otaczającym dwór, układ kompozycyjny jest znacznie zatarty. Wśród

starodrzewu występuje: kasztanowiec biały, klon zwyczajny, robinie akacjowe, jesion wyniosły, a z iglaków modrzew europejski.

V. SFERA KLIMATYCZNO – ŚRODOWISKOWA

5.1. KLIMAT

Klimat opisywanego obszaru można scharakteryzować jako przejściowy, kształtowany poprzez zmienny w swym zasięgu masyw powietrza morskiego (z zachodu) i kontynentalnego (ze wschodu).

Gmina Wiśniew położona jest w regionie klimatycznym Mazowiecko-Podlaskim. Region ten charakteryzuje się wpływami ostrego klimatu kontynentalnego, wyrażającego się dużymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza, krótką wiosną, stosunkowo długim i ciepłym latem oraz długą i chłodną zimą.

Według klasyfikacji klimatów wg Köppena analizowany obszar położony jest w obrębie klimatu Cfb, który jest łagodny, bez pory suchej i z ciepłym latem.

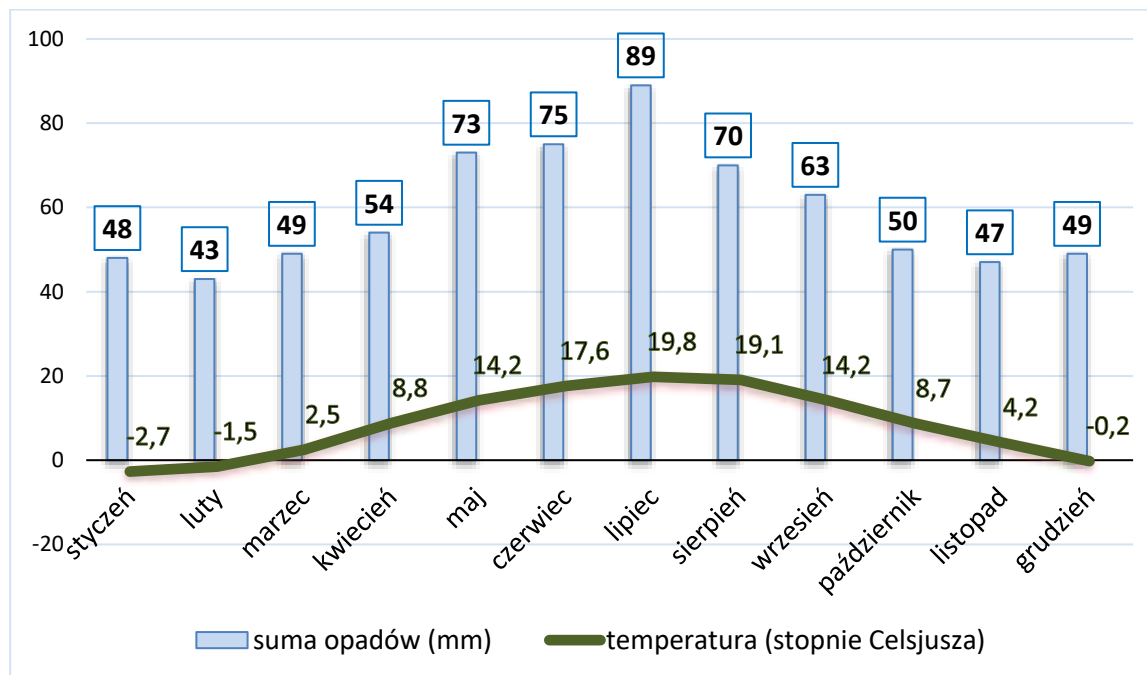
Zgodnie z danymi pogodowymi, prezentowanymi na stronie www.climate-data.org średnia roczna temperatura powietrza w Wiśniewie wynosi 8,7°C. Najcieplejszym miesiącem roku jest lipiec (średnia miesięczna temperatura wynosi 19,8°C), natomiast najzimniejszym styczeń (średnia miesięczna temperatura wynosi minus 2,7°C).

Średnia roczna suma opadów wynosi 710 mm (najsuchszym miesiącem jest luty – 43 mm, natomiast największe opady występują w lipcu – 89 mm). Różnica w wysokości opadów pomiędzy najsuchszym i najbardziej mokrym miesiącem wynosi 46 mm. Opady nie są wysokie, ale zróżnicowane, przy występowaniu wyraźnej przewagi opadów letnich nad zimowymi.

Przeważają wiatry zachodnie. Niekorzystną cechą klimatu, zwłaszcza dla roślin są powtarzające się co roku silne przymrozki wiosenne i jesienne, których nasilenie przypada na koniec kwietnia lub początek maja.

Okres wegetacyjny trwa około 229 dni (tj. dni ze średnią temperaturą dobową minimum 5°C) na podstawie danych IMGW za lata 1991-2020.

Na kolejnym wykresie przedstawiono szczegółowe dane dotyczące średnich temperatur oraz opadów w poszczególnych miesiącach w miejscowości Wiśniew.

Rycina 10. Wykres klimatyczny dla miejscowości Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.climate-data.org

Najbardziej korzystne warunki klimatyczne (nasłonecznienie) posiadają stoki o ekspozycji południowej i zachodniej, mniej korzystny klimat obserwuje się w dolinach rzek. Doliny są rynnami grawitacyjnego spływu chłodnego powietrza, zgodnie ze spadkami terenu.

Celem Gminy Wiśniew w zakresie **ochrony klimatu** powinno być podejmowanie działań zapobiegających jego zmianom, zabezpieczenie przed skutkami zmian których nie udało się uniknąć, przystosowanie Gminy do zachodzących zmian klimatu, zmniejszenie podatności na zjawiska ekstremalne oraz zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych. Zachodzące zmiany klimatu objawiające się przez deszcze nawalne, nagłe powodzie i podtopienia, powodzie od strony rzek, burze, w tym burze z gradem, długotrwałe okresy bezopadowe, okresy bezopadowe z wysoką temperaturą mają istotny, negatywny wpływ na sektor gospodarki wodnej, funkcjonowanie infrastruktury przeciwpowodziowej i innych elementów infrastruktury np. energetycznej, czy drogowej oraz utrudniają działania z zakresu ochrony przed skutkami awarii i klęsk żywiołowych.

Należy brać pod uwagę występowanie silnych wiatrów, incydentalnych trąb powietrznych, silnych wyładowań atmosferycznych z gwałtownymi opadami deszczu lub gradu. Zmiany

klimatu mogą istotnie wpływać na rolnictwo, w tym na długość okresu wegetacyjnego, który będzie się zwiększał.

Krajowa polityka adaptacyjna opiera się na dokumencie pn. **„Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do 2032 roku” (SPA 2020)**. Opracowanie SPA wpisuje się w działania na rzecz osiągnięcia celu nadrzędnego Białej Księgi - Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania, COM(2009)147 oraz unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu, jakim jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcja kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

SPA wskazuje **cele i kierunki działań adaptacyjnych**, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych.

Do podstawowych działań o charakterze horyzontalnym, tj. takich, które powinny być realizowane we wszystkich województwach należą:

- edukacja społeczeństwa w zakresie spodziewanych zmian i ograniczenia ich skutków,
- monitoring zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz postępu we wdrażaniu strategii adaptacyjnej,
- planowanie przestrzenne z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji,
- rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów,
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych szkodników i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień,
- właściwe gospodarowanie na obszarach m.in. rolnych i chronionych (wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych),

- modernizacja systemu energetycznego uwzględniająca zwiększone ryzyko występowania zjawisk ekstremalnych,
- uwzględnienie trendów klimatycznych i gospodarczych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej,
- uwzględnienie konieczności zapewnienia korytarzy wentylacyjnych w miejscowościach o szczególnie zwartej zabudowie w celu ograniczenia skutków rozwoju wyspy ciepła i wzrostu koncentracji zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększania obszarów wodnych i zieleni w centrach miejscowości.

Rekomendowane kierunki działań adaptacyjnych to: ochrona przeciwpowodziowa obszarów położonych na terenach zalewowych oraz przygotowanie do sytuacji zabezpieczenia w wodę dobrej jakości w warunkach dłuższych okresów niedoborów wody.

Celem zapobiegania zmianom klimatu oraz adaptacji do zmian, Gmina i inne jednostki działające na tym terenie już teraz podejmują **działania o charakterze planistycznym, inwestycyjnym i technicznym**, a także edukacyjno-informacyjnym. Są to działania:

- racjonalna gospodarka wodno-ściekowa, w tym wspieranie retencji wód,
- zarządzanie ryzykiem powodzi i podtopień,
- kształtowanie terenów zieleni, parków, zieleni nadrzecznej itp.,
- uwzględnienie kwestii zmian klimatu w dokumentach planistycznych i innych dokumentach strategicznych, np. zapisy projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniają zagadnienia związane z ochroną klimatu np. właściwego przewietrzania terenów gminy, ochrony przed powodzią i podtopieniami, gospodarowania wodami opadowymi, zachowania naturalnych walorów przyrodniczych, ochrony,
- ograniczanie niskiej emisji i zanieczyszczenia powietrza poprzez wymianę źródeł ogrzewania,
- prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów lub niskiej jakości paliwa w indywidualnych systemach grzewczych,
- przedsięwzięcia termomodernizacyjne w obiektach użyteczności publicznej,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,

- prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza,
- ograniczanie emisji zanieczyszczeń ze środków transportu, poprzez remonty i modernizację dróg,
- rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny tabor autobusowy,
- wspieranie rozwoju transportu rowerowego poprzez rozwój i modernizację infrastruktury.

5.2. RZEŻBA TERENU¹⁷

Współczesna rzeźba terenu Gminy Wiśniew ukształtowana została w wyniku działalności czynników rzeźbotwórczych z okresu zlodowacenia środkowopolskiego oraz procesów denudacyjnych z okresu zlodowacenia północnopodlaskiego. Rzeźba terenu Gminy jest umiarkowanie zróżnicowana. Wysokości względne wahają się od 147 m n.p.m. w dolinie Muchawki (w rejonie Wólki Wiśniewskiej) do 177 m n.p.m. w południowej części Gminy (w rejonie wsi Nowe Okniny).

Na przeważającej części opisywanego obszaru występuje wysoczyzna polodowcowa. Stanowi ona powierzchnię płaską, miejscami lekko falistą o wysokościach względnych wynoszących około 5 m i spadkach terenu do 5%. W północno-zachodniej części Gminy obszar wysoczyzny polodowcowej wyraźną krawędzią opada ku dolinie Muchawki. Krawędź ta w rejonie wsi Wólka Wołyńska i Myrcha jest wyraźnie widoczna w terenie - osiąga wysokości względne do 15 m i spadki ponad 15 %.

Północną i centralną część Gminy zajmuje rozległe obniżenie powytopiskowe. Utworzone ono zostało w obszarze marginalnej lądolodu. Charakteryzuje się dość wyrównanym zabagnionym dnem. Przez teren obniżenia przepływa Muchawka i Zbuczynka. Wokół obniżenia występują płaskie poziomy akumulacyjne wyniesione około 2 m ponad jego dno.

Na urozmaicenie rzeźby terenu wpływają: wzgórza i pagóry moreny czołowej, pagóry kemowe, wały ozowe, pola piasków przewianych, wydmy. Wzgórza i pagóry moreny czołowej są to niewielkie wzniesienia o wysokościach względnych od 2 do 5 m i spadkach do

¹⁷ przytoczono dane zawarte w „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025” przyjętej jako Załącznik do Uchwały Nr XL/284/2014 Rady Gminy w Wiśniewie z dnia 28 kwietnia 2014 r.

5 %. Występują w rejonie wsi: Stok Wiśniewski, Mościbrody, Borki-Kosiorki, Łupiny, Kaczory, Gostchorz, Zabłocie, Okniny-Podzdórz.

Wały ozowe osiągają wysokości względne do 15 m i nachylenie zboczy 5-10 %. Występują głównie w południowo-wschodniej części Gminy, w rejonie wsi: Stare Okniny, Radomyśl i Zabłocie. Ponadto rozległy wał ozowy występuje w północno-wschodniej części wsi Borki-Paduchy.

Miejscowość Wiśniew położona jest na rozległym wzgórzu kemowym o wysokościach względnych 5-15 m, nachyleniami zboczy do 10%. W rejonie wsi: Daćbogi, Gostchorz, Myrcha i Wólka Wołyńska występują pola piasków przewianych. Są to obszary o powierzchni lekko falistej, wysokościach względnych do 5 m i spadkach mniejszych niż 5 %. Na terenach tych lub w ich sąsiedztwie występują wydmy w formie wałów i wydym parabolicznych. Większe wydmy, o wysokościach względnych 5-10 m i nachyleniu zboczy do 10%, występują w rejonie wsi: Lipniak, Myrcha, Mościbrody, Wiśniew-Kolonia i Gostchorz.

5.3. BUDOWA GEOLOGICZNA¹⁸

Gmina Wiśniew położona jest w obrębie Obniżenia Podlaskiego należącego do Platformy Wschodnioeuropejskiej. Na osadach proteozoicznych zalegają tu morskie osady paleozoiku i mezozoiku oraz lądowe osady trzeciorzędu. Osady trzeciorzędowe stanowią:

- oligoceńskie piaski glaukonitowe oraz piaski z wkładkami iłów,
- mioceneńskie iły, piaski, mułki z wkładkami węgla brunatnego,
- pliocenńskie iłki i mułki z przewarstwieniami piasków drobnych.

Ponad podłożem trzeciorzędowym występują osady czwartorzędowe. Obszar gminy Wiśniew pozostawał w zasięgu 3 zlodowaceń: podlaskiego, południowopolskiego i środkowopolskiego. Bezpośrednio na utworach trzeciorzędowych leżą osady najstarszego zlodowacenia - podlaskiego. Cały opisywany obszar znalazł się w zasięgu stadiału Warty, zlodowacenia środkowopolskiego. Z tego okresu pochodzą utwory zastoiskowe powstałe w obniżeniach przed czołem nasuwającego się lądolodu. Są to iły, mułki i piaski ilaste odsłaniające się w krawędzi doliny Muchawki w okolicach wsi Okniny - Radomyśl.

¹⁸ przytoczono dane zawarte w „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025” przyjętej jako Załącznik do Uchwały Nr XL/284/2014 Rady Gminy w Wiśniewie z dnia 28 kwietnia 2014 r.

Również z tego okresu pochodzi glina zwałowa, która występuje na znacznej powierzchni Gminy. Na glinie zwałowej zalegają moreny czołowe. Tworzą one formy wzgórz łączących się w ciągi. Najokazalszy przebiega przez okolice wsi Gostchorz. Wzgórza moreny czołowej występują również w rejonie wsi: Borki-Kosiorki, Mościbrody, Kaczory, Łupiny, Okniny-Podzdród i Zabłocie. Zbudowane są z piasków różnoziarnistych z domieszką żwiru, niekiedy z wkładkami gliny.

Ze stadią Warty związane są również formy ozowe występujące w rejonie wsi: Borki-Paduchy, Stare Okniny, Radomyśl, Zabłocie. Zbudowane są one z piasków i piasków ze żwirem, czasami przewarstwione gliną piaszczystą.

W przypowierzchniowej warstwie gruntów (tj. od powierzchni terenu do głębokości 4,5 m) występują utwory plejstoceny (gliny, piaski i żwiry morenowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe) oraz utwory holoceny (piaski i mułki rzeczne, torfy bagienne i piaski eoliczne). Na przeważającej części terenu gminy w rozległym obniżeniu powypiskowym, w dolinach i obniżeniach terenu występują utwory holoceny. Są to głównie namuły organiczne pylaste i piaski próchniczne luźne. Na znacznych powierzchniach występują torfy o miąższościach przeważnie większych niż 1 m. Na pozostałym obszarze przeważają piaski i żwiry wodnolodowcowe. Są to piaski drobne z domieszką żwirów, rzadziej pospółki o miąższości najczęściej około 2 m, a miejscami powyżej 4,5 m. W południowej części Gminy oraz w rejonie wsi Wiśniew-Kolonia przeważają piaski wodnolodowcowe. Są to piaski pylaste lub drobne średniozagęszczone o miąższości około 15 m miejscami do około 4,5 m.

W rejonie wsi: Mościbrody, Wiśniew-Kolonia, Łupiny, Kaczory, Daćbogi, Mroczyki i Radomyśl występują gliny, piaski i żwiry morenowe. Są to gliny piaszczyste, rzadziej piaski gliniaste półzwarte i twardoplastyczne, miejscami plastyczne o miąższości powyżej 4,5 m.

Przypowierzchniowa warstwa gruntów miejscowości Wiśniew zbudowana jest z piasków, żwirów i mułków. Są to piaski drobne i średnie, średnio-zagęszczone i zagęszczone zalegające na pospółkach podścielonych pyłami.

W rejonie wsi: Mościbrody, Borki-Kosiorki, Stok Wiśniewski, Łupiny, Kaczory, Gostchorz, Okniny, Radomyśl występują piaski, żwiry i gliny czołowomorenowe. Przeważają piaski średnie z dużym udziałem frakcji pyłowej lub pospółki średniozagęszczone i zagęszczone. Lokalnie występują gliny piaszczyste, zwarte o łącznych miąższościach większych niż 2 m.

W południowo-wschodniej części Gminy oraz w Borkach-Paduchach występują piaski i żwiry wodnolodowcowe, z których zbudowane są wały ozowe. Są to piaski średnie lub pospółki średniozagęszczone lub zagęszczone o miąższościach powyżej 4,5 m. Występujące głównie pomiędzy wsiami Wólka Wiśniewska, a Kolonia Wiśniew pola piasków przewianych zbudowane są z piasków drobnych i średnich luźnych o miąższościach powyżej 1,5 m.

5.4. GLEBY¹⁹

Skalą macierzystą gleb Gminy Wiśniew są utwory lodowcowe i wodnolodowcowe (głównie piaski) oraz utwory współczesne (mady, torfy, mursze). Pod względem typologicznym gleby te są mało zróżnicowane. Są to gleby bielice, pseudobielice oraz brunatne wyługowane. W dolinach i obniżeniach terenu występują gleby hydrogeniczne: torfowe, murszowo-torfowe oraz murszowo-mineralne. Największe obszary tych gleb występują w centralnej i północno-wschodniej części Gminy.

Na terenach niebędących dolinami i obniżeniami przeważają gleby pseudobielice wytworzone z piasków słabogliniastych lub gliniastych lekkich. Miejscami występują czarne ziemie wytworzone z piasków gliniastych lekkich oraz gleby brunatne wyługowane wytworzone z piasków gliniastych lekkich lub pyłów zwykłych.

Wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksu żytńio-ziemniaczanego słabego oraz żytńio-ziemniaczanego dobrego. Największe, zwarte obszary tych gleb występują w południowej i wschodniej części Gminy. Na pozostałych terenach gleby te występują w postaci rozdrobnionych konturów.

Użytki zielone zaliczane są głównie do kompleksu średniego trwałych użytków zielonych.

Większość gleb Gminy charakteryzuje się średnią i niską zasobnością w składniki pokarmowe. Przeważają gleby V-VI klasy bonitacyjnej. Gleby najlepsze występują we wsiach: Borki-Paduchy, Daćbogi, Mościbrody. Gleby najslabsze występują we wsiach: Lipniak, Stok Wiśniewski, Śmiary.

Gmina Wiśniew cechuje się niskim stopniem uprzemysłowienia i urbanizacji. Erozja nie stanowi zagrożenia dla gleb.

¹⁹ przytoczono dane zawarte w „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025” przyjętej jako Załącznik do Uchwały Nr XL/284/2014 Rady Gminy w Wiśniewie z dnia 28 kwietnia 2014 r.

5.5. KORYTARZE EKOLOGICZNE

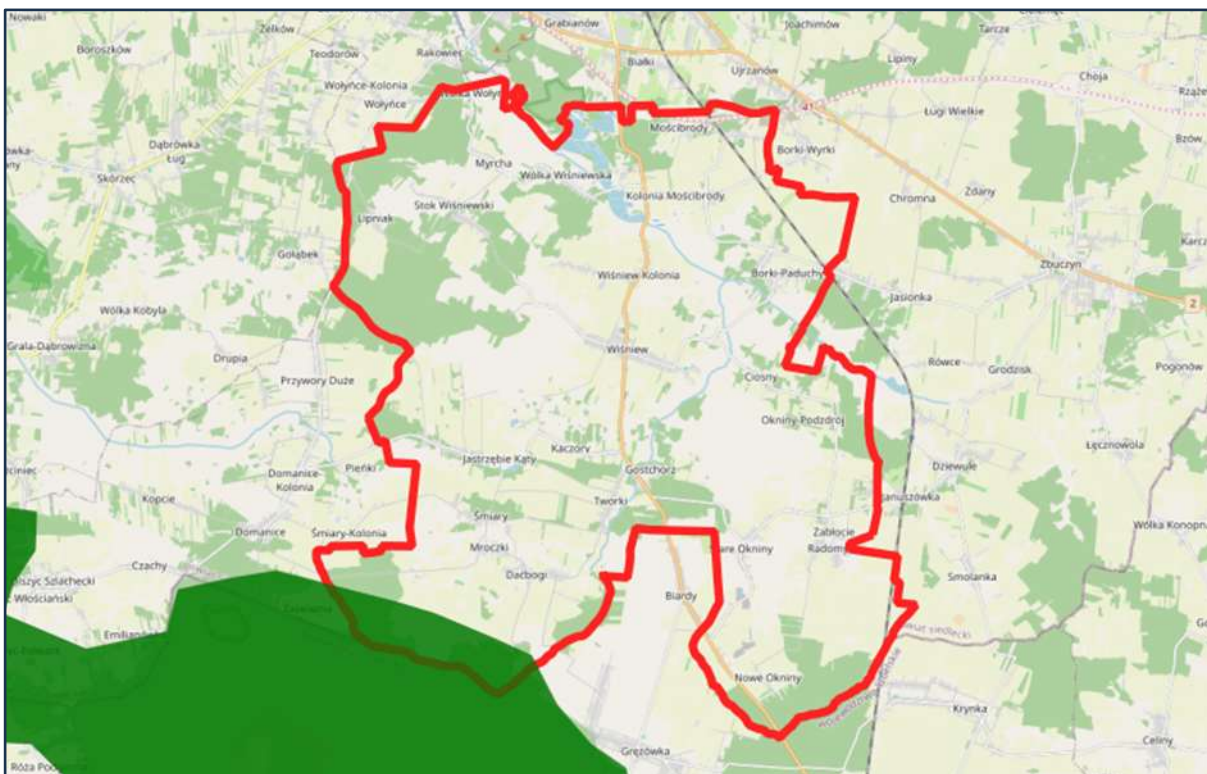
Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające migrację zwierząt, roślin lub grzybów.

W celu zachowania ich drożności zaleca się prowadzić następujące działania:

- uwzględnianie korytarzy ekologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- budowa przejść dla zwierząt – dotyczy miejsc, gdzie przecinają się drogi już istniejące (o najwyższym natężeniu ruchu) z korytarzami ekologicznymi, na drogach już istniejących o mniejszym natężeniu ruchu w miejscach przecięcia korytarzy migracyjnych, umieszczenie odpowiednich znaków informujących o tym oraz ograniczenie prędkości,
- ochrona dolin rzecznych – poprzez zaniechanie zabudowy brzegów, regulacji koryta rzeczno; rewitalizacja najbardziej zdegradowanych odcinków rzek,
- zalesienia – dotyczy korytarzy migracyjnych, gdzie płaty lasu w obrębie takiego korytarza są oddalone od siebie na odległość powyżej 1 km (z wyłączeniem cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych),
- ochrona przed dalszą zabudową odcinków korytarzy ekologicznych o znacznych przewężeniach, spowodowanych sąsiedztwem terenów zurbanizowanych.

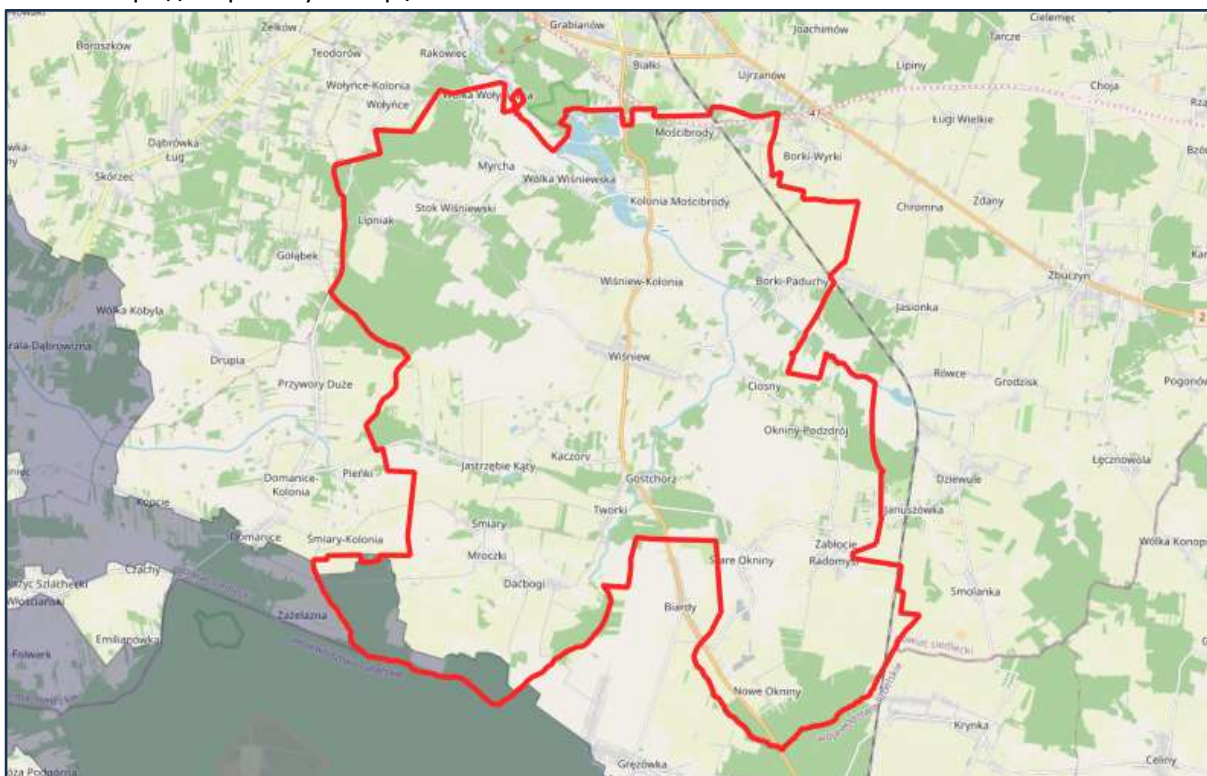
Do zaniku ekosystemów oraz zmniejszenia się liczby gatunków prowadzą takie działania jak: budowa dróg, zabudowa mieszkaniowa, przemysłowa i handlowa, eksploatacja surowców, lokalizacja składowisk odpadów. Do najbardziej podatnych na degradację należą środowiska bagienne, wodne, starych lasów. Zachowanie drożności korytarzy ekologicznych powinno polegać przede wszystkim na ich ochronie przed zabudowaniem, przegrodzeniem i na tworzeniu nowych nasadzeń.

Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot opracował dwa projekty – z lat 2005 i 2012. Wg pierwszego projektu część Gminy Wiśniew znajduje się w zasięgu korytarza ekologicznego „Podlasie Południowe KPnC-3A”, natomiast w projekcie z 2012 Gmina Wiśniew znajduje się w zasięgu korytarza ekologicznego „Lasy Łukowskie KPnC-3B”. Przebieg korytarzy ekologicznych w sąsiedztwie opisywanej Gminy przedstawiono na kolejnych rycinach.

Rycina 11. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2005 na tle lokalizacji Gminy Wiśniew

Źródło: <https://mapa.korytarze.pl/>

Rycina 12. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2012 na tle lokalizacji Gminy Wiśniew

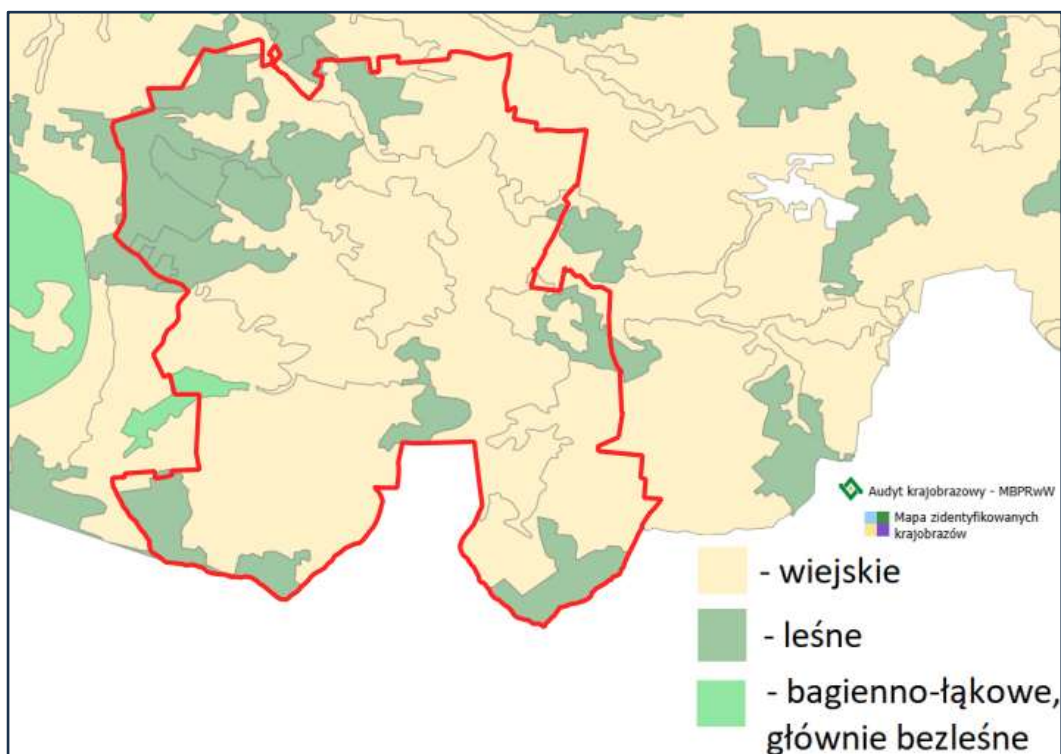
Źródło: <https://mapa.korytarze.pl/>

Do lokalnych korytarzy należą przede wszystkim doliny rzeczne. Dolina rzeki Muchawki jest jednym z lepiej zachowanych ciągów hydrologicznych tego obszaru. Północna część rzeki na terenie Gminy znajduje się pod ochroną przyrodniczą – Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu. Natomiast źródło rzeki Muchawka znajduje się w południowo - zachodniej części opisywanego obszaru, w stosunkowo niedalekiej okolicy kolejnego obszaru chronionego – Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Rzeka Zbuczynka, wpadająca do Muchawki, również stanowi cenny szlak migracyjny, ze względu na towarzyszące ciekowi wodnemu okoliczne skupiska lasów. Dolina niewielkiego cieku wodnego – Myrchy, ale także większe powierzchnie zwartych lasów, szpalery drzew na miedzach i inne tereny aktywne biologicznie również zapewniają możliwość migracji. Cały obszar Gminy Wiśniew, ze względu na dominującą funkcję rolniczą, a także występowanie mozaiki siedlisk i brak znaczących barier fizycznych dla migracji zwierząt, charakteryzuje się możliwością swobodnego przemieszczania się zwierząt.

Audyt krajobrazowy dla województwa mazowieckiego Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął Uchwałą Nr 48/24 z dnia 26 marca 2024 r. W audycie krajobrazowym wskazano krajobrazy występujące na obszarze województwa mazowieckiego (w tym na obszarze Gminy Wiśniew) oraz lokalizację krajobrazów priorytetowych. Zidentyfikowano zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów oraz określono rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony tych krajobrazów.

Na terenie Gminy Wiśniew zidentyfikowano łącznie trzy typy krajobrazu. Jednak żaden nie został uznany za krajobraz priorytetowy.

Rycina 13. Krajobrazy występujące na obszarze Gminy Wiśniew wskazane w audycie krajobrazowym województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wisniew.e-mapa.net/>

Ponadto na terenie Gminy Wiśniew znajdują się obszary prawnie chronione, które zgodnie z art. 38a Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zostały one ujęte w audycie krajobrazowym. Ich zasięg ilustruje rycina.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wisniew.e-mapa.net/>

5.6. LASY

Strona 116 z 183

Od strony południowo-zachodniej w granice Gminy wchodzi duży kompleks Kryńszczak, leżący w sąsiedniej Gminie Łuków, natomiast od strony południowo-wschodniej wchodzi inny - znacznych rozmiarów - kompleks, stanowiący przedłużenie Kryńszczaka.

Mniejsze powierzchniowo lasy i zadrzewienia występują na całym obszarze Gminy, jako jeden z podstawowych elementów krajobrazu.

Obszar Gminy Wiśniew znajduje się w zasięgu Nadleśnictwa Siedlce.

W lasach państwowych na terenie Gminy Wiśniew występuje 9 typów siedliskowych lasu. Zdecydowanie przeważają siedliska borowe, których łączny udział wynosi 89 % powierzchni leśnej. Wśród siedlisk borowych dominuje bór mieszany świeży BMśw (około 50 % powierzchni leśnej). Mniejszy jest udział boru świeżego Bśw, którego powierzchnia wynosi około 30 %). Pozostałe siedliska borowe tj. bór mieszany wilgotny BMw, bór wilgotny Bw i bór bagienny Bb, stanowią niewielki procent. Wśród siedlisk żyznych największą powierzchnię zajmuje ols Ol. Zdecydowanie mniejsze udziały mają las mieszany wilgotny LMw, las mieszany świeży LMśw oraz las wilgotny Lw.

Na terenie Gminy Wiśniew, podobnie jak na całym obszarze niżowej części Polski, dominują drzewostany sosnowe, które zajmują około 85 % powierzchni leśnej). Drzewostany olszowe i brzozowe stanowią około 14% powierzchni leśnej, a pozostałe gatunki (świerk, grab i dąb) około 1 %.

W drzewostanach występują gatunki domieszkowe takie jak: osika, sporadycznie buk, modrzew, jodła. W podroście spotyka się: dąb, modrzew, jodłę, sosnę. W warstwie podszytu występują: kruszyna, leszczyna, czeremcha, jarzębina, bez czarny, brzoza, dąb, jałowiec, świerk, osika.

W strukturze wiekowej dominują drzewostany III i IV klasy wieku. Dużą powierzchnię zajmują także drzewostany młodszych klas wieku tj. I i II. Struktura wiekowa tych drzewostanów jest korzystna i ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie tych środowisk, jako systemów przyrodniczych.

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Siedlce, w granicach administracyjnych Gminy Wiśniew znajdują się następujące **gatunki roślin** podlegających ochronie gatunkowej:

- Bagno zwyczajne (*Ledum palustre*),

- Pomocnik baldaszkowy (*Chimaphila umbellata* L.),
- Widłak jałowcowaty (*Lycopodium annotinum*),
- Widłak goździsty (*Lycopodium clavatum*),
- Miodownik melisowaty (*Melittis melissophyllum* L.),
- Wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*),
- Listera jajowata (*Listera ovata*),
- Lilia złotogłów (*Lilium martagon* L),
- Kukułka Fuchsa (*Dactylorhiza fuchsii*),
- Podkolan biały (*Platanthera bifolia*),
- Kruszyk szerokolistny (*Epipactis helleborine* L.),
- Orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris* L.),
- Bobrek trójlistkowy (*Menyanthes trifoliata* L.).

Nadleśnictwo Siedlce poinformowało także, że posiada na swoich gruntach strefy ochronne dla gatunków zwierząt objętych ochroną strefową: Bielika (*Haliaeetus albicilla*), Orlika krzykliwego (*Clanga pomarina*), Bociana czarnego (*Ciconia nigra*).

Na terenie Gminy Wiśniew planowane jest utworzenie nowego rezerwatu przyrody o nazwie „Mościbrody”.

Lasy będące w zarządzie Nadleśnictwa stanowią jedynie niewielką część wszystkich lasów. Wiele ze znajdujących się na terenie Gminy gruntów leśnych jest innej własności, a Nadleśnictwo nie posiada przedmiotowych informacji w odniesieniu do tych gruntów. Biorąc pod uwagę ten fakt i ogromną różnorodność chronionych gatunków w tym m.in. zwierząt i grzybów oraz dużą różnorodność gatunkową lasów z całą pewnością występują tam także inne chronione gatunki. Gmina Wiśniew nie posiada jednak szczegółowej inwentaryzacji w tym zakresie.

Nadleśnictwo Siedlce wskazało zagadnienia, na które należy zwrócić uwagę przy sporządzaniu strategii rozwoju, aby w miarę możliwości:

- nie przecinać kompleksów leśnych poprzez planowane inwestycje liniowe, tereny zurbanizowane itp.,
- przeznaczać tereny pod zalesienia w sąsiedztwie istniejących już kompleksów leśnych celem ich powiększania,

- ograniczać wylesianie gruntów leśnych i przeznaczanie ich na inne cele
np. inwestycje.

Statystyczne ujęcie dotyczące lasów na terenie Gminy Wiśniew zaprezentowano w tabeli.

Tabela 26. Dane dotyczące lasów na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020- 2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
las ogółem (ha)	2 674,96	2 675,02	2 665,83	2 663,81	2 681,82	+6,86
las publiczne ogółem (ha)	911,96	912,02	903,83	903,81	918,82	+6,86
las publiczne Skarbu Państwa (ha)	906,25	906,25	898,53	898,44	910,82	+4,57
las publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych (ha)	892,31	892,31	892,31	892,30	896,62	+4,31
las publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa (ha)	0,94	0,94	0,94	0,86	0,86	-0,08
las publiczne gminne (ha)	5,71	5,77	5,30	5,37	8,00	+2,29
las prywatne ogółem (ha)	1 763,00	1 763,00	1 762,00	1 760,00	1 763,00	bez zmian
powierzchnia lasów na 1 mieszkańca (ar)	46,9	47,0	46,7	46,4	46,8	-0,1
lesistość (%)	21,2	21,2	21,2	21,1	21,3	+0,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Lasy położone na terenie Gminy Wiśniew są obciążone dużą presją turystyczną ze względu na sąsiedztwo ośrodków miejskich takich jak np. Siedlce. Przyczynia się to do zagrożenia pożarowego.

Nadleśnictwo Siedlce prowadzi także działania dotyczące identyfikacji, likwidacji oraz przeciwdziałania powstawaniu dzikich wysypisk śmieci na obszarze kompleksów leśnych. Działania prowadzone są na gruntach będących we władaniu Skarbu Państwa.

Rozmieszczenie lasów na terenie Gminy Wiśniew ilustruje rycina.

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true>

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie pismem z 1 kwietnia 2025 r. przekazał informacje:

- a. w latach 2020-2024 nie prowadził na terenie Gminy Wiśniew znaczących działań w zakresie ochrony roślin, zwierząt i grzybów,
- b. o projektowanym rezerwacie ochrony przyrody Mościbrody – rodzaj leśny – zachowanie heterogenicznych zbiorowisk leśnych ze stanowiskami chronionych gatunków roślin i zwierząt – działki o nr ewid.: 390, 392, 391, 389 obręb Mościbrody, o powierzchni 33,1218 ha,
- c. na terenie Gminy Wiśniew są ustalone następujące strefy ochrony ostoi:

Strona 120 z 183

- orlika krzykliwego – na działkach o nr ew.: 1628, 1629, 1638, 1639, 1637 obręb Stok Wiśniewski, sprawa znak: WPN-I.6442.12.2014.AD.2,
 - bociana czarnego – na działkach o nr ew.: 1415, 1416, 1407, 1406 obręb Stok Wiśniewski, sprawa znak: WPN-I.6442.25.2023.MK.2,
 - bielika – na działkach o nr ew.: 390, 389, 391, 392 obręb Mościbrody, sprawa znak: WPN-I.6442.11.2015.AD.2.
- d. na przedmiotowym terenie mogą znajdować się rośliny, zwierzęta lub grzyby objęte ochroną na podstawie art. 48, 49 i 50 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, z późn. zm.), w zakresie wynikającym z: rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380), rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409) oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408), w tym gatunki wskazane w załączniku IV Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. oraz gatunki zagrożone wyginięciem, jednak Regionalny Dyrektor nie dysponuje danymi inwentaryzacyjnymi wskazanego terenu,
- e. na terenie Gminy Wiśniew ustanowiono trzy pomniki przyrody w postaci drzew gatunku dąb szypułkowy, lipa drobnolistna i jesion wyniosły,
- f. dane dotyczące form ochrony przyrody znajdują się w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody na stronie <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP>, natomiast pogładowe, graficzne przedstawienie zasięgu form ochrony przyrody oraz lokalizacji pomników przyrody znajduje się na stronie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>. Pliki SHP z granicami form ochrony przyrody oraz lokalizacją pomników przyrody dostępne są na stronie <https://www.gov.pl/web/gdos/dostep-do-danych-geoprzestrzennych>,
- g. na terenie Gminy Wiśniew nie zarejestrowano bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku,
- h. informacje dotyczące nieruchomości objętych wpisem do rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, a także do rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku, znajdują się na stronie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>,

- i. informacje o prowadzonych przez RDOŚ w Warszawie postępowaniach podlegających upublicznieniu w myśl art. 21 ustawy ooś, w tym w przedmiocie wydawania decyzji ustalających plan remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi, zamieszczane są na stronie <https://ekokarty.pl/wykaz/rdos-warszawa/>.

Szczególne znaczenie - z przyrodniczego punktu widzenia - mają doliny rzeczne, które jednak są zmeliorowane i w znacznym stopniu przekształcone. Naturalne torfowiska niskie zostały przesuszone i zamienione w łąki, a miejscami w pastwiska. Wraz ze zmianą stosunków wodnych i intensywnym użytkowaniem rolniczym, pierwotne zespoły roślinne uległy przekształceniu. Z zespołów łąkowych i pastwiskowych powierzchniowo dominują łąki owsicowe, ostrożeńiowe i zbiorowiska ziołoroślne złożone z wysokich roślin dwuliściennych. Miejscami, głównie w torfiankach, występują zbiorowiska wodne i szuwarowe. Niemal na całym obszarze łąk w dolinie Muchawki występują lokalnie łożowiska, najczęściej w formie niewielkich kęp i na obrzeżach olsów. Zbiorowiska wodne i szuwarowe najliczniej występują na stawach w Mościbrodach oraz (w znacznie mniejszym zakresie) na niewielkich stawach w Łupinach. Ze zbiorowisk leśnych w dolinach i obniżeniach terenu najczęściej występują - chociaż nielicznie i w małych płatach - olsy i łęgi olsowo-jesionowe.

Podstawowe zespoły ptaków występujące w dolinie Muchawki to gatunki typowe dla łąk i łożowisk. Oprócz gatunków licznych w takich środowiskach, jak skowronek polny, pliszka żółta, pokląskwa, świergotek łąkowy, czajka, występują gatunki rzadkie, takie jak: bekas kszyszyk, rycyk, cyranka, derkacz, przepiórka i inne. Ze względu na dużą powierzchnię, łąki są często wykorzystywane jako miejsce żerowania przez bociany białe i czarne oraz przez ptaki drapieżne gnieźdzące się w pobliskich dużych kompleksach leśnych.

Na terenie Gminy występuje jeden z ciekawszych pod względem przyrodniczym kompleks stawów rybnych w Mościbrodach. Stwierdzono tu liczne występowanie wielu gatunków ptaków wodnych i szuwarowych, w tym tak rzadkich jak zielonka, bąk, płaskonos, sieweczka rzeczna, płaskonos, podróżniczek, brzęczka, perkoz rdzawoszyi, perkoz dwuczuby. Z ptaków liczniej występujących gniazdują tu kaczki (krzyżówka, cyranka, czernica, głowienka), a także błotniak stawowy, wodnik, kokoszka wodna, łyska i inne. W dolinie Muchawki nielicznie występują torfianki, zasiedlane przez niektóre z wyżej wymienionych gatunków.

Więcej informacji o świecie roślin i zwierząt podano w rozdziale dotyczących obszarów i obiektów prawnie chronionych.

Zieleń urządzona w granicach Gminy reprezentowana jest też przez parki, kwietniki, zieleń w ciągach dróg, zieleń na cmentarzach, a także nasadzenia szpalerowe i inne tereny rekreacyjne.

5.8. PRAWNA OCHRONA PRZYRODY

W granicach omawianego obszaru znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- obszary NATURA 2000: „Gołobórz”, „Lasy Łukowskie”,
- obszar chronionego krajobrazu: Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- pomniki przyrody – pojedyncze drzewa.

Ponadto w granicach Gminy Wiśniew znajduje się otulina rezerwatu przyrody Gołobórz.

Obszary Natura 2000

Na terenie Gminy Wiśniew zlokalizowane są fragmenty dwóch obszarów Natura 2000:

1. Specjalny obszar ochrony siedlisk Gołobórz PLH 140028.
2. Obszar specjalnej ochrony ptaków Lasy Łukowskie PLB060010.

Poglądową lokalizację tych dwóch obszarów Natura 2000 przedstawiono na kolejnej rycinie.

Natomiast lokalizacja szczegółowa została zaprezentowana pod opisami poszczególnych obszarów Natura 2000.

Zgodnie z danymi zawartymi w standardowym formularzu danych udział pokrycia terenu (charakterystyka ogólna) wymienionego obszaru Natura 2000 jest następujący²¹:

- ✓ N06 – Wody śródlądowe (stojące i płynące) – 0,03 %,
- ✓ N08 - Wrzosowiska, zarośla, makia i garig, frygan - 11,98 %,
- ✓ N10 - Łąki wilgotne, łąki świeże - 12,25 %,
- ✓ N12 – Ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 0,03 %,
- ✓ N16 - Lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 3,68 %
- ✓ N17 – Lasy iglaste – 18,0 %,
- ✓ N19 – Lasy mieszane - 54,02 %.

Gołobórz stanowi bardzo ciekawy przykład rzeźby lodowcowej i polodowcowej o specyficznej budowie geologicznej i krajobrazach zróżnicowanych pod względem geomorfologicznym. Znajduje się w obrębie Niecki Mazowieckiej wypełnionej osadami trzeciorzędu, na których zalegają utwory czwartorzędowe.

Współczesną, bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu stanowią zatem formy polodowcowe przekształcone przez procesy peryglacjalne, które uległy holoceniskim czynnikom rzeźbotwórczym. Do głównych utworów powierzchniowych należą plejstocenijskie gliny i piaski zwałowe oraz piaski żwiru wodnolodowcowe. Osady holocenu reprezentowane są przez eoliczne wydmy paraboliczne i pola piasków przewianych. Gołobórz znajduje się w strefie moreny czołowej, a wysokości bezwzględne kształtują się na poziomie około 148 do 152 m, przy deniwelacji terenu wynoszącej około 30 m. Teren pochylony jest w kierunku południowym. W jego północnej i środkowej części rozciągają się piaszczyste wydmy o różnych formach morfologicznych, przybierających kształty łuków, paraboli i wałów. Na wschód od nich znajduje się niecka wytopiskowa po martwym lodzie oraz dolina erozyjno-denudacyjna, która tworzy sieć drobniejszych form. W południowej części Obszaru znajduje się taras nadzalewowy rzeki Muchawki.

Podłoże glebowe stanowi tu glina zwałowa i słabo przepuszczalne piaski. Prawie 80% obszaru porastają zbiorowiska leśne. Dominują tu bory mieszane i bory sosnowe reprezentujące pełną skalę wilgotnościową siedlisk, od skrajnie suchych po bagienne. Ponadto występują tu

²¹ nazewnictwo opracowano na podstawie

http://zamowienia.utp.edu.pl/download/AGATA/2015/5.2015/Zal_21_SIWZ_instrukcja_wypel_SDF.pdf

olsy oraz grądy tworzące mozaikę z płatami dąbrów świetlistych. Teren niezalesiony porastają zbiorowiska wrzosowiskowe, murawowe, ziołoroślowe, szuwarowe i zarośla wierzbowe. Północna część Gołoborza stanowiła poligon wojsk lądowych, wykorzystywany przez jednostki rozpoznawcze I Warszawskiej Dywizji Zmechanizowanej. Obecnie wojsko wykorzystuje jedynie znajdująca się w sąsiedztwie Ostoi strzelnicę. W granicach Obszaru znajduje się utworzony w 1982 r. rezerwat przyrody Gołobórz o powierzchni 65,88 ha.

W obszarze PLH140028 zinwentaryzowano 8 siedlisk przyrodniczych (6 jako przedmiot ochrony) – 2330, 4030, 5130, 7140, 9170, 91D0, 91I0, 91T0.

Pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, Gołobórz to jeden z najciekawszych i najbardziej zróżnicowanych terenów Niziny Południowopodlaskiej. Przez analogię budowy geomorfologicznej i szaty roślinnej porównywany jest z Puszcą Kampinoską. O jego wartości świadczy występowanie siedlisk przyrodniczych reprezentujących bardzo różne wymagania ekologiczne.

Skrajnie ubogie i skrajnie suche piaszczyste gleby porasta mozaika roślinności związanej z naturalnym procesem utrwalania wydm śródlądowych. Do największych, pod względem powierzchni, należą murawy szczotlichowe *Spergulo vernalis-Corynephorretum* (2330) reprezentujące różne stadia rozwojowe. Towarzyszą im kałużbowe postaci suchych wrzosowisk (4030) nawiązujące swoją fizjonomią i składem gatunkowym do wrzosowisk knotnikowych *Pohlio-Callunetum*.

Osobliwością przyrodniczą tego terenu są malownicze zarośla jałowca pospolitego *Juniperus communis* (5130). Wysokość niektórych okazów dochodzi do ponad 4 m. Jest to jedyne znane miejsce występowania tego siedliska przyrodniczego w makroregionie. Ostatnie stadium sukcesji na wydmach stanowi suchy bór chrobotkowy *Cladonio-Pinetum* (91T0). W obrębie Obszaru zajmuje on najwyżej położone fragmenty wydmy.

W runie występują chronione gatunki roślin – goździk piaskowy *Dianthus arenarius* i paprotka zwyczajna *Polypodium vulgare*. Ta ostatnia rośnie na bardziej stromych stokach wydmy o wystawie północnej. Z innych gatunków warto wymienić chronionego widłaka goździstego *Lycopodium clavatum* i ukwap dwupienny *Antennaria dioica*. U podnóża zwydmień, w lokalnej niecce wyrobiskowej jeszcze w latach dziewięćdziesiątych XX wieku istniało torfowisko przejściowe oraz bór bagienny. W wyniku postępującego procesu sukcesji

oraz niekorzystnych uwarunkowań gruntowo-wodnych, wpływających na niewystarczające uwodnienie terenu (rów odwadniający torfowisko) siedlisko jest w stanie zaniku. Jak już wcześniej wspomniano, taras nadzalewowy rzeki Muchawki zdominowany jest przez roślinność leśną.

Na uwagę zasługują dobrze zachowane grądy subkontynentalne *Tilio-Carpinetum* (9170) reprezentujące odmianę Mazowiecko-Poleską. Lokalne wyniesienia w obrębie grądów porośnięte są przez różnej wielkości płaty ciepłolubnej dąbrowy *Potentillo albae-Quercetum* (9110*). Zarówno grądy, jak i dąbrowy, cechuje stary 100-120 letni drzewostan oraz większa, niż ma to miejsce w lasach gospodarczych, ilość martwego drewna, co jest efektem istniejącej od 1982 r. ochrony rezerwatowej. Spośród wielu gatunków chronionych i rzadkich regionalnie związanych z mezofilnymi lasami liściastymi rosnących na tym terenie warto wymienić: buławnika czerwonego *Cephalanthera rubra* figurującego w Polskiej Czerwonej Księdze Roślin, pluskwicę europejską *Cimicifuga europaea*, lilię złotogłów *Lilium martagon*, miodownika melisowatego *Melittis melissophyllum*, orlika pospolitego *Aquilegia vulgaris*, przyłaszczkę pospolitą *Hepatica nobilis* i wawrzynka wilczełyko *Daphne mezereum*.

W obrębie Gołoborza stwierdzono 60 gatunków porostów, w tym 14 objętych ochroną. Na Czerwonej liście porostów w Polsce znajduje się 7 gatunków. Są to: włostka brązowa *Bryoria fuscescens*, płucnica islandzka *Cetraria islandica*, plamiec jasny *Arthothelium ruanum*, mąkla tarniowa *Evernia prunastri*, otwornica szkarłatna *Pertusaria coccodes* i złotlinka jaskrawa *Vulpicida pinastri*. W obrębie Gołoborza stwierdzono 60 gatunków porostów, w tym 14 objętych ochroną. Na Czerwonej liście porostów w Polsce znajduje się 7 gatunków. Są to: włostka brązowa *Bryoria fuscescens*, płucnica islandzka *Cetraria islandica*, plamiec jasny *Arthothelium ruanum*, mąkla tarniowa *Evernia prunastri*, otwornica szkarłatna *Pertusaria coccodes* i złotlinka jaskrawa. *Vulpicida pinastri*. Obszar stanowi miejsce występowania bardzo licznej populacji jaszczurki zwinki *Lacerta agilis*.

Plan zadań ochronnych został wyznaczony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 11 marca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Gołobórz PLH140028.

Rycina 17. Lokalizacja specjalnego obszaru ochrony siedlisk Gołobórz PLH 140028 na tle granicy Gminy Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wisniew.e-mapa.net/>

Obszar specjalnej ochrony ptaków Lasy Łukowskie PLB060010 – został wyznaczony w 2008 r. Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 października 2008 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Obecnie obowiązującym krajowym aktem prawnym wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków.

Specjalny obszar ochrony siedlisk obejmuje łącznie powierzchnię 11488,44 ha obejmując część powiatu siedleckiego i łukowskiego.

Zgodnie z danymi zawartymi w standardowym formularzu danych udział pokrycia terenu (charakterystyka ogólna) wymienionego obszaru Natura 2000 jest następujący:

- ✓ N06 – Wody śródlądowe (stojące i płynące) – 0,22 %,
- ✓ N10 - Łąki wilgotne, łąki świeże - 9,03 %,
- ✓ N12 – Ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 12,25 %,
- ✓ N16 - Lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 8,39 %
- ✓ N17 – Lasy iglaste – 59,83 %,
- ✓ N19 – Lasy mieszane 10,12 %,
- ✓ N23 - Pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe) - 0,16 %.

Obszar obejmuje kompleks leśny Lasów Łukowskich, w którym leżą obszary źródliskowe rzek Krzna Południowa, Krzna Północna, Kostrzyń i Świder. Lasy zajmują sfałdowaną równinę, której piaszczyste gleby porastają drzewostany borowe, z przewagą borów sosnowych, zarówno suchych jak i wilgotnych.

W wilgotnych zagłębieniach występują grądy oraz łęgi olchowe i olchowo-jesionowe; ważnym zbiorowiskiem są bory mieszane ze znaczącym udziałem jodły. Miejscami zachowały się siedliska bagienne; enklawy śródlądowe stanowią łąki i pola. Poza rezerwatami przyrody teren podlega intensywnej gospodarce leśnej. W granicach obszaru występuje zwarta zabudowa wiejska, zabudowa przemysłowa (fabryka silikatów), odkrywkowa kopalnia piasku a także sztuczny zbiornik wodny w Zimnej Wodzie.

W ostoi występuje co najmniej 16 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Gniazduje tu około 120 gatunków ptaków. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C6) lelka i sowy błotnej (PCK); w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują: gąsiorek, jarzębatka i lerka.

Plan zadań ochronnych nie został wyznaczony, a jako dotychczasowy plan zarządzania w CRFOP podano Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Łuków na lata 2015-2024.

Rycina 18. Lokalizacja obszaru specjalnej ochrony ptaków Lasy Łukowskie PLB060010 na tle granicy Gminy Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wisniew.e-mapa.net/>

Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu – został utworzony na mocy Uchwały

Nr XVII/99/86 WRN w Siedlcach z dnia 28.10.1986 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu. Dane pozostałych aktów prawnych zostały zamieszczone w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody dostępnym na stronie <https://crfop.gdos.gov.pl/>. Są nimi:

1. Rozporządzenie Nr 43 Wojewody Lubelskiego z dnia 17 lutego 2006 r. w sprawie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
2. Uchwała Nr XLII/625/2018 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 13 lipca 2018 r. w sprawie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
3. Uchwała Nr 67/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 27 sierpnia 2024 r. w sprawie Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Opisywany OChK zajmuje powierzchnię 4331,30 ha na części terenów powiatów: siedleckiego i łukowskiego.

Ideą powstania obszaru była ochrona kompleksów leśnych z udziałem jodły oraz wydm i mokradeł w dolinie rzeki Krzny. Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu wyróżnia się ciekawą i zróżnicowaną rzeźbą terenu- występują tutaj liczne pagórki moreny czołowej, głązy narzutowe oraz doliny rzeczne.

Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu – został utworzony na mocy Uchwały

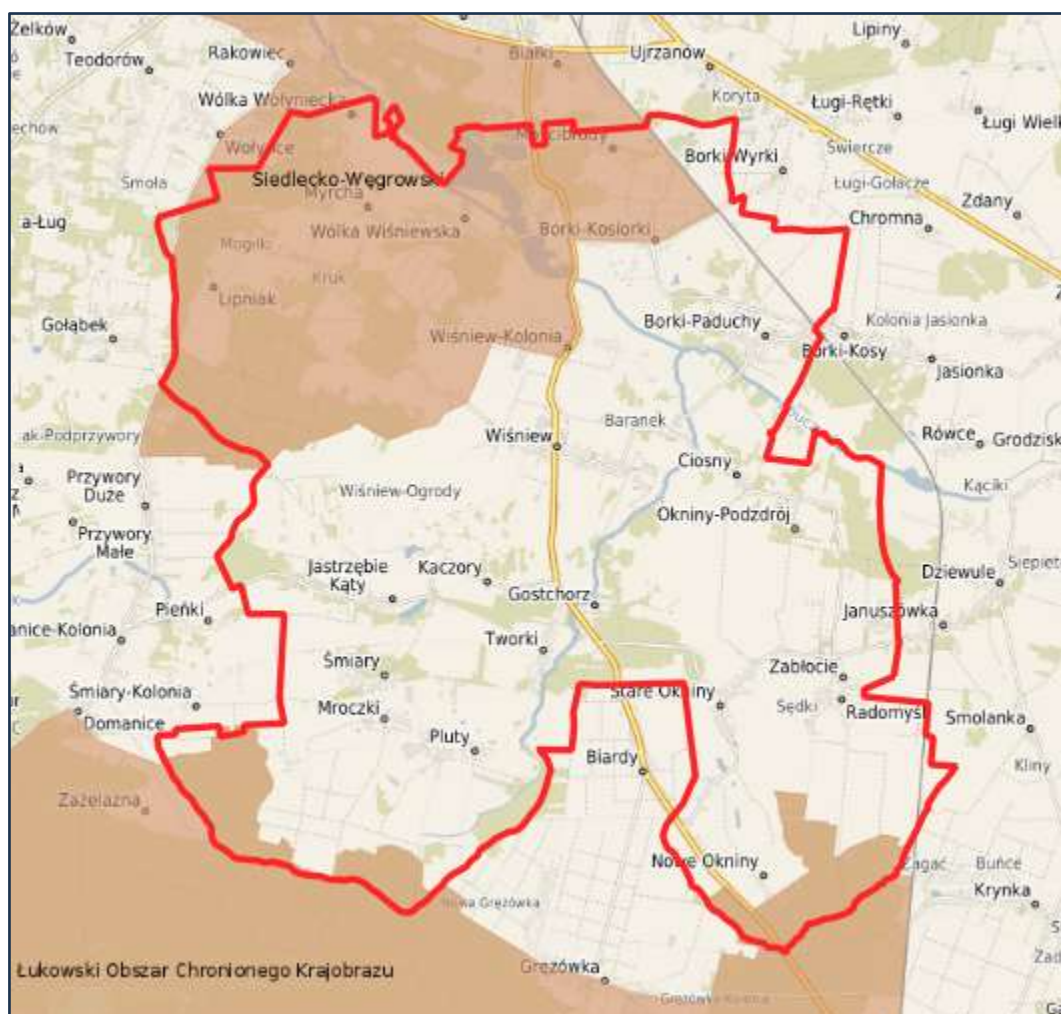
Nr XVII/99/86 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach z dnia 28 października 1986 roku w sprawie obszarów chronionego krajobrazu. Dane pozostałych aktów prawnych zostały zamieszczone w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody dostępnym na stronie <https://crfop.gdos.gov.pl/>, a trzema ostatnimi z nich są:

1. Rozporządzenie Nr 17 Wojewody Mazowieckiego z dnia 15 kwietnia 2005 r. w sprawie Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.
2. Uchwała Nr 34/13 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 lutego 2013 r. zmieniająca niektóre rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego dotyczące obszarów chronionego krajobrazu.

3. Uchwała Nr 137/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 18 września 2018 r.
w sprawie Siedlecko-Węgrowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Opisywany OChK zajmuje powierzchnię 34696,63 ha na części terenów powiatów: siedleckiego, sokołowskiego, węgrowskiego oraz miasta Siedlce.

Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu rozciąga się na Wysoczyźnie Siedleckiej między Siedlcami a Węgrowem. Jego powierzchnia wynosi 34 696 ha. Obejmuje on m.in. rezerваты przyrody „Gołobórz” i „Stawy Broszkowskie” oraz 12 pomników przyrody. Przez niemal cały obszar przepływa rzeka Liwiec. Krajobraz ma charakter rolniczy.

Rycina 19. Lokalizacja obszarów chronionego krajobrazu na tle granicy Gminy Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wisniew.e-mapa.net/>

Pomniki przyrody – na terenie Gminy Wiśniew znajdują się 3 pomniki przyrody. Są nimi pojedyncze drzewa:

1. Dąb szypułkowy *Quercus robur* położony przy leśniczówce w Stoku Wiśniewskim (Nadleśnictwo Siedlce) w oddziale 164f, przy szosie. Obwód pnia wynosi 340 cm, a wysokość 24 m. Objęty ochroną w roku 1973 (nr w rejestrze pomników - 84).
2. Lipa drobnolistna *Tilia cordata* położona w miejscowości Wólka Wiśniewska, przy drodze. Obwód pnia wynosi 400 cm, a wysokość 18 m. Objęta ochroną w roku 1974 (nr w rejestrze pomników - 115).
3. Jesion wyniosły *Fraxinus excelsior* położony w miejscowości Mościbrody, na terenie parku dworskiego. Obwód pnia wynosi 543 cm, a wysokość 35 m. Objęty ochroną w roku 1990 (nr w rejestrze pomników - 465).

Ustanowienie wymienionych pomników przyrody nastąpiło w drodze Rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 marca 2009 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu siedleckiego.

Pełne dane dla pomników przyrody zostały zamieszczone w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody dostępnym na stronie <https://crfop.gdos.gov.pl/>.

Gmina sukcesywnie poddaje drzewa zabiegom pielęgnacyjnym w celu zachowania i wyeksponowania cennego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, aby jeszcze długo mogły wzbudzać podziw wśród kolejnych pokoleń mieszkańców, jak również turystów.

Otulina rezerwatu przyrody Gołobórz – rezerwat fitocenotyczny, zbiorowisk leśnych został utworzony na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 26 marca 1982 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody. Dane pozostałych aktów prawnych zostały zamieszczone w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody dostępnym na stronie <https://crfop.gdos.gov.pl/>, a są nimi:

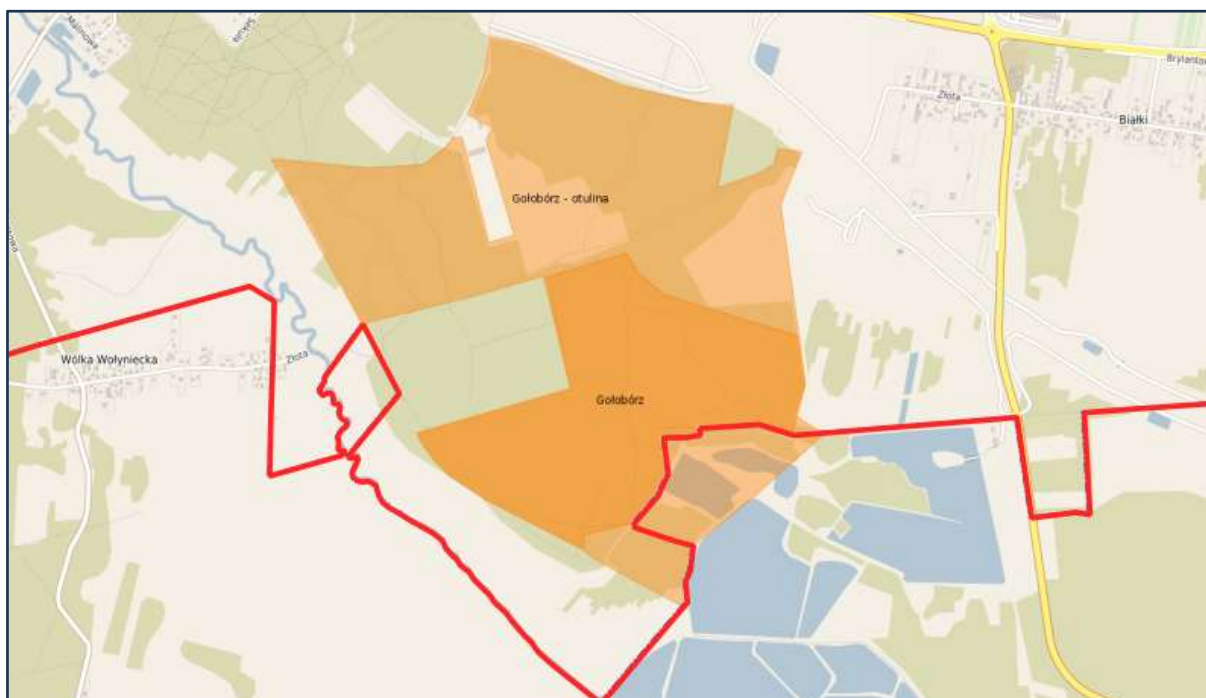
1. Rozporządzenie Nr 274 Wojewody Mazowieckiego z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego i utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 roku.
2. Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 6 listopada 2023 r. w sprawie rezerwatu przyrody Gołobórz.

Rezerwat położony jest w sąsiedniej gminie wiejskiej Siedlce, jednak jego otulina obejmuje fragment Gminy Wiśniew.

Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie różnorodnych zbiorowisk roślinnych z wieloma gatunkami roślin rzadkich i chronionych.

Obowiązuje Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 6 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody Gołobórz. W Zarządzeniu wskazano m.in. wymagania ochrony przyrody koniecznych do uwzględnienia w ustaleniach planów ogólnych gmin: Siedlce i Wiśniew, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin: Siedlce i Wiśniew.²²

Wcześniej wyznaczono też zadania ochronne wynikające z Zarządzenia nr 10 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 19 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Gołobórz.

Rycina 20. Lokalizacja rezerwatu przyrody Gołobórz wraz z otuliną rezerwatu na tle granicy Gminy Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wisniew.e-mapa.net/>

²² Zarządzenie RDOŚ znajduje się na stronie https://edziennik.mazowieckie.pl/WDU_W/2023/12161/akt.pdf

5.9. JAKOŚĆ POWIETRZA

Oceny i wynikające z nich działania odnoszone są do jednostek terytorialnych nazywanych **strefami**, obejmujących obszar całego kraju. Do wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza obowiązuje następujący podział kraju na strefy.

Według tego podziału w województwie mazowieckim wydzielono 4 strefy: aglomeracja warszawska, strefa mazowiecka, miasto Radom, miasto Płock. Gmina Wiśniew należy do strefy mazowieckiej.

Wartości poszczególnych poziomów substancji w powietrzu zostały zróżnicowane ze względu na **ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin**.

W ocenach pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi obecnie uwzględnia się: dwutlenek siarki (SO_2), dwutlenek azotu (NO_2), tlenek węgla (CO), benzen (C_6H_6), ozon (O_3), pył PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$, metale ciężkie: ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd) i nikiel (Ni) w pyłe PM_{10} oraz B(a)P w pyłe PM_{10} .

Oceny dokonywane pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin obejmują: dwutlenek siarki (SO_2), tlenki azotu NO_x i ozon (O_3).

Wynikiem oceny **dla wszystkich substancji podlegających ocenie** (dla kryteriów: poziom dopuszczalny i poziom docelowy) jest zaliczenie strefy do jednej z poniżej wymienionych klas:

- ✓ **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych albo poziomów docelowych,
- ✓ **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalny albo przekraczają poziomy docelowe.

W przypadku **poziomu celu długoterminowego dla ozonu** przyjęto następujące oznaczenie klas:

- ✓ **klasa D1** - jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,

- ✓ **klasa D2** - jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy przekraczają poziom celu długoterminowego.

Dla **pyłu zawieszonego PM_{2,5} i kryterium** – poziom dopuszczalny dla fazy II zostały określone następujące klasy:

- ✓ **klasa A1** - oznacza brak przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- ✓ **klasa C1** - oznacza przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla fazy II.

W tabeli przedstawiono klasy jakości powietrza dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie mazowieckiej w latach 2020-2025. Bezpośrednio na terenie Gminy Wiśniew nie ma stacji pomiarowej jakości powietrza wchodzącej w skład monitoringu państwowego.

Przeanalizowano więc **dane dla całej strefy mazowieckiej**, w skład której wchodzi Gmina Wiśniew. Lokalne czujniki przywołano w dalszej części rozdziału.

Dane zaprezentowano w ujęciu poszczególnych lat biorąc pod uwagę **kryterium ochrony zdrowia**. Jakość powietrza w strefie mazowieckiej w badanym okresie **poprawiła się**.

Tabela 27. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Zanieczyszczenie	Klasa w danym roku					
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
SO ₂ (dwutlenek siarki)	A	C	A	A	A	A
NO ₂ (dwutlenek azotu)	A	A	A	A	A	A
CO (tlenek węgla)	A	A	A	A	A	A
C ₆ H ₆ (benzen)	A	A	A	A	A	A
PM _{2,5} (pył zawieszony)	A/C1	A/C1	A/A1	A/A1	A/A1	A/A1
PM ₁₀ (pył zawieszony)	C	C	A	A	A	A
B(a)P	C	C	C	A	C	C
As (arsen)	A	A	A	A	A	A
Cd (kadm)	A	A	A	A	A	A
Ni (nikiel)	A	A	A	A	A	A
Pb (ołów)	A	A	A	A	A	A
O ₃ dc (ozon – poziom docelowy)	A	A	A	A	A	A
O ₃ dt (ozon – poziom długoterminowy)	D2	D2	D2	D2	D2	D2

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - roczne ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim - raporty za lata 2020-2025

W kolejnej tabeli przedstawiono wyniki oceny dla **kryterium ochrony roślin**. W latach 2020-2025 nie odnotowano zmian w klasyfikacji.

Tabela 28. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Strefa	Rok	Klasyfikacja wg rodzajów zanieczyszczeń			
		O ₃ (dc)	O ₃ (dt)	NO ₂	SO ₂
Strefa mazowiecka	2020	A	D2	A	A
	2021	A	D2	A	A
	2022	A	D2	A	A
	2023	A	D2	A	A
	2024	A	D2	A	A
	2025	A	D2	A	A

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - roczne ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim - raporty za lata 2020-2025

Widoczny jest znaczny trend dążący do poprawy jakości powietrza poprzez podejmowane przez gminę działania edukacyjne, takie jak spotkania z mieszkańcami na temat poprawy jakości powietrza czy zakup **czujników jakości powietrza**, zestawów edukacyjnych oraz tablicy LED, które razem tworzą system o charakterze informacyjno-edukacyjnym. Sensory monitorują następujące parametry: pyły zawieszone PM2,5 oraz PM10, temperaturę, wilgotność i ciśnienie powietrza atmosferycznego. Pomiary są wykonywane w czasie rzeczywistym, zaś ich wyniki będzie można sprawdzać na tablicy LED, znajdującej się na terenie Gminy oraz na zestawach edukacyjnych, umieszczonych w budynkach szkół w miejscowościach: Wiśniew, Śmiary i Radomyśl. Bieżącą jakość powietrza na terenie Gminy Wiśniew można sprawdzić na stronie Panel Syngeos, do której link podano w przypisie dolnym.²³

Gmina Wiśniew charakteryzuje się stosunkowo czystym powietrzem atmosferycznym. Głównym źródłem zanieczyszczeń w Gminie Wiśniew jest **niska emisja** oznaczająca emisję na niskiej wysokości. Problem wynika z ogrzewania domów za pomocą węgla, drewna i innych paliw stałych, często w piecach nie spełniających żadnych standardów emisyjnych. W takich piecach można spalić (choć jest to prawnie niedopuszczalne) nie tylko odpady węglowe (np. miał), ale także zwykłe śmieci, w tym tworzywa sztuczne. Muł i miał węglowy to produkty o wysokiej zawartości siarki, chloru czy popiołu. Z powodu wysokości emisji zanieczyszczeń niska emisja jest zjawiskiem szczególnie szkodliwym – wprowadzane do powietrza zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca wytworzenia stwarzając zagrożenie

²³ Panel Syngeos pozwalający na sprawdzenie jakości powietrza
<https://panel.syngeos.pl/sensor/pm10?device=8205>

dla zdrowia. Problem jest szczególnie widoczny w zwartej, słabo przewietrzanej zabudowie w okresie jesienno-zimowym i bezwietrzne dni.

Szczególnie istotnym problemem jaki należy wyeliminować jest nielegalne spalanie odpadów w piecach indywidualnych. Jest to działanie niezgodne z prawem. Substancje powstałe podczas spalania odpadów kumulują się w organizmie uszkadzając komórki oraz narządy wewnętrzne i mogą powodować choroby nowotworowe. W przypadku stwierdzenia termicznego przekształcania odpadów w instalacji do tego nie przeznaczonej podejmowane są sankcje karne wynikające z art. 191 ustawy o odpadach. Kara może wynieść nawet 5 000 zł. Postępowanie o ukaranie sprawcy następuje w trybie określonym w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia. W przypadku podejrzenia spalania odpadów można przekazywać informację do Wójta Gminy Wiśniew lub Policji.

Na terenie Gminy Wiśniew nie występuje uciążliwy przemysł (huty, koksownie czy elektrownie ciepłowne), który mógłby być źródłem skażenia powietrza atmosferycznego.

Pojazdy silnikowe odpowiadają za znaczną część całkowitej emisji pyłu zawieszonego, a także za pewną część emisji WWA. Motoryzacja jest też głównym źródłem tlenków azotu oraz całej gamy tzw. lotnych substancji organicznych (volatile organic compounds – VOC) oraz pyłu pochodzącego ze zużywanych opon i klocków hamulcowych. Wpływ na stan czystości powietrza atmosferycznego w Gminie Wiśniew ma emisja ze źródeł komunikacyjnych, co związane jest z przebiegiem drogi krajowej nr 63 oraz dróg powiatowych i gminnych przebiegających w zwartej zabudowie.

Gmina Wiśniew wypełnia Porozumienie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie na realizację **programu priorytetowego „Czyste Powietrze”**, którego celem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych.

Gminie Wiśniew, zgodnie z porozumieniem z WFOŚiGW przyznano środki na realizację zadania oraz refundację kosztów za przygotowanie wniosków lub zaświadczeń do programu „Czyste Powietrze” (od 26.05.2021 do 25 maja 2022 r. na prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego – 30 tys. zł, w okresie od 26.05.2022 r. do 25.05.2023 r. – 35 tys. zł, w okresie od 26.05.2023 r. do 25.05.2024 r. – 35 tys. zł, a w okresie od

26.05.2024 r. – 25.05.2025 r. – 35 tys. zł). Od 2025 r. gmina jest operatorem programu „Czyste Powietrze”.

W ramach realizacji Porozumienia do zadań Gminy należy prowadzenie punktu konsultacyjno-informacyjnego:

- udzielanie informacji o Programie osobom zainteresowanym złożeniem Wniosku o dofinansowanie,
- wsparcie Wnioskodawców w zakresie przygotowywania Wniosków o dofinansowanie,
- organizacja spotkań informujących o zasadach Programu dla mieszkańców,
- wizyty u mieszkańców, połączone z oceną obecnego źródła ciepła i potrzebą jego wymiany oraz wstępną analizą stanu budynku pod kątem termomodernizacji,
- rozpowszechnianie informacji o możliwości uzyskania dotacji z Programu poprzez różne kanały dystrybucji,
- pomoc Wnioskodawcom przy rozliczeniu przyznanego dofinansowania, w tym przy poprawnym wypełnianiu wniosku o płatność oraz kompletowaniu wymaganych załączników.

W roku 2024 udzielono 340 konsultacji (w roku 2023 - 331 konsultacji) oraz udzielono wsparcia przy 20 wnioskach o dofinansowanie na wymianę źródeł ciepła i termomodernizację budynków dla mieszkańców Gminy Wiśniew (w roku 2023 – 27 wnioskach). Wprowadzano na bieżąco deklaracje do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków składane przez mieszkańców Gminy.

Gmina Wiśniew realizuje projekt pozakonkursowy pn. „**Mazowsze bez smogu**” FEMA.02.01-IP.01-01TS/24, którego liderem jest Województwo Mazowieckie. Projekt ma na celu wsparcie jednostek samorządu terytorialnego we wdrażaniu Programu Ochrony Powietrza dla stref w województwie mazowieckim. Ponadto, zakłada ograniczenie emisji i zmniejszenie stężeń: pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, B(a)P oraz dwutlenku azotu. Umowa partnerska zawarta pomiędzy Samorządem Województwa Mazowieckiego a Gminą Wiśniew nr B/UMWM-UF/UM/PZ/212/2024 została podpisana w dniu 21.11.2024 r.

W zakresie projektu znajdują się działania realizowane przez Gminę: doradztwo energetyczne i ekologiczne, edukacja ekologiczna – realizowana poprzez działania informacyjno-edukacyjne prowadzone na szczeblu wojewódzkim i lokalnym.

W ramach projektu zrealizowane zostaną zadania polegające na zatrudnieniu ekodoradcy, wyposażenie stanowiska pracy ekodoradcy, wyposażenie ekodoradców w narzędzia i usługi niezbędne do prowadzenia kontroli, finansowane działań na rzecz mieszkańców audytów energetycznych i przeglądów kominiarskich w gospodarstwach domowych i ubogich energetycznie, prowadzenie działań edukacyjnych, zakup samochodu służbowego oraz opracowanie diagnozy ubóstwa energetycznego wskazującej liczbę pieców do wymiany. Grupą docelową projektu są mieszkańców Gminy Wiśniew.

Punkt obsługi ekodoradcy czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach pracy Urzędu Gminy Wiśniew (tj.: poniedziałek, wtorek, czwartek – w godz. 8:00-16:00, środa 8:00-18:00, piątek 8:00-14:00). Punkt mieści się w pokoju nr 109.

Całkowity koszt realizacji projektu wynosi: 1 629 194,00 zł, w tym 85 % stanowi dofinansowanie, a 15 % wkład własny Gminy Wiśniew.

Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o **centralnej ewidencji emisyjności budynków** określiła, że każdy właściciel lub zarządca budynku zobowiązany jest złożyć do CEEB deklarację dotyczącą źródeł ciepła i spalania paliw. Według wytycznych Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, któremu powierzono budowę systemu, deklaracje mogą być składane za pomocą prostego, internetowego formularza. Osoby, które nie będą mogły skorzystać z tej formy składania deklaracji, będą ją mogły złożyć w formie papierowej do Wójta Gminy Wiśniew. Właściciele lub zarządcy nowych budynków na zgłoszenie będą mieli 2 tygodnie od momentu uruchomienia źródła ciepła. W przypadku pozostałych urządzeń grzewczych termin zgłoszenia upływał z końcem czerwca 2022 r. Brak złożenia deklaracji zagrożony jest karą grzywny. Jest to ewidencja, w której znajdują się kompleksowe informacje dotyczące źródeł ogrzewania budynków. Celem jej stworzenia jest poprawa jakości powietrza, walka ze smogiem i pomoc w wymianie tzw. „kopciuchów”.

Dalszymi działaniami zmierzającymi do dalszej poprawy jakości powietrza będą:

- wymiana źródeł ciepła na spełniające aktualne wymogi środowiskowe,

- systematyczne przeprowadzanie działań termomodernizacyjnych budynków co przekłada się na zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło,
- wyeliminowanie spalania paliw złej jakości w piecach domowych,
- wyeliminowanie spalania odpadów w paleniskach domowych,
- ograniczenie emisji liniowej (z dróg) np. poprzez poprawę stanu transportu publicznego,
- usprawnienie ruchu, w celu zmniejszenia emisji spalin,
- budowa dróg dla pieszych i rowerów,
- rozwój technologii energooszczędnych,
- zwiększanie udziału OZE,
- budowa zorganizowanych systemów ciepłowniczych (np. wspólnych kotłowni w budynkach wielorodzinnych).

5.10. GOSPODAROWANIE WODAMI

Obszar Gminy Wiśniew znajduje się w zasięgu **administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Lublinie** wchodzącego w skład Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. W dalszym podziale wydzielono Zarządy Zlewni w Sokołowie Podlaskim i Białej Podlaskiej oraz Nadzory Wodne: Siedlce i Łuków.

W **podziale zlewniowym** opisywany teren znajduje się w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Bugu. Odwadniany jest przez rzeki Muchawkę i Zbuczynkę.

Muchawka to lewobrzeżny dopływ Liwca, który wypływa na wysokości około 165 m n.p.m. z zabagnionego obniżenia w rejonie wsi Mroczy i Śmiary. Płyne przez teren Gminy, kilkakrotnie zmieniając kierunek - początkowo z zachodu na wschód, potem na północny wschód, następnie na północ, a od ujścia Zbuczynki na północny zachód. W okolicach Wiśniewa rzeka wypływa na teren płaski, zabagniony, pocięty siecią rowów melioracyjnych.

Zbuczynka, prawobrzeżny dopływ Muchawki przepływa przez obszar obniżenia powytopiskowego pomiędzy wsiami Borki-Sółdy, Borki-Paduchy i Ciosny.

Naturalnymi zbiornikami wód stojących są niewielkie oczka śródbagienne oraz dna zagłębień bezodpływowych. Dominującą formą występowania wód stojących na terenie Gminy są jednak stawy. Zlokalizowane są one głównie na terenie miejscowości: Mościbrody, Łupiny

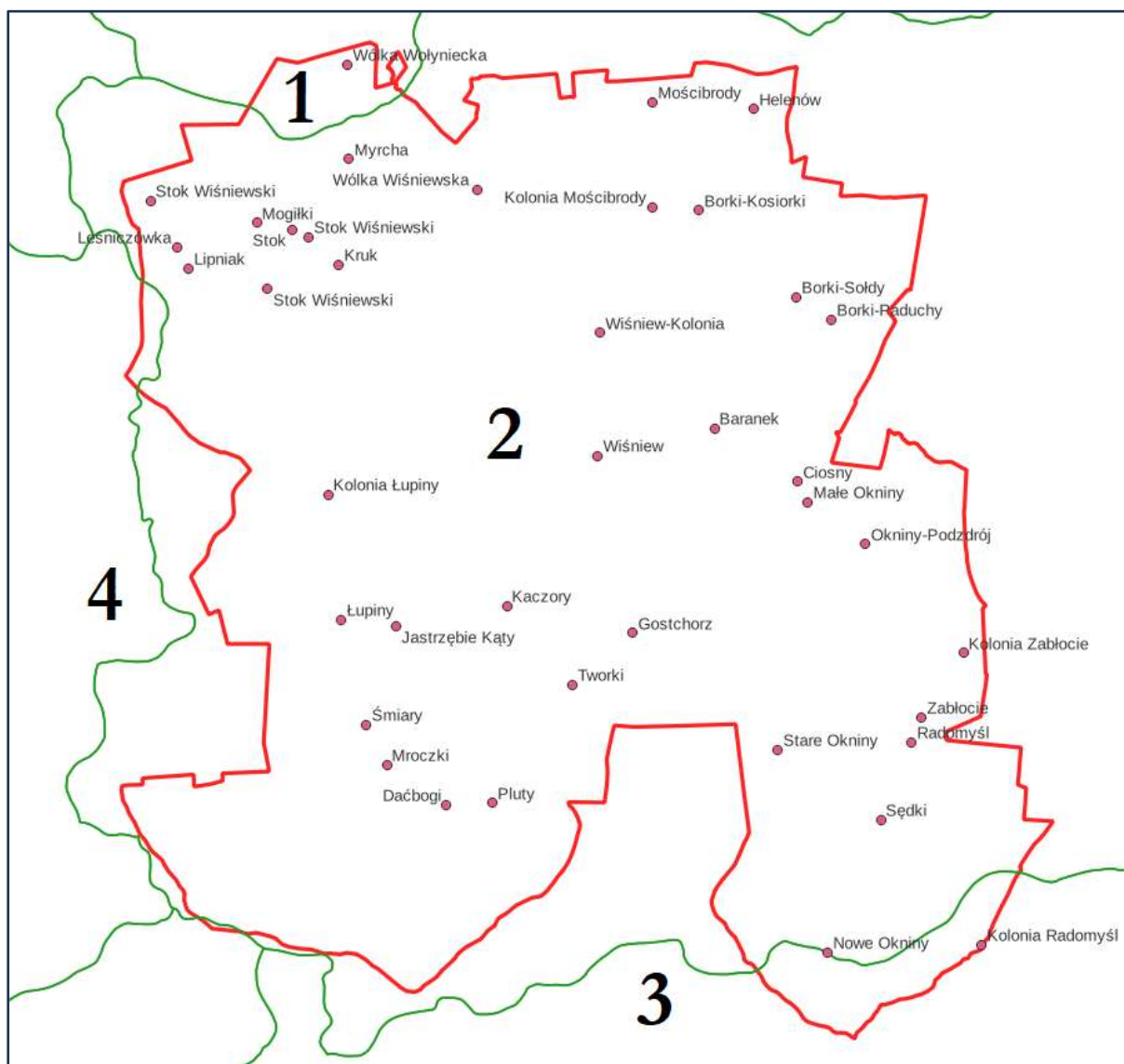
oraz Stok Wiśniewski. Znaczne powierzchnie stawów są zakrzaczone i zdewastowane - wymagają rekultywacji. Inne antropogeniczne zbiorniki wód stojących na terenie Gminy to: wyrobiska potorfowe, zbiorniki przeciwpożarowe i rowy melioracyjne.

Do najważniejszych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych na terenie Gminy Wiśniew należą: spływy obszarowe z terenów rolnych, nieuregulowane spływy wód deszczowych z terenów zurbanizowanych, przesięki z nieszczelnych szamb, odprowadzania ścieków nieoczyszczonych na terenach wiejskich wprost do gruntu.

Analizując podział całego kraju na Jednolite Części Wód Powierzchniowych należy podkreślić, że w 2023 r. weszły w życie aktualizacje planów gospodarowania wodami. Z uwagi na położenie w dorzeczu Wisły dla Gminy Wiśniew aktualnie ważne jest Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300) obowiązujące od 17.02.2023 r. i jest ono wiążące dla planów działań. Według podziału zaprezentowanego w tym Rozporządzeniu, Gmina Wiśniew położona jest w obrębie 4 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek. Nie występują JCWP: jeziorne, przybrzeżne lub przejściowe (JCWP). Należy wyjaśnić, że JCWP to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

W kolejnej tabeli zestawiono poszczególne JCWP znajdujące się na terenie Gminy Wiśniew. Ponadto przedstawiono wykaz aktualnych celów środowiskowych dla JCWP oraz ocenę zagrożenia nieosiągnięcia wyznaczonych celów środowiskowych.

Należy wyjaśnić, że w zestawieniu ujęto wszystkie zlewnie JCWP. Oznacza to, że w granicach administracyjnych opisywanej Gminy znajdują się choćby w części zlewnie opisanych poniżej JCWP. Sam ciek może znajdować się poza granicami Gminy Wiśniew, jednak uwzględniono go, gdyż ma to znaczenie np. przy przemieszczaniu się zanieczyszczeń ze zlewni do wód właściwych rzek. Zasięg zlewni poszczególnych JCWP przedstawiono na rycinach.

Rycina 21. Granice zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujące swym zasięgiem Gminę Wiśniew wg podziału obowiązującego przez wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300), które obowiązuje od 17.02.2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Oznaczenia dla „starego” podziału:

1. RW200024266829 Muchawka od Myrchy do ujścia.
2. RW2000232668289 Muchawka od źródeł do Myrchy.
3. RW2000172664169 Krzna do Krzymoszy z Krzymoszą.
4. RW2000232668418 Kostrzyń od źródeł do Dopływu z Osińskiego.

Tabela 29. Aktualnie obowiązujący wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Wiśniew ze wskazaniem stanu wód i informacją czy JCWP jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych

Lp.	Kod i nazwa JCWP w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)	Stan / cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych dla JCWP wg II aktualizacji Planu gospodarowania wodami tj. w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)			
		stan wód	cele środowiskowe		Zagrożenie*
			stan lub potencjał ekologiczny	stan chemiczny	
1.	RW20001626714829 Muchawka od Myrchy do ujścia	brak danych	dobry stan ekologiczny	dobry stan chemiczny	jest zagrożona
2.	RW200015267148279 Muchawka do Myrchy	zły stan wód	dobry stan ekologiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona
3.	RW200010267144159 Krzna do Krzymoszy	zły stan wód	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dobry stan chemiczny	jest zagrożona
4.	RW2000152671484179 Kostrzyń do Dopływu z Osińskiego	zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona

Źródło: opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300).

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska. Wyniki prezentuje się poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu JCWP.

Przedstawiono wyniki monitoringu wód powierzchniowych Gminy Wiśniew badanych w ostatnich latach. Należy jednak zauważyć, że przedstawiono dane dotyczące zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujące przynajmniej częściowo obszar gminy. Jest to ważne biorąc pod uwagę przemieszczanie się zanieczyszczeń w ramach JCWP.

Elementy **biologiczne i hydromorfologiczne** ocenia się w skali pięciostopniowej, gdzie stan/potencjał ekologiczny można zaliczyć do poniższych klas:

- klasa 1 - potencjał ekologiczny maksymalny / stan ekologiczny bardzo dobry,
- klasa 2 - stan/potencjał ekologiczny dobry,
- klasa 3 - stan/potencjał ekologiczny umiarkowany,
- klasa 4 - stan/potencjał ekologiczny słaby,
- klasa 5 - stan/potencjał ekologiczny zły.

Elementy **fizykochemiczne** ocenia się w skali trzystopniowej, gdzie stan/potencjał ekologiczny można zaliczyć do poniższych klas:

- klasa 1 - potencjał ekologiczny maksymalny / stan ekologiczny bardzo dobry,
- klasa 2 - stan/potencjał ekologiczny dobry,
- klasa 3 - stan/potencjał ekologiczny poniżej dobrego.

Dla porównania przedstawiono wyniki za okres wieloletni obejmujący lata 2016-2021. Nazwy i kody JCWP odnoszą się do klasyfikacji za wymienione lata dlatego są nieco inne niż obecnie obowiązujące. Dla okresu wieloletniego oprócz klasyfikacji elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych prezentuje się stan/potencjał ekologiczny, stan chemiczny oraz stan końcowy.

Tabela 30. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujących swym zasięgiem Gminę Wiśniew na podstawie badań za lata 2022-2024

Lp.	Nazwa i kod JCWP	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów hydromorfologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych		
			lata oceny		klasa	lata oceny		klasa	lata oceny		klasa
			od	do		od	do		od	do	
1.	RW20001626714829 Muchawka od Myrchy do ujścia	Muchawka - Żytunia	2023	2023	3	2023	2023	1	2023	2024	>2
2.	RW200015267148279 Muchawka do Myrchy	Muchawka - Grabianów	2023	2023	4	2023	2023	4	2023	2024	>2
3.	RW200010267144159 Krzna do Krzymoszy	Krzna - Leszczanka	2023	2023	3	2023	2023	3	2023	2023	>2
			2024	2024	4	-	-	-	-	-	-
4.	RW2000152671484179 Kostrzyń do Dopływu z Osińskiego	Kostrzyń - Topór	2023	2023	3	2023	2023	4	2023	2023	2
			-	-	-	-	-	-	2024	2024	>2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, z uwagi na brak danych za rok 2022 został on pominięty w zestawieniu.

Tabela 31. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujących swym zasięgiem Gminę Wiśniew na podstawie badań za lata 2016-2021

Lp.	Nazwa i kod JCWP	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów hydromorfologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych			Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCWP
			lata oceny		klasa	lata oceny		klasa	lata oceny		klasa			
			od	do		od	do		od	do				
1.	RW200024266829 Muchawka od Myrchy do ujścia	Muchawka - Żytunia	2020	2020	4	2012	2017	1	2020	2020	>2	4 - słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
2.	RW2000232668289 Muchawka od źródeł do Myrchy	Muchawka - Rakowiec	2020	2020	1	2017	2017	2	2020	2020	>2	3 - umiarkowany stan	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód

Lp.	Nazwa i kod JCWP	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów hydromorfologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych			Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCWP
			lata oceny		klasa	lata oceny		klasa	lata oceny		klasa			
			od	do		od	do		od	do				
												ekologiczny		
3.	RW2000172664169 Krzna do Krzymoszy z Krzymoszą	Krzna - Leszczanka	2020	2020	5	2020	2020	4	2020	2020	>2	5 - zły stan ekologiczny	stan chemiczny dobry	zły stan wód
4.	RW2000232668418 Kostrzyń od źródeł do Dopływu z Osińskiego	Kostrzyń - Łączka	2017	2020	4	2017	2017	2	2017	2020	>2	4 - słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Wody podziemne

Zgodnie z danymi zawartymi w „Strategii Rozwoju Gminy Wiśniew do roku 2025” pod względem hydrogeologicznym Gmina Wiśniew leży w obrębie Niecki Mazowieckiej zbudowanej z utworów kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu. Główny poziom wodonośny tej jednostki związany jest z piętnem trzeciorzędowym. Utwory trzeciorzędowe zalegają na dużych głębokościach. Na terenie Gminy brak jest studni ujmujących wody z warstwy trzeciorzędowej.

Ludność Gminy zaopatruje się w wodę głównie z pierwszego poziomu wodonośnego pochodzącego z piaszczystych utworów czwartorzędowych. Głębokość zalegania pierwszego poziomu wodonośnego uzależniona jest od budowy geologicznej, przepuszczalności gruntów i rzeźby terenu. Najpłycej (0-1,0 m p.p.t.) poziom ten występuje w dolinach i obniżeniach terenu. Charakteryzuje się on zwierciadłem swobodnym, powiązany z poziomem lustra wody w rzekach. Wahania zwierciadła tej warstwy wodonośnej uzależnione są od wahań wody w rzekach oraz od intensywności zasilania wodami opadowymi i roztopowymi.

Na obszarach wysoczyzny pierwszy poziom wodonośny występuje głębiej niż 2 m p.p.t. W obrębie dolin rzecznych i rozległych obniżen powytopiskowych pierwszy poziom wodonośny nie jest izolowany. W południowej części Gminy pierwszy poziom wodonośny jest średnio izolowany. Natomiast na północno-zachodnich terenach gminy (wsie: Mościbrody, Helenów, Borki-Paduchy) pierwszy poziom wodonośny jest dobrze izolowany.

Obszar całego kraju podzielony jest na mniejsze jednostki podziału wód podziemnych, tzw. **Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd)**. Obszar Gminy Wiśniew położony jest w całości w zasięgu Jednolitych Części Wód Podziemnych o numerach 55 i 67.

Wody podziemne, podobnie jak wody powierzchniowe, stale podlegają antropopresji. Mogą być narażone na różnego rodzaju czynniki degradujące, wpływające na ich jakość i zasobność.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Warszawie w latach 2020-2024 nie przeprowadził monitoringu wód podziemnych w żadnym punkcie monitoringowych na terenie Gminy Wiśniew.

W przypadku wód podziemnych jako całości monitoring obejmuje badanie stanu chemicznego i stanu ilościowego JCWPd. Należy wyjaśnić, że oceny dokonuje się biorąc pod

uwagę Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2019 poz. 2148). W ramach klasyfikacji stanu chemicznego i ilościowego jednolitych części wód podziemnych określa się: dobry stan chemiczny lub słaby stan chemiczny. Dane te dotyczą całych jednolitych części wód podziemnych i tak są prezentowane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Dostępne są dane za lata: 2016, 2019 i 2022.

Dane dotyczące jakości wód podziemnych na terenie Gminy Wiśniew pozyskano na podstawie analizy mapy stanu jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) według podziału na 174 obszary prezentowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w portalu www.mjwp.gios.gov.pl.

Tabela 32. Stan chemiczny i ilościowy Jednolitych Części Wód Podziemnych o numerach 55 i 67 obejmujących Gminę Wiśniew

Rok, w którym oceniono stan JCWPd	Stan JCWPd		Ocena ogólna stanu
	stan chemiczny	stan ilościowy	
2016	dobry	dobry	dobry
2019	dobry	dobry	dobry
2022	dobry	dobry	dobry

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

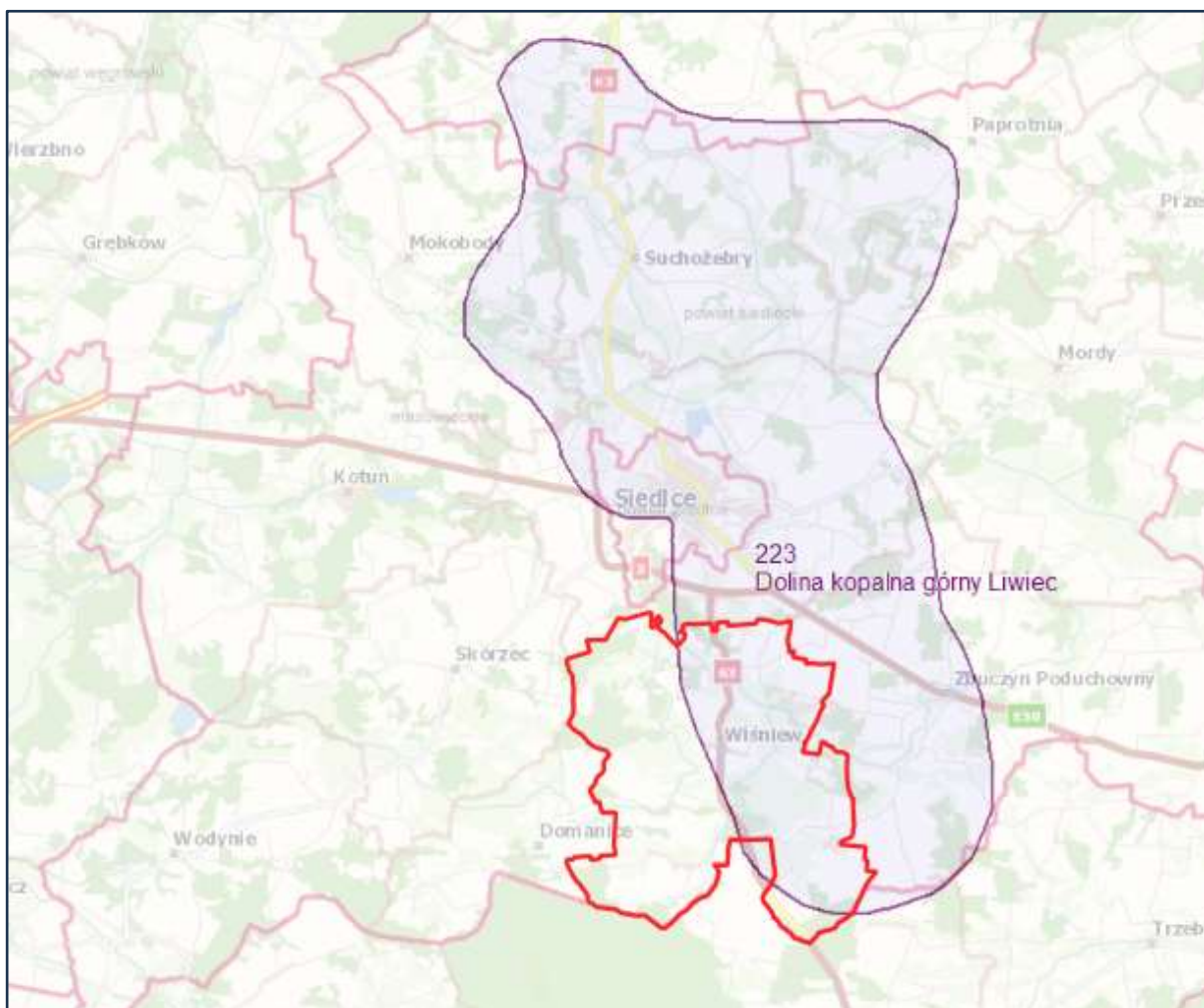
Przy opisie wód podziemnych trzeba odnieść się do lokalizacji GZWP. **Główny zbiornik wód podziemnych (GZWP)** stanowi zespół przepuszczalnych utworów wodonośnych o znaczeniu użytkowym, którego granice są określone parametrami hydrogeologicznymi lub warunkami hydrodynamicznymi oraz warunkami formowania się zasobów wód podziemnych, wydzielony ze względu na jego szczególne znaczenie dla obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia w wodę, spełniający określone kryteria ilościowe i jakościowe: wydajność potencjalnego otworu studziennego powyżej 70 m³/h, wydajność ujęcia powyżej 10 000 m³/d, wodoprzewodność warstwy wodonośnej wyższa niż 10 m²/h, woda nadająca się do zaopatrzenia ludności w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii. W obszarach deficytowych w wodę kryteria ilościowe przyjęte dla GZWP mogą być niższe, lecz wyróżniające zbiornik o znaczeniu praktycznym na tle ogólnie mniej korzystnych warunków hydrogeologicznych.

Gmina Wiśniew w znacznej części położona jest w granicy udokumentowanego GZWP jakim jest **Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 223 Dolina kopalna górny Liwiec**. Jego powierzchnia wynosi 414,7 km². Znajduje się on w obrębie dobrze izolowanych utworów piaszczystych występujących w spągu czwartorzędu (poziom spągowy) połączonych z piaszczystymi utworami doliny kopalnej Liwca o przebiegu NW-SE i lokalnie występujących mniejszych dolinek kopalnych (poziom międzymorenowy). W łączności z GZWP nr 223 pozostają utwory neogeńsko-paleogeńskie (głównie miocenu), który tworzą osobny zbiornik wód podziemnych – GZWP nr 215.²⁴

Na terenie GZWP nr 223 wyznaczono dwa tereny o szczególnie korzystnych warunkach hydrogeologicznych i odpowiednim sposobie zagospodarowania terenu, na których mogą być ewentualnie lokalizowane w przyszłości duże ujęcia wód podziemnych. Pierwszy z nich położony jest w centralnej części zbiornika, na wschód od Siedlec, a drugi w południowej części zbiornika.

Obszar GZWP stwarza ograniczenia określono szczegółowo w dokumentacji hydrogeologicznej, np. dotyczące: nawożenia mineralnego, ochrony roślin oraz lokalizacji ferm hodowlanych. Dawki nawozów sztucznych i stężenia chemicznych środków ochrony roślin muszą być kontrolowane i stosowane w dawkach nie zagrażających środowisku przyrodniczemu, szczególnie wodnemu.

²⁴ Pełna charakterystyka GZWP zawarta jest w publikacji PIG-PIB dostępnej pod adresem <https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/psh-materialy-informacyjne/informatory-psh/4719-informator-psh-2017-gzwp.html>

Rycina 23. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 223 na tle granic Gminy Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

Ponadto cały obszar Gminy Wiśniew położony jest w granicach nieudokumentowanego GZWP nr 215 Subniecka warszawska.²⁵

W celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu wdrażany jest program działań wynikający z art. 104 ustawy Prawo wodne. Dokument został przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie "**Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu**" (Dz.U. 2023, poz. 244).²⁶

²⁵ Mapa GZWP <https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/gzwp/11681-mapa-gzwp-w-skali-1-800-000-mapa-glownych-zbiornikow-wod-podziemnych-31-12-2025.html>

²⁶ Rozporządzenie zamieszczono na stronie <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230000244>

Zagrożenie powodzią i podtopieniami

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne definiuje **powódź** jako czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Teren Gminy Wiśniew nie jest narażony na występowanie powodzi, **nie wskazano w jego granicach występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią ani innych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo występowania powodzi**. Przez teren Gminy Wiśniew nie przepływają duże rzeki mogące spowodować zagrożenie powodziowe.

Przepływające rzeki Muchawka oraz jej dopływy Zbuczynka i Myrcha mogą spowodować jedynie zalewanie łąk. Do zalewania łąk najczęściej dochodzi w pobliżu miejscowości: Stok Wiśniewski, Wiśniew Kolonia i Stare Okniny. Wystąpienie wody z koryta rzek Muchawka, Zbuczynka i Myrcha nie stwarzają zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i zwierząt, jedynie spowodować może szkody materialne.

W celu ochrony przed nadzwyczajnymi zdarzeniami, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie realizuje cykliczne zadania planistyczne: aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym, przyjęcie i realizacja planów przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych, aktualizacja wstępnej oceny ryzyka powodziowego, aktualizacja map zagrożeń i map ryzyka powodziowego, aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy – Prawo wodne, w dniu 7 września 2022 r. zostały podane do publicznej wiadomości mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) obejmujące nowe MZP i MRP dla około 1 tys. km rzek oraz 19 budowli piętrzących oraz aktualizację części obowiązujących MZP i MRP (od rzek oraz od strony morza).

MZP i MRP są dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie pod adresem: <https://wody.isok.gov.pl/hydroportal.html> w tym:

- wersja kartograficzna MZP i MRP w postaci plików pdf: <http://mapy.isok.gov.pl>,

- wersja numeryczna (wektorowa) MZP:
https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMZP,
- wersja numeryczna (wektorowa) MRP:
https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gmap=gpMRP.

Szczegółowy wykaz odcinków rzek, dla których MZP i MRP zostały zaktualizowane wraz z opisem przyczyn aktualizacji zawarty jest w załączniku nr 6.1a do Raportu z wykonania przeglądu i aktualizacji map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego (2022), który dostępny jest pod adresem: <https://powodz.gov.pl/pl/mapy>.

Wykaz wszystkich opracowanych MZP i MRP wraz z terminem publikacji ostatniej wersji zawarty jest w załączniku nr 6 do ww. Raportu.

MZP i MRP sporządzono zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 4 października 2018 r. w sprawie opracowywania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego (Dz. U. 2018 poz. 2031).

MZP i MRP od rzek oraz dla terenów narażonych na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia budowli piętrzącej zostały sporządzone przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, natomiast MZP i MRP od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych przez właściwych dyrektorów urzędów morskich. MZP i MRP zostały uzgodnione z właściwymi wojewodami i zatwierdzone przez ministra właściwego ds. gospodarki wodnej w dniu 31 sierpnia 2022 r.

Analiza wyżej wymienionych źródeł danych pozwala stwierdzić, że **na terenie Gminy Wiśniew nie ma obszarów zagrożenia powodziowego oraz nie ma obszarów ryzyka powodziowego**. Należy jednak zastrzec, że podczas prac planistycznych Gmina powinna uwzględnić aktualne obszary zagrożenia powodziowego oraz obszary ryzyka powodziowego, gdyż w czasie obowiązywania niniejszej strategii rozwoju ich zasięg może ulec zmianie w związku z aktualizacją map.

Podtopienia są to zalania terenów z innych przyczyn niż powódź. Przyczynami podtopień mogą być np.: opady deszczu, przesiąki wody przez wały przeciwpowodziowe. **Obszary sklasyfikowane jako zagrożone podtopieniami na terenie Gminy Wiśniew nie występują.**

Nie wyklucza to możliwości wystąpienia lokalnych podtopień i nagłego podniesienia się poziomu wody na innych terenach np. w wyniku wystąpienia nieprzewidzianych zjawisk

meteorologicznych, takich jak: intensywne opady atmosferyczne czy gwałtowne topnienie pokrywy śnieżnej. Zagrożenie to może wystąpić jako lokalne podtopienia terenów.

Zgodnie z danymi **Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie** prowadzonym systemie informacyjnym gospodarowania wodami, o którym mowa w art. 329 ust. 1 ustawy Prawo wodne, nie widnieją informacje w zakresie wałów przeciwpowodziowych, zbiorników retencyjnych i elektrowni wodnych terenie Gminy Wiśniew.

Na terenie Gminy Wiśniew w latach 2020-2024 były realizowane zadania inwestycyjne i planistyczne w zakresie utrzymania infrastruktury i wód powierzchniowych, ochrony przed suszą i powodzią wymienione poniżej.

Tabela 33. Zadania inwestycyjne i planistyczne w zakresie utrzymania infrastruktury i wód powierzchniowych, ochrony przed suszą i powodzią realizowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie na terenie Gminy Wiśniew w latach 2020-2024

L.p.	Nazwa zadania	Rok	Koszt (zł)	Uwagi
1.	Utrzymanie rzeki Zbuczynka w km 0+000-4+300; 5+110-9+053 i 9+383-24+800	2020	około 10 000,00	Zadanie realizowane na terenie Gmin: Wiśniew i Zbuczyn, a orientacyjny koszt dotyczy tylko Gminy Wiśniew
2.	Utrzymanie rzeki Zbuczynka w km 0+000-4+300; 5+110-24+800	2021	około 10 000,00	Zadanie realizowane na terenie Gmin: Wiśniew i Zbuczyn, a orientacyjny koszt dotyczy tylko Gminy Wiśniew
3.	Utrzymanie rzeki Myrcha w km 0+000-10+180 i 10+680-14+470	2021	około 50 000,00	Zadanie realizowane na terenie Gmin: Wiśniew i Domanice, a orientacyjny koszt dotyczy tylko Gminy Wiśniew
4.	Utrzymanie rzeki Myrcha w km 9+175-10+171, w celu ograniczenia lokalnych podtopień użytków rolnych na terenie Nadzoru Wodnego w Siedlcach	2021	11 760,68	Zadanie realizowane na terenie Gminy Wiśniew
5.	Utrzymanie rzeki Myrcha w km 0+000-10+180 i 10+680-14+470	2022	około 70 000,00	Zadanie realizowane na terenie Gmin: Wiśniew i Domanice, a orientacyjny koszt dotyczy tylko Gminy Wiśniew
6.	Utrzymanie rzeki Muchawka w km 17+720-23+165	2023	około 73 000,00	Zadanie realizowane na terenie Gmin: Wiśniew i Domanice, a orientacyjny koszt dotyczy tylko Gminy Wiśniew

L.p.	Nazwa zadania	Rok	Koszt (zł)	Uwagi
7.	Utrzymanie rzeki Myrcha w km 0+000-10+180 i 10+680-14+470	2023	około 100 000,00	Zadanie realizowane na terenie Gmin: Wiśniew i Domanice, a orientacyjny koszt dotyczy tylko Gminy Wiśniew
8.	Utrzymanie rzeki Zbuczynka w km 0+000-4+300; 5+110-24+800	2023	około 17 000,00	Zadanie realizowane na terenie Gmin: Wiśniew i Zbuczyn, a orientacyjny koszt dotyczy tylko Gminy Wiśniew
9.	Naprawa zastawki w km 10+350 na rzece Mucha wraz z zabudową wyrw i naprawą skap	2023	około 114 303,22	Zadanie realizowane na terenie Gminy Wiśniew
10.	Wykonanie zaleceń kontroli stanu technicznego i stanu bezpieczeństwa jazu w km 0+900 rz. Mucha oraz jazu w km 18+714 rz. Kostrzyń – Nadzór Wodny Siedlce	2023	26 026,70	Zadanie realizowane na terenie Gmin: Wiśniew i Kotuń, a orientacyjny koszt dotyczy tylko Gminy Wiśniew
11.	Utrzymanie rzeki Mucha w km 0+000-5+070 i 5+975-12+340	2024	102 739,22	Zadanie realizowane na terenie Gminy Wiśniew
12.	Utrzymanie rzeki Zbuczynka w km 0+000-4+300; 5+110-24+800	2022	około 22 000,00	Zadanie realizowane na terenie Gmin: Wiśniew i Zbuczyn, a orientacyjny koszt dotyczy tylko Gminy Wiśniew

Źródło: dane przekazane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie

Jednocześnie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie poinformował, że na terenie Gminy Wiśniew w latach 2026-2036 **nie planuje zadań inwestycyjnych i planistycznych** w zakresie utrzymania infrastruktury i wód powierzchniowych, ochrony przed suszą i powodzią.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie przekazał, że teren Gminy Wiśniew znajduje się poza zasięgiem stref ochronnych obejmujących teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej, o których mowa w art. 121 ust. 2 pkt 2 ustawy Prawo wodne. Przekazał ponadto decyzje administracyjne w sprawie ustanowienia stref ochronnych obejmujących wyłącznie teren ochrony bezpośredniej dla ujęć wody z obszaru Gminy Wiśniew figurujące w SIGW tj.:

- dla ujęć wód w miejscowościach Wiśniew i Radomyśl – ujęcia Gminy Wiśniew,
- dla ujęć wód w miejscowości Mościbrody – ujęcia Zakładów Mięsnych Mościbrody Sp. z o.o.

- dla ujęć wód w miejscowości Daćbogi - ujęcia osób fizycznych.

Ponadto zadaniem spółek wodnych jest odpowiednie kształtowanie gospodarki wodnej w celu zapobiegania zarówno zalaniu gruntów jak i ich nadmiernemu osuszeniu.

Zagrożenie suszą

Suszą nazywamy długotrwały okres bez opadów atmosferycznych lub nieznacznym opadem w stosunku do średnich wieloletnich wartości i wysoką temperaturą.

Podczas trwania suszy z uwagi na warunki meteorologiczne i klimatyczne, problemy rolnicze, warunki hydrologiczne i skutki gospodarcze wydziela się cztery etapy jej rozwoju – suszę meteorologiczną, glebową, hydrologiczną i hydrogeologiczną:

- susza **atmosferyczna** (meteorologiczna) – okres, w którym dopływ wilgoci do danego obszaru spada poniżej stanu normalnego w danych warunkach klimatycznych uwilgotnienia;
- susza **rolnicza** (glebowa) – okres, w którym wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb wodnych roślin i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie;
- susza **hydrologiczna** – okres, gdy przepływy w rzekach spadają poniżej przepływu średniego,
- susza **hydrogeologiczna** - obniżenie poziomu zalegania wód podziemnych.

Gmina Wiśniew w ocenie przedstawionej w „**Planie przeciwdziałania skutkom suszy**”²⁷ należy do terenów silnie **narażonych na suszę** i uzyskała następujące wyniki:

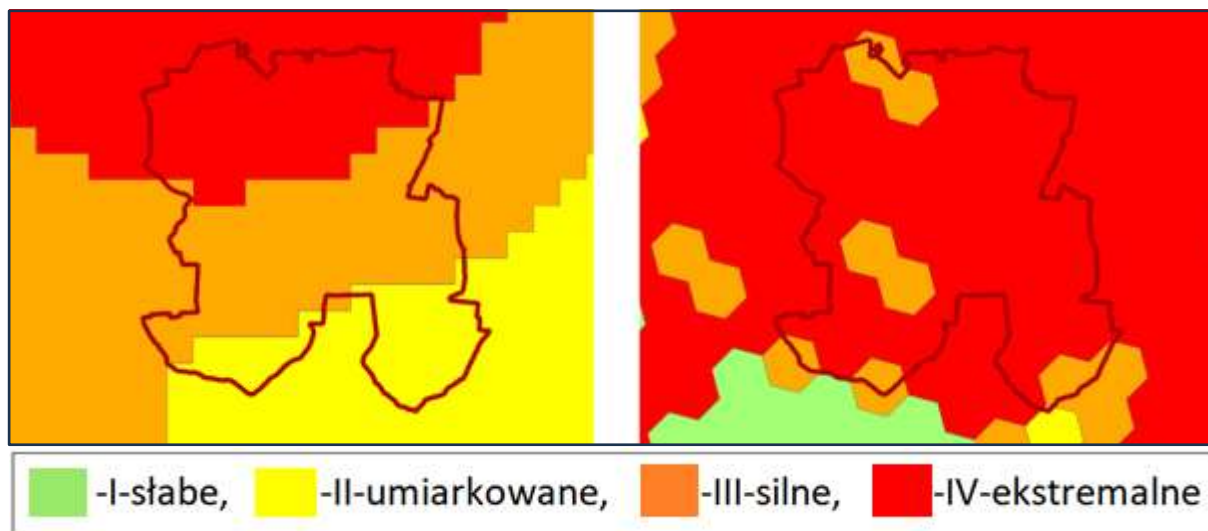
- północna część gminy zaliczona została do IV stopnia zagrożenia suszą **rolniczą**, środkowa część do III stopnia, a południe do stopnia II – co oznacza kolejno ekstremalne, silne i umiarkowane zagrożenie tym rodzajem suszy,
- zaliczona została głównie do IV stopnia zagrożenia suszą **rolniczą** – występuje ekstremalne zagrożenie tym rodzajem suszy,
- jest w całości w III klasie zagrożenia suszą **hydrologiczną**, co oznacza silne narażenie na ten rodzaj suszy (III stopień w skali czterostopniowej),

²⁷ - opublikowany na stronie:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210001615/O/D20211615.pdf>

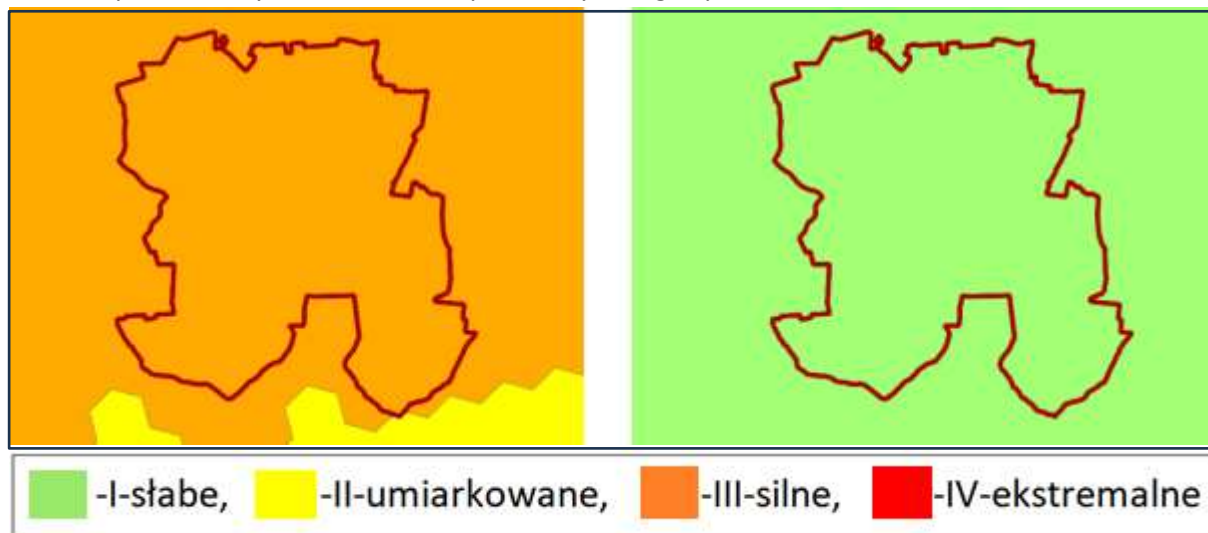
- jest w całości w I klasie zagrożenia suszą **hydrogeologiczną**, co oznacza słabe narażenie na ten rodzaj suszy (I stopień w skali czterostopniowej),
- **łącznie zagrożenie suszą** na terenie gminy jest silne (III stopień)

Rozmieszczenie zjawiska suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej przedstawiono na rycinach. Skala 4-stopniowa (I – słabe, II – umiarkowane, III – silne, 4 – ekstremalne zagrożenie) jest taka sama dla wszystkich rodzajów.

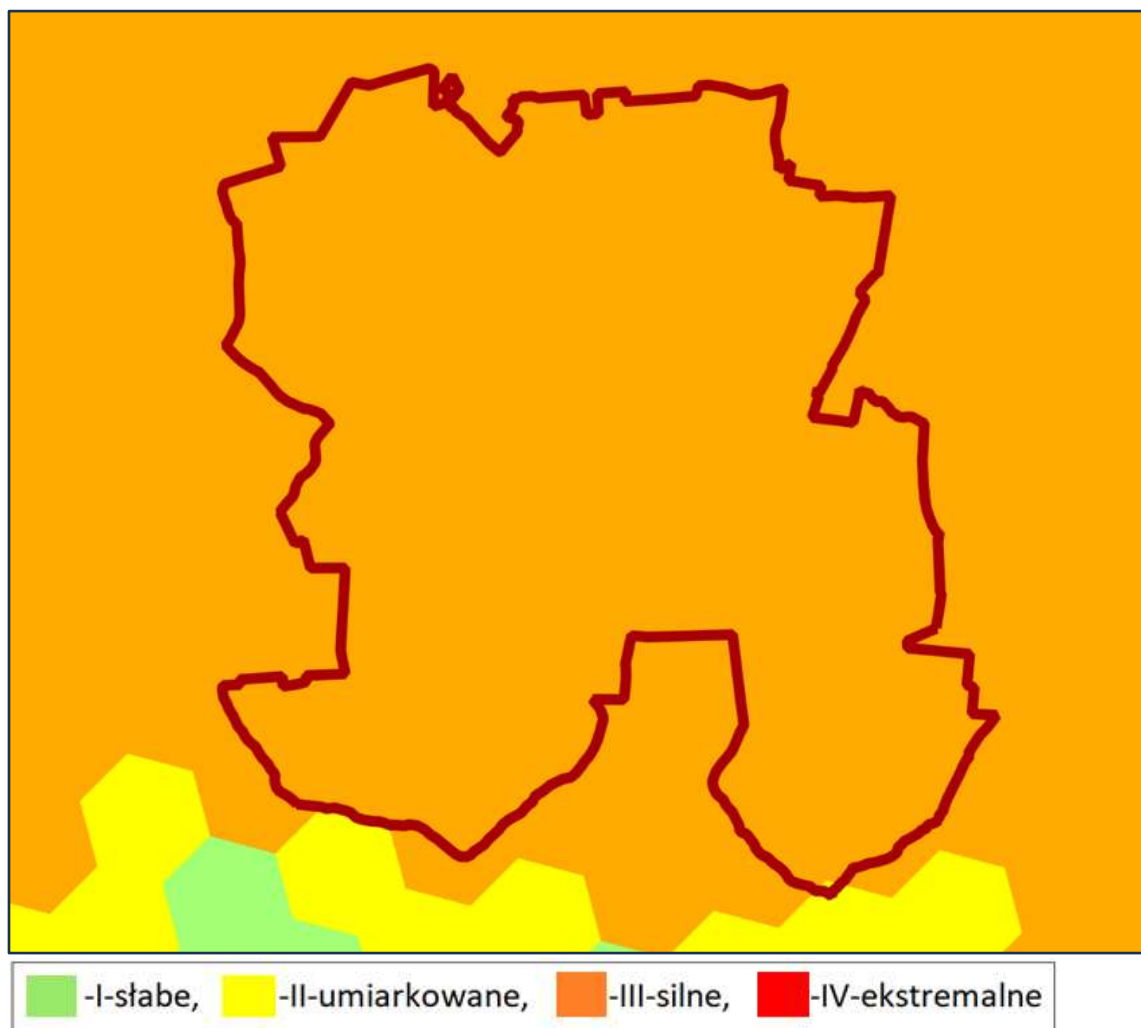
Rycina 24. Zagrożenie suszą atmosferyczną (lewa rycina) i rolniczą (prawa rycina) na tle granic Gminy Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych na stronie <https://wody.isok.gov.pl/>

Rycina 25. Zagrożenie suszą hydrologiczną (lewa rycina) i hydrogeologiczną (prawa rycina) na tle granic Gminy Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych na stronie <https://wody.isok.gov.pl/>

Rycina 26. Łączne zagrożenie suszą na tle granic Gminy Wiśniew

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych na stronie <https://wody.isok.gov.pl/>

Biorąc pod uwagę uzyskane wyniki w zakresie zagrożenia poszczególnymi typami suszy i hierarchizacji można dla wskazanych obszarów ustalić użytkowników wód powierzchniowych i podziemnych, dla których brak wody w okresach suszy stanowi największą przeszkodę w prowadzeniu działalności. Do grup użytkowników wód w największym stopniu zagrożonych wystąpieniem suszy atmosferycznej zaliczono: rolnictwo i ekosystemy od wód zależne.

5.11. ZASOBY GEOLOGICZNE

Na terenie Gminy Wiśniew zlokalizowane są **udokumentowane złoża surowców mineralnych** – piasków i żwirów. Wykaz złóż zestawiono w tabeli.

Tabela 34. Wykaz kopalin na terenie Gminy Wiśniew

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania na koniec 2024 r.	Zasoby wg stanu na 2024 r.			Wydobycie	
			geologiczne - bilansowe	geologiczne - pozabilansowe	przemysłowe	2023	2024
piaski i żwiry (tys. ton)							
1.	Kaczory	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
2.	Kaczory I	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	43	-	-	-	-
3.	Kaczory II	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	80	-	-	-	-
4.	Kaczory-Tworki	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	15	-	-	-	-
5.	Łupiny	E - złożo eksploatowane	221	-	-	4	4
6.	Okniny	R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	284	-	-	-	-
7.	Okniny	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
8.	Okniny II	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	446	-	-	-	-
9.	Okniny III	R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo	133	-	-	-	-
10.	Okniny IV	E - złożo eksploatowane	231	-	-	9	15
11.	Okniny Nowe	E - złożo eksploatowane	2319	-	2319	2	4
12.	Okniny Nowe I	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-
13.	Okniny Nowe II	T - złożo zagospodarowane, eksploatowane okresowo	224	-	-	-	-
14.	Okniny Stare	E - złożo eksploatowane	841	-	-	6	7
15.	Okniny V	E - złożo eksploatowane	295	-	-	1	5
16.	Radomyśl dz. 627 i 628	E - złożo eksploatowane	234	-	-	-	1
17.	Stok Wiśniewski	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego

Ochrona terenów górniczych polega na zapobieganiu powstawania szkód w środowisku w obiektach i urządzeniach położonych na tych terenach przez stosowanie w terminie technicznie możliwym i gospodarczo uzasadnionym odpowiedniej profilaktyki, naprawianiu szkód górniczych i rekultywacji terenów górniczych.

Decyzje dotyczące określenia kierunku **rekultywacji**, a także decyzje uznające rekultywację za zakończoną wydaje właściwy Starosta. Zgodnie z danymi Starosty Siedleckiego w latach 2020-2024 dla obszaru Gminy Wiśniew były wydane następujące decyzje:

1. Decyzja Starosty Siedleckiego RŚ.6122.5.2021.IP określająca osobę, termin i kierunek rekultywacji wydana w dniu 23.12.2021 r. Decyzja dotyczyła działek o numerach ewidencyjnych 1670/1, 1177/1, 1668/4 i 1179/1 w miejscowości Okniny o łącznej powierzchni 3,4006 ha.
2. Decyzja Starosty Siedleckiego RŚ.6122.5.2021.IP uznająca rekultywację za zakończoną wydana w dniu 02.03.2023 r. Decyzja dotyczyła działek o numerach ewidencyjnych 1670/1, 1177/1, 1668/4 i 1179/1 w miejscowości Okniny o łącznej powierzchni 1,5363 ha.
3. Decyzja Starosty Siedleckiego RŚ.6122.5.2023.IP uznająca rekultywację za zakończoną wydana w dniu 05.07.2023 r. Decyzja dotyczyła działek o numerach ewidencyjnych 213, 215, 217, 220 i 222 w miejscowości Kaczory o łącznej powierzchni 0,67 ha.

Ponadto w latach 2020-2024 Starosta Siedlecki wydał 15 decyzji (w tym 4 w 2020 r., 5 w 2021 r., 3 w 2022 r. oraz 3 w 2024 r.) zezwalających na wyłączenie gruntów rolnych z produkcji rolnej.

Na podstawie art. 26a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz.U. z 2020 poz. 2187) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska prowadzi, przy użyciu systemu teleinformatycznego, rejestr bezpośrednich zagrożeń szkodom w środowisku i szkód w środowisku, które wystąpiły na terenie kraju. Ponadto zgodnie z art. 101c ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska rejestr historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi prowadzi Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska. Wykaz prowadzi natomiast właściwy Starosta.

W prowadzonych rejestrach i wykazie nie ma wpisów, które dotyczyłyby obszaru Gminy Wiśniew.

Jednym z możliwych zagrożeń powierzchni ziemi są osuwiska. Powodują zniszczenia w infrastrukturze, uprawach, drzewostanie oraz ogólną degradację terenów objętych ruchami masowymi ziemi. Zgodnie z danymi publikowanymi przez Państwowy Instytut Geologiczny w ramach projektu SOPO – System Osłony Przeciwośuwiskowej, na terenie Gminy Wiśniew nie występują udokumentowane osuwiska ani tereny zagrożone ruchami masowymi. Z uwagi na dynamiczny charakter prezentowanych informacji zalecane jest sprawdzanie jej aktualności w **bazie SOPO**.²⁸

Zanieczyszczenie gleb potencjalnie może być spowodowane składowaniem substancji niebezpiecznych. W Polsce w latach 60. 70. i 80. ubiegłego wieku nieprzydatne środki ochrony roślin umieszczano w składowiskach. Były to obiekty o różnej konstrukcji zwane mogilnikami. Rozwiązanie to stworzyło poważne problemy środowiskowe. Duża część mogilników rozsianych na obszarze całego kraju na przestrzeni dziesiątków lat emitowała do środowiska zgromadzone w nich związki. Mogilniki na terenie Gminy Wiśniew nie występowały i nie występują obecnie.²⁹

5.12. GOSPODARKA ODPADAMI

Dokumentem, który jest wydawany corocznie i który szczegółowo opisuje gospodarkę odpadami w Gminie Wiśniew jest **analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi**. Analizy są dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem podanym w przypisie dolnym.³⁰

Obowiązującą metodą ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest metoda od liczby osób zamieszkujących daną nieruchomość w przypadku nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy oraz opłata ryczałtowa w przypadku nieruchomości, na której znajduje się domek letniskowy, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe. Usługę **odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych** odbieranych od właścicieli nieruchomości objętych gminnym systemem gospodarowania odpadami świadczy podmiot wybrany w procedurze przetargowej.

²⁸ SOPO <https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3>

²⁹ Informację o mogilnikach opracowano na podstawie <https://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/20C21E81> oraz <https://warszawa.wios.gov.pl/download/1/2133/Raportmogilniki2012.pdf>

³⁰ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi <https://samorzad.gov.pl/web/gmina-wisniew/analiza-stanu-gospodarki-odpadami-komunalnymi-na-terenie-gminy-wisniew>

Właściciele nieruchomości niezamieszkałych są zobowiązani do zawarcia **indywidualnej umowy** z podmiotem zajmującym się odbiorem odpadów komunalnych.

Segregacja odpadów obejmuje m.in. papier, metale i tworzywa sztuczne, szkło, odpady ulegające biodegradacji oraz pozostałości po segregacji (zmieszane odpady komunalne).

Częstotliwość odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy oraz nieruchomości, na których znajdują się domki letniskowe, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi została określona we właściwej uchwale Rady Gminy.

W dniu 14 maja 2025 roku Wójt Gminy Wiśniew podpisał umowę z Wykonawcą na „Budowę na terenie gminy Wiśniew **Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych** wraz z infrastrukturą towarzyszącą”. W postępowaniu przetargowym wśród 15 ofert z ofertami dodatkowymi została wybrana najtańsza na kwotę: 1 581 780,00 złotych brutto. Inwestycja jest współfinansowana ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w kwocie 800 000, 00 zł. Środki własne Gminy to 781 780,00 zł. Zakres rzeczowy inwestycji obejmuje budowę ogrodzenia, budowy: wiat, brodziku, wagi, garaży i stanowisk postojowych oraz budowy przyłączy wodno-kanalizacyjnych do budynku. Dodatkowo teren zostanie oświetlony i utwardzony. Termin realizacji inwestycji - do października 2025 r.³¹

Tabela 35. Zestawienie odbioru odpadów komunalnych z terenu Gminy Wiśniew w tonach (Mg) w latach 2020-2024

Kryterium	2020	2021	2022	2023	2024
Niesegregowane (zmieszane odpady komunalne)	370,000	368,200	356,780	343,400	378,160
Szkło	135,700	132,880	138,220	128,100	136,040
Tworzywa sztuczne	138,400	140,520	144,520	158,100	176,280
Papier i tektura	13,100	18,600	27,820	30,400	36,740
Odpady biodegradowalne	52,100	75,560	76,080	109,500	134,080
Popiół z palenisk domowych	82,760	81,500	90,600	79,400	88,380
Elektroodpady	0,000	4,660	19,080	16,040	17,230
Odpady wielkogabarytowe	61,500	34,000	33,680	50,300	93,960

³¹ Budowa PSZOK <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-wisniew/budowa-na-terenie-gminy-wisniew-punktu-selektywnej-zbiorki-odpadow-komunalnych-wraz-z-infrastruktura-towarzyszaca>

Kryterium	2020	2021	2022	2023	2024
Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego	30,800	20,960	39,540	48,320	37,360
Zużyte opony	31,000	23,920	22,600	1,120	10,940

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Raporcie o stanie Gminy Wiśniew za 2024 rok

Ujęcie statystyczne gospodarowania odpadami na terenie Gminy Wiśniew przedstawiono w tabeli.

Tabela 36. Dane statystyczne dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wiśniew

Lp.	Kryterium	2020	2021	2022	2023	2024
1.	Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg)	154	156	159	174	205
2.	Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku ogółem (t)	915,360	900,800	948,920	964,680	1109,170
3.	Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	545,360	532,600	592,140	621,280	731,010
4.	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku (t)	370,000	368,200	356,780	343,400	378,160

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zawartych w Raporcie o stanie Gminy Wiśniew za 2024 rok, z wyjątkiem masy wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg), którą podano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

W ramach zadań naprawczych poczynawszy od 2021 r. zintensyfikowano kontrole segregacji u źródła. Prowadzono wrywkowe kontrole wystawionych odpadów przed posesjami w dniu odbioru, w losowo wybranym sektorze. W ramach działań promujących segregowanie odpadów na stronie internetowej Gminy została zamieszczona jasna i klarowna informacja na ten temat. Wprowadzono dodatkowe ulotki dla mieszkańców Gminy dotyczące właściwej segregacji, w tym w języku ukraińskim, akcje „sprzątania świata” w placówkach oświatowych – segregacja w praktyce. Na zebraniach wiejskich, zwracano szczególną uwagę na sposób segregacji odpadów w przełożeniu na koszty systemu i tym samym na stawkę opłaty w przeliczeniu na jednego mieszkańca, informacje dotyczące objazdowych zbiórek dotyczących gabarytów i Zużytego Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego.

Uaktualnienie informacji dotyczących segregacji odpadów w kwartalniku „Gminne Wieści”, przeprowadzenie edukacji ekologicznej dla mieszkańców Gminy Wiśniew w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi, przygotowanej przez Gminną Spółkę

Komunalną Sp. z o.o. w Wiśniewie w grudniu 2023 r. W programie między innymi przedstawienie prezentacji na temat prawidłowej segregacji odpadów komunalnych i dystrybucja ulotek wśród mieszkańców.

Program naprawczy wdrożony w 2021 r. jest i będzie kontynuowany w kolejnych latach. Działania te przyniosły spodziewane efekty w postaci osiągnięcia poziomów recyklingu Gminy Wiśniew zarówno w 2021 r., w 2022 r. oraz w 2023 r.

Należy oczekiwać że poprzez wzrost świadomości mieszkańców w kolejnych latach nastąpi jeszcze większy wzrost recyklingu i odzysku odpadów.

Analizując koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami, zauważalny jest znaczny **wzrost wydatków**. Wpływy do budżetu związane z poborem opłat za gospodarowanie odpadami nie bilansują się.

Na terenie Gminy zlokalizowany jest jeden punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych – w Wiśniewie, na działce 370/1 przy ul. Polnej, w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków. 14 maja 2025 r. Gmina podpisała umowę dotyczącą budowy nowego PSZOK do października 2025 r. w tym samym miejscu.

Zatem obecnie główną potrzebą inwestycyjną związaną z gospodarowaniem odpadami jest modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Wiśniewie.

Modernizacja PSZOK ułatwi Gminie Wiśniew osiągnięcie wymaganych prawem poziomów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w kolejnych latach i zniweluje niedobory systemu gospodarowania odpadami.

Azbest

Gmina prowadzi realizację **Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wiśniew na lata 2008-2032**, przyjętego przez Radę Gminy Wiśniew Uchwałą Nr XXXI/169/09 w dniu 4 czerwca 2009 r.

Przyjęcie wskazanego powyżej dokumentu stanowi podstawę do ubiegania się o udzielenie dofinansowania na wykonanie zadania polegającego na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie oraz innych źródeł zewnętrznych.

Ponadto, na bieżąco aktualizowana jest Baza Azbestowa prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju, która jest jednym z narzędzi monitorowania realizacji zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.

5.13. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA DLA LUDZI I ŚRODOWISKA

Zakłady ZDR i ZZR

Potencjalnym źródłem poważnych awarii jest transport drogowy i kolejowy substancji niebezpiecznych, głównie paliw płynnych (LPG, benzyna, olej napędowy). Przypadki wystąpienia poważnych awarii mogą dotyczyć również wycieków substancji ropopochodnych w wyniku wypadków i kolizji drogowych.

Według danych przekazanych przez **Komendę Miejską Państwowej Straży Pożarnej w Siedlcach** w latach 2020-2024 na terenie Gminy Wiśniew nie doszło do zdarzeń powodujących nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska, w których uczestniczyłyby jednostki ochrony przeciwpożarowej z terenu powiatu siedleckiego. Odnotowano jednak pożary pozostałości roślinnych, traw lub ściółki w następującej liczbie: 21 w 2020 r., 10 w 2021 r., 14 w 2022 r., 12 w 2023 r., 14 w 2024 r. Miejscowości, gdzie notowano takie zdarzenia to przede wszystkim Daćbogi, Mroczy i Pluty.

W prowadzonym przez **Inspekcję Ochrony Środowiska**, na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2024 r. poz. 425) rejestrze zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub innych zakładów mogących powodować poważne awarie przemysłowe, na terenie Gminy Wiśniew nie znajdują się zakłady zaliczone do zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub inne zakłady mogące powodować poważne awarie. Zgodnie z ww. rejestrem, w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2024 r. na terenie Gminy Wiśniew nie odnotowano funkcjonowania i powstawania zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub innych zakładów mogących powodować poważne awarie przemysłowe.

Z rejestrów prowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska wynika, że w okresie 01.01.2020 r. – 31.12.2024 r. na terenie Gminy Wiśniew nie odnotowano poważnych awarii przemysłowych. Nie wystąpiły również zdarzenia szczególnie zagrażające środowisku z kategorii poważnych awarii w transporcie, skutkujące zanieczyszczeniem wód lub gleb, lub

skażeniem środowiska substancjami toksycznymi. Na terenie Gminy nie ma czynnych składowisk odpadów.

W latach 2020-2024 WIOŚ w Warszawie przeprowadził dwie kontrole dokumentacyjne automonitoringowe z przeprowadzonych pomiarów hałasu emitowanego do środowiska. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu.

Bezpieczeństwo publiczne

Gmina Wiśniew znajduje się w zasięgu działania Komisariatu Policji w Skórcu, będącego częścią struktury Komendy Miejskiej Policji w Siedlcach. KMP w Siedlcach podlega Komendzie Wojewódzkiej Policji z siedzibą w Radomiu.

Uchwałą Rady Gminy Wiśniew Nr XLIV/285/2022 z dnia 26 stycznia 2022 r. przyjęto Program „Bezpieczna Gmina Wiśniew na lata 2022-2025”, którego priorytetowym celem samorządu lokalnego Gminy Wiśniew jest bezpieczeństwo mieszkańców, a w szczególności bezpieczeństwo dzieci i młodzieży.

W ramach realizacji Programu w szkołach i innych jednostkach organizacyjnych Gminy Wiśniew, przy udziale i wsparciu służb Policji, Straży Pożarnej, przeprowadzono wiele spotkań, zrealizowano wiele akcji i wydarzeń, podjęto szereg działań, zrealizowano wiele inwestycji, remontów – które w bardzo szerokim ujęciu przyczyniły się do zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom Gminy.

Głównym celem programu jest wspieranie przez gminę działań ukierunkowanych na:

- ochronę dzieci, młodzieży i rodziny,
- ograniczenie zjawisk kryminogennych, chuligaństwa i wandalizmu,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym tj. alkoholizmowi, narkomanii, przemocy w rodzinie i cyberprzemocy,
- poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym ze szczególnym zwróceniem uwagi na drogę dzieci do i ze szkoły, bezpieczny wypoczynek młodzieży podczas wakacji i ferii szkolnych,
- promowanie zdrowego i ekologicznego stylu życia.

Zespół ds. realizacji zadań wymienionych w programie „Bezpieczna Gmina Wiśniew na lata 2022-2025” pracował nad realizacją poszczególnych zadań ujętych w programie, w ramach cyklicznych spotkań.

Bezpieczeństwo publiczne - Ochotnicze Straże Pożarne

Na terenie Gminy Wiśniew zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej realizują druhowie zrzeszeni w jednostkach Ochotniczych Straży Pożarnych. Obecnie działają następujące jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych:

1. Ochotnicza Straż Pożarna Wiśniew,
2. Ochotnicza Straż Pożarna Radomyśl,
3. Ochotnicza Straż Pożarna Gostchorz,
4. Ochotnicza Straż Pożarna Stare Okniny,
5. Ochotnicza Straż Pożarna Śmiary,
6. Ochotnicza Straż Pożarna Łupiny,
7. Ochotnicza Straż Pożarna Wólka Wiśniewska,
8. Ochotnicza Straż Pożarna Borki-Kosiorki.

Jednostki w Wiśniewie i Radomyślu włączone są do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego (KSRG). Gmina znajduje się w rejonie działania Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Siedlcach. Podlega ona Komendzie Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie.

Corocznie w budżecie Gminy rezerwowane są środki na realizację zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Przeznaczone one są na: ekwiwalenty dla strażaków, koszty ubezpieczenia pojazdów i członków OSP, zakup umundurowania, materiałów i wyposażenia, wydatki związane z przeglądami okresowymi sprzętu ratowniczego itp.

Na podstawie z art. 10 ustawy o ochotniczych strażach pożarnych Gmina zapewnia stosownie do posiadanych sił i środków ochotniczym strażom pożarnym:

- obiekty, tereny, pojazdy i sprzęt specjalistyczny, środki ochrony indywidualnej, umundurowanie, w tym umundurowanie wyjściowe i środki łączności oraz ich utrzymanie,
- finansowanie szkoleń innych niż wskazane w art. 11 ust. 1 oraz szkoleń z zakresu kwalifikowanej pierwszej pomocy,

- ubezpieczenie strażaków ratowników OSP i kandydatów na strażaków ratowników OSP oraz członków i opiekunów młodzieżowych drużyn pożarniczych i dziecięcych drużyn pożarniczych, w tym ubezpieczenie grupowe, od odpowiedzialności cywilnej i od następstw nieszczęśliwych wypadków, podczas wykonywania powierzonych zadań,
- badania lekarskie strażaków ratowników OSP przeprowadzone w celu stwierdzenia braku przeciwwskazań do udziału w działaniach ratowniczych,
- badania lekarskie kandydatów na strażaków ratowników OSP przeprowadzone w celu stwierdzenia braku przeciwwskazań do udziału w szkoleniu podstawowym przygotowującym do bezpośredniego udziału w działaniach ratowniczych,
- wyżywienie strażaków ratowników OSP podczas prowadzenia działań ratowniczych, udziału w działaniach ratowniczych oraz akcjach ratowniczych, udziału w działaniach prowadzonych przez inne służby, inspekcje i straże trwających co najmniej 6 godzin, a także szkoleniach, ćwiczeniach i zawodach sportowo-pożarniczych trwających co najmniej 8 godzin.

Bezpieczeństwo publiczne - obrona cywilna

Działania związane z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń, obroną cywilną i bezpieczeństwem na terenie Gminy realizuje gminny zespół zarządzania kryzysowego. Aktywność Zespołu koncentruje się na przygotowaniu i doskonaleniu funkcjonowania Gminy w warunkach kryzysowych. Do zadań zespołu należą także zadania zlecone przez organy administracji państwowej.

Ochrona ludności wiąże się z szerokim zakresem działań w celu ochrony mieszkańców oraz ich mienia przed działaniami sił natury takich jak powódzie, nawałnice skażenia masowe, awarie infrastruktury krytycznych i wielu innych, a w przypadku ich wystąpienia podjęcia właściwych działań z użyciem posiadanych sił i środków do likwidacji zagrożenia oraz do zapewnienia podstawowych potrzeb bytowych mieszkańców zagrożonych.

W dzisiejszych czasach znaczną część zadań z zakresu ochrony ludności realizują głównie takie służby jak straż pożarna zarówno państwowa jak i ochotnicza często wsparte policją oraz w szczególnych przypadkach wojskami obrony terytorialnej. Różnorodność zadań do

których kierowane są ochotnicze straże pożarne oraz ich coraz bogatsze wyposażenie, które z roku na rok rośnie sprawia, że formacja ta jest uniwersalną grupą ratowniczą.

Gmina Wiśniew planuje uczestniczyć w dostępnych projektach z zakresu obrony cywilnej i ludności, gdyż widzi potrzebę podejmowania działań na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców w związku z niestabilną sytuacją geopolityczną.

VI. LOKALIZACJA GMINY WZGLĘDEM MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKcjONALNYCH

6.1. INFORMACJE OGÓLNE

W polityce europejskiej następuje przechodzenie od podejścia sektorowego do zintegrowanego podejścia terytorialnego. Znajduje to wyraz w ukierunkowaniu polityki spójności na wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów określonych funkcjonalnie, współpracę na poziomie lokalnym pomiędzy partnerami z obszarów miejskich i wiejskich, integrację działań publicznych w wymiarze przestrzennym oraz wielopoziomowy system zarządzania.

Podobny zestaw działań o charakterze zintegrowanym powinien być kierowany do obszarów charakteryzujących się wspólnymi cechami geograficznymi, społeczno-gospodarczymi i przestrzennymi, nazwanych obszarami funkcjonalnymi.

Miejski Obszar Funkcjonalny to układ osadniczy ciągły przestrzennie, złożony z odrębnych administracyjnie jednostek (gmin miejskich, wiejskich i miejsko-wiejskich) i składający się ze zwartego obszaru miejskiego oraz powiązanej z nim funkcjonalnie strefy zurbanizowanej.

Prowadzenie polityki wobec miejskich obszarów funkcjonalnych, a szczególnie wobec MOF ośrodków wojewódzkich, jest bardzo ważne dla polityki rozwoju, ponieważ przeciwdziała nierównościom w poziomie ich zagospodarowania, pozwala na trafniejsze definiowanie ich potencjałów rozwojowych oraz na kompleksowe rozwiązywanie konfliktów występujących na ich terenie.

6.2. MIEJSKIE OBSZARY FUNKcjONALNE (MOF)

Miasta, ze względu na realizowane funkcje społeczno-gospodarcze różnego rzędu i ich rozprzestrzenianie na obszary sąsiadujące, zostały zidentyfikowane jako regionalne bieguny wzrostu. Stałe wzmacnianie ich potencjału, otwiera perspektywy uczestniczenia

poszczególnych obszarów w procesach rozwojowych województwa oraz warunkuje zwiększenie spójności terytorialnej i społeczno-gospodarczej całego obszaru województwa. Kreowanie warunków do dynamicznego rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych wpłynie na rozwój konkurencyjności i innowacyjności funkcji biegunów wzrostu, jak również pozwoli na zidentyfikowanie nowych rdzeni i ich obszarów oddziaływania.

Potencjał gospodarczy ośrodków miejskich jako biegunów wzrostu uzależniony jest m.in.: od zakresu realizowanych usług publicznych, jakości systemu nauki i oświaty, poziomu rozwoju gospodarczego w tym rynku pracy, dostępności komunikacyjnej oraz atrakcyjności oferty inwestycyjnej, oddziaływania rdzenia na obszary funkcjonalne i wiejskie. Potencjał gospodarczy biegunów wzrostu, uzależniony jest również od ich zasobów endogenicznych. Podejmowane działania należy skierować na podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez stymulowanie procesów prorozwojowych przez następujące miasta i ich obszary funkcjonalne.

24 maja 2022 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął **Strategię Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze**. Jest to kolejna edycja podstawowego dokumentu strategicznego regionu, określającego długofalową wizję rozwoju województwa, jak też średniookresowe kierunki działań i działania.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze wskazuje główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Stanowi też punkt odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych tworzonych na poziomie regionalnym oraz lokalnym.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze ma charakter zintegrowany. Dokument wskazuje pogrupowane tematycznie działania adresowane do całego województwa, jak też model struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu oraz obszary strategicznej interwencji (OSI), w których interwencja ukierunkowana jest zarówno tematycznie, jak i terytorialnie.

Gmina Wiśniew znajduje się w zasięgu **Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (MOF) Miasta Siedlce**. Jednym z kluczowych zadań realizowanych w ramach MOF jest budowa drogi dla pieszych i rowerów (o długości 7,5 km) wzdłuż drogi krajowej nr 63. Inwestycja niewątpliwie

przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa rowerzystów i wzrostu komfortu dla mieszkańców Gminy Wiśniew.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 została przyjęta jako Załącznik do Uchwały Nr LXXVII/723/2023 Rady Miasta Siedlce (jako gminy wiodącej) z dnia 30 listopada 2023, a następnie przyjęta przez wszystkich uczestników MOF. Rada Gminy Wiśniew przyjęła wymienioną Strategię Uchwałą Nr LXXII/469/2023 z dnia 28 grudnia 2023 r.³²

Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce to obszar, do którego należą Gmina Siedlce, Gmina Zbuczyn, Gmina Mokobody, Gmina Kotuń, Gmina Wiśniew oraz miasto Siedlce. Gminy wiejskie należące do MOF Siedlce są częścią powiatu siedleckiego, a Siedlce to miasto na prawach powiatu. Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce ma łączną powierzchnię 779,74 km² z czego blisko 72% stanowią grunty rolne. Cały obszar MOF Siedlce poza samym miastem Siedlce to obszar mało uprzemysłowiony, dominującym rodzajem działalności mieszkańców jest rolnictwo.

Kluczowe obszary współpracy wskazane w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 to.

- ukierunkowanie na wspólną realizację projektów inwestycyjnych z różnych obszarów działalności, szczególnie projektów z wykorzystaniem środków UE z nowej perspektywy na lata 2021 – 2027,
- współpraca w zakresie polityki przestrzennej - zwiększenie pokrycia planami miejscowymi pod kątem zrównoważonego rozwoju całego MOF, zwiększenie atrakcyjności osiedlenia się na terenie MOF, poprawa jakości przestrzeni publicznych oraz ochrona terenów cennych przyrodniczo,
- współpraca jednostek MOF w zakresie możliwości uzyskiwania dofinansowań zewnętrznych (zwłaszcza unijnego),
- rozwój transportu publicznego, szczególnie w gminach wiejskich,

³² Uchwały w sprawie Strategii znajdują się na stronach https://funduszeuedlamazowska.eu/wp-content/uploads/2024/05/Strategia-Rozwoju-Ponadlokalnego-Gmin-Miejskiego-Obszaru-Funkcjonalnego-Miasta-Siedlce-na-lata-2022-2030.pdf?_gl=1*2t25ql*_ga*MTkyOTgyMDc3OC4xNzU1NTMxMTE3*_up*MQ..*_ga_GF51127620*czE3NTU1MzExMTckbzEkZzAkdDE3NTU1MzExMTckajYwJGwwJGgw oraz <https://samorząd.gov.pl/web/gmina-wisniew/g-uchwala-nr-lxxii4692023-z-dnia-28-grudnia-2023-r-w-sprawie-przyjecia-strategii-rozwoju-ponadlokalnego-gmin-miejskiego-obszaru-funkcjonalnego-miasta-siedlce-na-lata-2022-2030>

- współpraca w zakresie infrastruktury technicznej – wspólne inwestycje np. oczyszczalnia ścieków albo instalacji termicznego przekształcania frakcji energetycznej z odpadów, z których mogłoby korzystać kilka gmin MOF Siedlce,
- zwiększenie współpracy gmin w zakresie zwiększenia atrakcyjności obszaru MOF Siedlce dla nowych inwestorów, co mogłoby mieć wpływ na zahamowanie odpływu ludności,
- współpraca w zakresie rozwoju i promocji turystyki, w tym m.in. wspólne planowanie sieci dróg dla pieszych i rowerów i oferty transportu publicznego, współpraca w zakresie rozwoju relacji na linii przedsiębiorcy – jednostki samorządów terytorialnych, w tym w zakresie planowania sieci placówek edukacyjnych w kontekście lokalizacji największych zakładów pracy.

Zidentyfikowane bariery wskazane w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 to.

- bardzo małe pokrycie terenów gmin obszaru MOF Siedlce przez sieć gazową oraz kanalizacyjną – stanowi to barierę w rozwoju budownictwa mieszkaniowego,
- niedostateczny rozwój szkolnictwa (niska jakość szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego, zróżnicowana dostępność terytorialna do szkół – również w obrębie samych Siedlec),
- ograniczona dostępność do ośrodków służby zdrowia,
- deficyt pracowników wysoko wykwalifikowanych na lokalnym rynku pracy,
- gminy wiejskie o rolniczym charakterze posiadają niższy potencjał rozwojowy w porównaniu do gmin, na terenie których znajdują się zakłady przemysłowe,
- barierę rozwoju gmin MOF Siedlce stanowi odpływ młodych ludzi do większych ośrodków miejskich, przede wszystkim do aglomeracji warszawskiej,
- niedostateczna oferta transportu publicznego na terenach wiejskich – ograniczenie mobilności mieszkańców,
- brak spójnej polityki przestrzennej gmin w zakresie opracowywania planów miejscowych,
- niska innowacyjność i potencjał badawczo – rozwojowy obszaru MOF Siedlce,
- wysokie koszty gruntów i budowy nowych domów mogą zahamować zjawisko przeprowadzania się nowych mieszkańców do MOF Siedlce,

- brak atrakcyjnej oferty turystycznej w MOF Siedlce.

Misją Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030 jest stworzenie funkcjonalnego obszaru, który zaspokaja potrzeby mieszkańców poprzez realizację przez władze samorządowe i inne podmioty publiczne, organizacje społeczne oraz przedsiębiorców, przedsięwzięć rozwojowych zapewniających odpowiedni poziom usług publicznych, dostęp do infrastruktury oraz ochronę środowiska. Realizacja misji to również działania skupiające się na poprawie jakości życia mieszkańców, poprzez poprawę jakości przestrzeni oraz inwestycje w sektory takie jak: zdrowie, edukacja, kultura i turystyka.

W wyniku przeprowadzonych analiz diagnostycznych oraz wskazaniu zasadniczych wyzwań jakie stoją przed obszarem MOF Siedlce, zdefiniowane zostały trzy następujące cele strategiczne:

1. Poprawa warunków życia mieszkańców oraz wspieranie potencjału społecznego MOF Miasta Siedlce.
2. Zwiększenie spójności i atrakcyjności przestrzeni Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego z zachowaniem wysokiej jakości środowiska.
3. Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Siedlce jako ośrodek konkurencyjnej, nowoczesnej i zielonej gospodarki.

Cele strategiczne definiują najważniejsze kwestie, na których powinni skupić się zarządzający, by możliwe było ostatecznie osiągnięcie założeń wskazanych w zdefiniowanej wizji oraz misji dla analizowanego obszaru. Powyższe cele uwzględniają kwestie obejmujące zarówno wymiar społeczny jak również przestrzenno-infrastrukturalny oraz gospodarczy.

Osiągnięcie stanu pożądanego jaki powinien zostać uzyskany dla obszaru MOF Siedlce w perspektywie do roku 2030, będzie możliwe w oparciu o hierarchiczną strukturę powiązanych ze sobą wzajemnie elementów, składających się z wizji, misji, celów strategicznych, celów szczegółowych oraz kierunków działań. Elementy w postaci kierunków działań, znajdujących się najniżej w hierarchii realizacji strategii, stanowią uszczegółowienie planowanych do realizacji celów szczegółowych, przypisanych do poszczególnych celów strategicznych, będących punktem wyjścia w osiągnięciu pożądanego stanu przedmiotowego obszaru.

VII. LOKALIZACJA GMINY WZGLĘDEM OBSZARÓW STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

7.1. INFORMACJE OGÓLNE

W przyjętej przez rząd „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” wskazano nowy model rozwoju regionalnego Polski.

Przewidziano w nim rozwój kraju jako społecznie i terytorialnie zrównoważony, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich regionów. Celem takiego modelu jest wspomaganie w szczególności obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego, bo utraciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze (np. przestały być miastami wojewódzkimi) przez co stały się mniej odporne na różne zjawiska kryzysowe (np. negatywne skutki procesów demograficznych).

W KSRR 2030 odzwierciedlenie znajdują postanowienia SOR określone w filarze rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.

Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano **obszary strategicznej interwencji (OSI)**, które otrzymają szczególne wsparcie (obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Powyższe uwarunkowania krajowe zostały uwzględnione w wojewódzkiej strategii rozwoju. Terytorialny wymiar „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze” ma charakter horyzontalny, który przejawia się w integracji działań wskazanych

w poszczególnych obszarach tematycznych i ukierunkowanie ich na obszary strategicznej interwencji (OSI).

Podejście terytorialne znalazło odzwierciedlenie w identyfikacji Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI). Podstawą ukierunkowania terytorialnego polityki rozwoju jest poziom rozwoju społeczno – gospodarczego obszarów, zdiagnozowany na podstawie odpowiednio dobranych wskaźników oraz identyfikacja barier rozwojowych, a także ich zasobów i potencjałów stanowiących podstawę ich dalszego rozwoju.

Wraz z wyznaczeniem OSI, formułowane są specjalne instrumenty prorozwojowe oraz system monitorowania zmian związanych z podjęciem działań interwencyjnych. Zgodnie z zasadą rozwoju odpowiedzialnego, czyli rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego, do obszarów wykazujących mniejszą odporność na zjawiska kryzysowe, kieruje wiązkę interwencji w celu zmniejszenia dysproporcji między obszarami.

7.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM

Obszary Strategicznej Interwencji zostały wyróżnione poprzez integrację dwóch podejść: **krajowego i regionalnego**, spójnych z Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, co warunkuje, iż OSI wyznaczone na poziomie krajowym i regionalnym są komplementarne.

W **Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze**, przyjętej uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r. zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI) z poziomu krajowego (Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju [SOR] i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 [KSRR]) oraz z poziomu regionalnego.

Wśród **Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych na poziomie krajowym**, znalazły się m.in.: obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno – gospodarcze oraz związane z położeniem np. Polska Wschodnia.

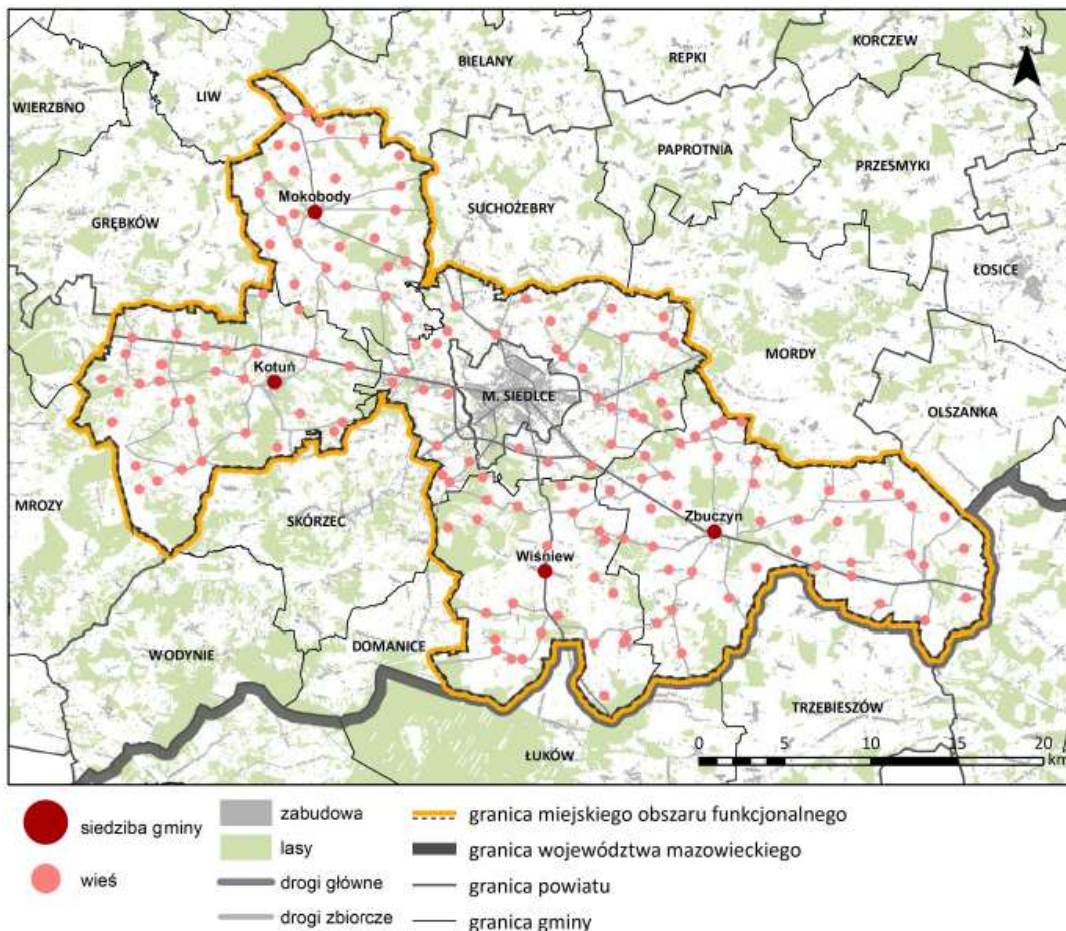
Biorąc pod uwagę delimitację na **poziomie krajowym** Gmina Wiśniew:

- **nie należy** do miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze (do takich miast nie należą też Siedlce),

- **nie należy** do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją - delimitacja na poziomie krajowym,
- **nie należy** również do innych Obszarów Strategicznej Interwencji wyznaczonych z uwagi na położenie np. Polska Wschodnia czy Śląsk.

Biorąc natomiast pod uwagę delimitację na **poziomie regionalnym** Gmina Wiśniew:

- **należy** do Siedleckiego Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI problemowe – podregiony NUTS 3),
- **należy** do grupy OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne – bieguny wzrostu wskazano potencjalne bieguny wzrostu, w tym MOF Miasta Siedlce jako miasta subregionalnego.

Rycina 27. Struktura przestrzenna Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego MOF Miasta Siedlce

Źródło: rycina zamieszczona w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Siedlce na lata 2022-2030

Interwencja w Siedleckim Obszarze Strategicznej Interwencji zorientowana będzie na poprawę atrakcyjności inwestycyjnej podregionu, wzmacnianie postaw przedsiębiorczych

i rozwój lokalnych rynków pracy poprzez wykorzystanie istniejącego potencjału i specjalizacji gospodarczych. Ponadto, istotne jest wzmacnianie zdolności obszaru do rozwoju nowych branż w celu dywersyfikacji gospodarki podregionu, zwłaszcza na obszarach wiejskich, aktywizacji zawodowej ludności i wzmocnienia bazy dochodowej samorządów lokalnych. Działania powinny koncentrować się na tworzeniu spójnej, skoordynowanej oferty inwestycyjnej obejmującej m.in. poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw na rynkach krajowych i zagranicznych oraz zwiększenie dostępności uzbrojonych terenów inwestycyjnych.

Atrakcyjność turystyczna, w szczególności obszarów w pasmach przyrodniczo-kulturowych, pozwala na rozwój konkurencyjnej oferty turystycznej. W podregionie niezbędne są także działania na rzecz rozbudowy i modernizacji infrastruktury technicznej. Ze względu na problem zanieczyszczenia powietrza, ważne będzie także ograniczenie niskiej emisji z sektora komunalno-bytowego i transportowego.

Zgodnie z zapisami SRWM 2030+ interwencja w **OSI problemowym - Siedleckim Obszarze Strategicznej Interwencji** zorientowana będzie na określone problemy. Działania w OSI Siedleckim skoncentrowane będą na wymienione obszary:

1. Wsparcie rozwoju gospodarczego obszaru poprzez:
 - wzmacnianie wykształconych specjalizacji gospodarczych, m.in. sektora rolnego, przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu maszynowego, metalowego i chemicznego,
 - rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej,
 - rozwój infrastruktury turystycznej i promocję zintegrowanej oferty turystycznej.
2. Poprawa stanu środowiska poprzez:
 - rozbudowę i modernizację systemów kanalizacyjnych, gazowych i ciepłowniczych,
 - zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych,
 - modernizację systemu gospodarki odpadami – wdrażanie gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym.

Wsparcie dla miast i ich obszarów funkcjonalnych ukierunkowane będzie na rozwój i poprawę jakości współpracy w obszarach funkcjonalnych w celu wzmacniania potencjałów

i przewyższania problemów rozwojowych w skali ponadlokalnej. Doskonalenie zintegrowanego zarządzania i współzrządzenia rozumiane jest jako podejmowanie i prowadzenie efektywnej współpracy samorządów, instytucji, grup społecznych i gospodarczych z obszaru poszczególnych MOF na rzecz wielowymiarowego i wielopoziomowego współzarządzania, wykorzystującego partycypacyjne formy procesu decyzyjnego. Zgodnie z zapisami SRWM 2030+ jako potencjalny biegun wzrostu wskazano **MOF Miasta Siedlce – jako miasta subregionalnego**. Współpraca w ramach MOF powinna być ukierunkowana w szczególności na:

- **uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego** w miejskich obszarach funkcjonalnych, obejmujące w szczególności koordynację procesów planowania przestrzennego w celu ochrony ładu przestrzennego, terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy, chaosem inwestycyjnym i przeznaczaniem gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, jak też rewitalizację oraz dbałość o dostęp do wysokiej jakości terenów zieleni i ograniczanie emisji hałasu,
- **rozwój efektywnego systemu transportowego opartego na transporcie zbiorowym i niezmotoryzowanym**, tj. rozwój infrastruktury pieszej, zintegrowanej sieci dróg dla pieszych i rowerów zgodnej ze standardami określonymi na poziomie województwa połączonej z trasami wojewódzkimi, a także niskoemisyjnego transportu zbiorowego zintegrowanego z systemem wojewódzkim,
- **poprawę jakości powietrza**, w tym kompleksową modernizację energetyczną budynków, likwidację źródeł niskiej emisji, inwestycje w OZE, tworzenie korytarzy regeneracyjnych miast, rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz ograniczanie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych,
- **zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych** dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych w miejskich obszarach funkcjonalnych. Należy przy tym uwzględnić starzenie się społeczeństwa i spadek liczby ludności, zwłaszcza w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego na rzecz bardziej efektywnej koordynacji i integracji świadczenia usług publicznych, rozwój wspólnych centrów usług publicznych, instytucji otoczenia biznesu czy spójnej w skali obszaru funkcjonalnego

oferty edukacyjnej lub biznesowej przyczyni się do optymalizacji kosztów i podniesienia efektywności prowadzonych działań.

Efektywna współpraca i współzarządzanie w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych, skoncentrowane na niwelowaniu ponadlokalnych problemów i barier rozwojowych, przyczynią się do wzmocnienia powiązań funkcjonalnych między miastami i otaczającymi je obszarami, w tym w wymiarze miasto – obszary wiejskie.

VIII. NAWIĄZANIE DO PLANU ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

8.1. INFORMACJE OGÓLNE

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego został przyjęty

Uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.

w sprawie planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Nie jest on aktem prawa miejscowego – jest aktem kierownictwa wewnętrznego wiążącego organy i jednostki organizacyjne samorządu województwa. Nie stanowi bezpośredniej podstawy prawnej decyzji administracyjnych ustalających lokalizację inwestycji. Nie narusza uprawnień gmin w zakresie miejscowego planowania przestrzennego.

W zakresie infrastruktury komunikacyjnej i technicznej Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na obszarze Gminy Wiśniew wskazuje:

- linię kolejową nr 2 relacji Warszawa – Siedlce – Terespol, która stanowi fragment: paneuropejskiego korytarza transportowego KII: Berlin – Warszawa – Mińsk – Moskwa – Niżny Nowogród,
- Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T: korytarz Morze Bałtyckie – Morze Północne (sieć bazowa – połączenia pasażerskie i towarowe),
- głównej międzynarodowej linii kolejowej (AGC) i głównie międzynarodowej linii transportu kombinowanego (AGTC) E20/CE-20,
- przebieg drogi krajowej nr 63 relacji /granica państwa/ – Łomża – Zambrów – Siedlce – Łuków – Sławatycze /granica państwa/ w klasie drogi głównej ruchu przyspieszonego,

- linie elektroenergetyczne 400 kV Miłosna – Stanisławów – Siedlce Ujrzanów oraz Kozienice – Siedlce Ujrzanów,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200/150 Gończyce – Łuków – Siedlce.

SPIIS TABEL

Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące ludności na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	10
Tabela 2. Ludność Gminy Wiśniew wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024	10
Tabela 3. Prognozowana przez GUS liczba ludności Gminy Wiśniew do 2036 r.	14
Tabela 4. Prognozowany przez GUS ruch naturalny ludności, a także wielkość migracji wewnętrznych i zagranicznych dla Gminy Wiśniew w latach 2025-2036.....	17
Tabela 5. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Wiśniew?”	21
Tabela 6. Prognozowana przez Urząd Gminy Wiśniew liczba ludności do 2044 r.	22
Tabela 7. Stan bazy lokalowej placówek oświatowych	24
Tabela 8. Statystyka liczebności klas w przedszkolu, oddziałach przedszkolnych i szkołach na terenie Gminy Wiśniew	25
Tabela 9. Wyniki szkół z egzaminu ósmoklasisty 2024 r.	26
Tabela 10. Ujęcie wskaźnikowe realizowanych zadań z zakresu pomocy społecznej w ujęciu wieloletnim	37
Tabela 11. Dane dotyczące bibliotek i czytelnictwa na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	43
Tabela 12. Dane o aktywności podmiotów gospodarczych na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	48
Tabela 13. Wskaźniki dotyczące aktywności gospodarczej na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	50
Tabela 14. Bezrobotni mieszkańcy Gminy Wiśniew skierowani do udziału w programach aktywizujących w latach 2020-2024	53
Tabela 15. Dane o bezrobociu na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	54
Tabela 16. Dochody budżetowe Gminy Wiśniew wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim	70
Tabela 17. Wydatki budżetowe Gminy Wiśniew wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim	72
Tabela 18. Wydatki budżetowe Gminy Wiśniew w podziale na wydatki bieżące i majątkowe w ujęciu wieloletnim	75
Tabela 19. Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	76
Tabela 20. Wykaz budynków i obiektów gminnych (np. urzędy, szkoły, biblioteki, świetlice wiejskie, budynki OSP, place zabaw, obiekty sportu i rekreacji) ze wskazaniem czy planowana jest ich modernizacja / rozbudowa / termomodernizacja / wymiana źródeł ogrzewania, doposażenie / poprawa dostępności itp.....	77
Tabela 21. Decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzje o warunkach zabudowy na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim.....	83
Tabela 22. Drogi powiatowe na terenie Gminy Wiśniew	85
Tabela 23. Dane dotyczące wodociągów na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	93
Tabela 24. Dane dotyczące kanalizacji na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	93
Tabela 25. Dane dotyczące gazownictwa na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	99
Tabela 26. Dane dotyczące lasów na terenie Gminy Wiśniew w ujęciu wieloletnim	119
Tabela 27. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia	135
Tabela 28. Wynikowe klasy strefy mazowieckiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin	136
Tabela 29. Aktualnie obowiązujący wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Wiśniew ze wskazaniem stanu wód i informacją czy JCWP jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	144

Tabela 30. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujących swym zasięgiem Gminę Wiśniew na podstawie badań za lata 2022-2024.....	146
Tabela 31. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujących swym zasięgiem Gminę Wiśniew na podstawie badań za lata 2016-2021.....	146
Tabela 32. Stan chemiczny i ilościowy Jednolitych Części Wód Podziemnych o numerach 55 i 67 obejmujących Gminę Wiśniew	149
Tabela 33. Zadania inwestycyjne i planistyczne w zakresie utrzymania infrastruktury i wód powierzchniowych, ochrony przed suszą i powodzią realizowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Lublinie na terenie Gminy Wiśniew w latach 2020-2024.....	154
Tabela 34. Wykaz kopalin na terenie Gminy Wiśniew	159
Tabela 35. Zestawienie odbioru odpadów komunalnych z terenu Gminy Wiśniew w tonach (Mg) w latach 2020-2024.....	162
Tabela 36. Dane statystyczne dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Wiśniew	163

SPIS RYCIN

Rycina 1. Struktura (%) ludności Gminy Wiśniew wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024	12
Rycina 2. Liczba ludności Gminy Wiśniew w 2024 r. wg płci i wieku	13
Rycina 3. Prognozowana przez Główny Urząd Statystyczny liczba kobiet i mężczyzn Gminy Wiśniew w latach 2025-2036.....	15
Rycina 4. Prognozowana przez Główny Urząd Statystyczny liczba zgonów i liczba urodzeń na terenie Gminy Wiśniew w latach 2025-2036	16
Rycina 5. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Wiśniew?”	21
Rycina 6. Wyrys ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wiśniew, z oznaczeniem PU, które oznacza obszar na którym planowana jest budowa Centrum Dystrybucyjnego DINO Polska S.A.	60
Rycina 7. Przebieg autostrady A2 na tle granicy Gminy Wiśniew	84
Rycina 8. Przebieg drogi krajowej nr 63 (DK 63) i linii kolejowej nr 2 (LK 2) przez Gminę Wiśniew	89
Rycina 9. Przebieg linii elektroenergetycznych najwyższych napięć (NN) przez Gminę Wiśniew	96
Rycina 10. Wykres klimatyczny dla miejscowości Wiśniew	105
Rycina 11. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2005 na tle lokalizacji Gminy Wiśniew	113
Rycina 12. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2012 na tle lokalizacji Gminy Wiśniew	113
Rycina 13. Krajobrazy występujące na obszarze Gminy Wiśniew wskazane w audycie krajobrazowym województwa mazowieckiego	115
Rycina 14. Obszary objęte ochroną wskazane w audycie krajobrazowym województwa mazowieckiego na tle granic Gminy Wiśniew	116
Rycina 15. Rozmieszczenie lasów na terenie Gminy Wiśniew	120
Rycina 16. Poglądowa lokalizacja obszarów Natura 2000 na tle granicy Gminy Wiśniew	124
Rycina 17. Lokalizacja specjalnego obszaru ochrony siedlisk Gołobórz PLH 140028 na tle granicy Gminy Wiśniew	128
Rycina 18. Lokalizacja obszaru specjalnej ochrony ptaków Lasy Łukowskie PLB060010 na tle granicy Gminy Wiśniew	129
Rycina 19. Lokalizacja obszarów chronionego krajobrazu na tle granicy Gminy Wiśniew	131

Rycina 20. Lokalizacja rezerwatu przyrody Gołobórz wraz z otuliną rezerwatu na tle granicy Gminy Wiśniew	133
Rycina 21. Granice zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujące swym zasięgiem Gminę Wiśniew wg podziału obowiązującego przez wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300), które obowiązuje od 17.02.2023 r.	142
Rycina 22. Granice zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujące swym zasięgiem Gminę Wiśniew wg podziału obowiązującego po wejściu w życie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300), które obowiązuje od 17.02.2023 r.	143
Rycina 23. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 223 na tle granic Gminy Wiśniew	151
Rycina 24. Zagrożenie suszą atmosferyczną (lewa rycina) i rolniczą (prawa rycina) na tle granic Gminy Wiśniew	157
Rycina 25. Zagrożenie suszą hydrologiczną (lewa rycina) i hydrogeologiczną (prawa rycina) na tle granic Gminy Wiśniew	157
Rycina 26. Łączne zagrożenie suszą na tle granic Gminy Wiśniew	158
Rycina 27. Struktura przestrzenna Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego MOF Miasta Siedlce.....	176